

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
Тернопільський національний економічний
університет
Факультет довузівської, післядипломної та магістерської
підготовки

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ
КОМПЛЕКС
з дисципліни
«Економіка II»

для слухачів магістратури
Напряму підготовки 1501 “Державне управління”
Спеціальності 8.150101 “Державна служба ”

м. Тернопіль
2008 р.

Желюк Т. Л. Навчально-методичний комплекс з дисципліни «Економіка ІІ»– Тернопіль: ТНЕУ, 2008. – 132 с.

Автор:

к.е.н., доцент Желюк Тетяна Леонтіївна

Рецензенти:

К.е.н., доцент кафедри державного і муніципального управління Дудкіна
Олена Павлівна

К.е.н., доцент кафедри державного і муніципального управління
Августин Руслан Ростиславович

Відповідальна за випуск:

Мельник Алла Федорівна, д.е.н. професор, зав. кафедрою державного і муніципального управління

Затверджено на засіданні кафедри державного і муніципального управління, протокол № 1 від 29.09.2008р

Навчально-методичний комплекс розроблений на основі програми з дисципліни «Економіка ІІ» для підготовки магістрів спеціальності «Державна служба».

Навчально-методичний комплекс доцільно використовувати для проведення практичних занять, самостійної, індивідуальної роботи, написання контрольних робіт. Він сприяє засвоєнню теоретичних, інституційних, методичних, організаційних засад реалізації інструментарію економічної політики. Дозволяє формувати навички щодо реалізації інструментарію структурної, регіональної, інноваційної, інвестиційної, соціальної, фіскальної, бюджетної, монетарної політики. Сприяє формуванню навиків аналізу макроекономічної політики, дозволяє креативно мислити при розв'язуванні управлінських завдань.

I. Анотація дисципліни

Основною метою вивчення дисципліни є: вивчення теоретичних та практичних аспектів розробки та реалізації інструментарію економічної політики.

Предметом вивчення дисципліни є механізм економічної політики, бюджетної, монетарної політики, сукупність інституціональних, організаційних чинників, що характеризують їх реалізацію.

Вивчення дисципліни „Економіка II” передбачає наявність систематичних та ґрунтовних знань із дисциплін („Національна економіка”, «Державне управління»), цілеспрямованої роботи над вивченням спеціальної літератури, активної роботи на лекціях та практичних заняттях, самостійної роботи та виконання індивідуальних завчань.

Основними завданнями дисципліни “Економіка II” є:

1. Ознайомлення з системою державної макроекономічної політики.
2. Вивчення основних видів макроекономічної політики та особливостей їх реалізації.
3. Формування професійних навиків та вмінь до використання інструментів економічної політики відповідно до макроекономічної ситуації в країні.
4. Вивчення особливостей реалізації інструментарію фінансової монетарної, регіональної, соціальної інших видів економічної політики в управлінні національною економікою.
5. Систематизація макроекономічних моделей, покладених в основу реалізації інструментів економічної політики.
6. Розробка інструментарію оцінки результативності використання важелів економічної політики.

Мета проведення лекцій полягає у:

1) викладенні слухачам магістратури у відповідності з програмою та робочим планом основних питань теорії та практики економічної політики, які передбачають засвоєння таких основних питань як:

- понятійний апарат дисципліни;
- конституційно-правові засади економічної політики.
- цілі, принципи, завдання методи реалізації інструментів економічної політики.
- методи оцінки ефективності економічної політики.
- види та інструментарій економічної політики.
- механізм реалізації фінансової, монетарної, соціальної, структурної політики.
- сучасні підходи до проведення економічної політики в зарубіжних країнах;

2) формуванні у слухачів магістратури цілісної системи теоретичних знань з дисципліни;

3) виробленні практичного інтересу до проблем економічної політики в Україні та інших країнах.

Програма дисципліни складається із трьох модулів:

Перший – “Економічна політика”

В процесі вивчення даного модулю слухачі повинні :

Знати:

- теорії економічної політики;
- інституціональні чинники економічної політики;
- функціональну роль держави в управлінні національною економікою;
- особливості реалізації інструментарію макроекономічної політики в національній економіці.

Вміти:

- аналізувати макроекономічні проблеми та визначати механізми їх вирішення з позицій макроекономічної політики;
- вміти розробляти рекомендації щодо розв’язання основних макроекономічних проблем;
- використовувати інструментарій економічної політики.

Другий – “Фіскальна політика”

В процесі вивчення даного модулю слухачі повинні :

Знати:

- організаційно-правові передумови реалізації інструментів фіскальної політики в національній економіці;
- призначення та інструменти фіскальної, бюджетної політики, регіональної фіскальної політики;
- методологічні засади реалізації інструментів фіскальної політики

Вміти:

- використовувати методику планування доходів та видатків країни;
- аналізувати структуру та призначення Державного бюджету;
- вміти використовувати індикатори бюджетної політики для оцінки її ефективності;

Третій – “Монетарна політика»

В процесі вивчення даного модулю слухачі повинні :

Знати:

- макроекономічні моделі ,покладені в основу монетарної політики;
- особливості функціонування двохрівневої банківської системи;
- функції Центрального банку та комерційних кредитних установ;
- інструментарій грошово-кредитної політики;
- механізм емісії боргових цінних паперів.

Вміти:

- використовувати макроекономічні моделі для реалізації інструментів монетарної політики;
- визначати оптимальну потребу економіки в грошовій масі;
- таргетувати рівень процентної ставки;

- моделювати розмір облікової ставки та ставки рефінансування;
- використовувати засоби стимулювання та стримування сукупного попиту

II. Програма дисципліни „ Економіка II ”

Програма змістового модуля 1. « Економічна політика»

Тема 1. Економічна система як політика

Поняття «Економічна політика». Структура економічної політики. Економічні функції держави. Обмеження економічної політики. Підходи до формування економічної політики: нормативний, позитивний, синергетичний. Поняття «об’єкт», «суб’єкт» та «інститут» економічної політики. Державні та недержавні інститути економічної політики. Суб’єкти регулювання . Прямий та непрямий вплив.

Поняття «інструменту» економічної політики. Принципи та проблеми визначення інструментів економічної політики. Поняття «індикатор» економічної політики. Принципи та проблеми визначення індикаторів економічної політики.

Проміжні та віддалені цілі економічної політики; короткострокові та довгострокові цілі економічної політики. Принципи та проблеми вибору цілі економічної політики. Ефективність економічної політики.

Тема 2. Види економічної політики

Фіскальна політика, монетарна політика, зовнішньоекономічна політика, структура політика, цінова політика, антициклічна політика. Довгострокова та короткострокова економічна політика, соціально-спрямована економічна політика, дискреційна фіскальна політика, недискреційна фіскальна політика. Активна та пасивна економічна політика, ліберальна та жорстка економічна політика. Консервативна економічна політика. Регіональна та загальнодержавна економічна політика. Локальна економічна політика.

Тема 3. Проблеми економічної політики

Визначення елементів економічної політики. Узгодженість між елементами економічної політики. Невизначеність у економічній політиці. Часовий лаг запізнення. Адміністративна затримка. Функціональне запізнення. Внутрішні та зовнішні політичні чинники економічної політики. Вплив «неекономічних» цілей політики держави на елементи економічної політики. Психологія суб’єктів економічної політики. «Нове» та «старе» економічне мислення. Врахування психологічних аспектів при визначенні елементів економічної політики.

Тема 4. Регіональна економічна політика

Поняття «регіональна економічна політика». Об'єкти та суб'єкти регіональної економічної політики. Місцеві органи влади як інститути регіональної економічної політики. Регіональні пріоритети. Специфіка регіону. Обмеження регіональної економічної політики. Взаємозв'язок з цілями загальнодержавної економічної політики.

Регіональне програмування. Регіональне прогнозування. Вільна економічна зона. Економічні райони. Податки та пільги: місцеві та централізовані. Емісія муніципальних цінних паперів. Регіональний протекціонізм.

Рівень доходу на душу населення регіону. Зайнятість населення. Бюджетні надходження. Індекс виробництва регіону. Структурні зрушення у господарстві регіону.

Бюджет регіону. Муніципальні займи. Фінансування регіональних програм. Нагромадження фізичних та юридичних осіб, резидентів та нерезидентів. Регіональні тендери.

Тема 5. Економічна політика держави у сфері зовнішньоекономічної діяльності

Структура та інструменти зовнішньоекономічної політики України. Пріоритети розвитку зовнішньоекономічної діяльності в Україні. Види зовнішньоекономічної політики: протекціоністська політика, політика залучення іноземних інвестицій, політика сприяння вітчизняним експортерам. Проблема поєднання відритої економіки та забезпечення економічної безпеки України: фінансова, енергетична та технологічна безпека країни.

Програма змістового модуля II « Фіскальна політика»

Тема 1. Фіскальна політика держави як система

Поняття "Фінансова політика", "фіскальна політика" та "функції держави".

Фінансова система як елемент фіскальної політики держави. Поняття "фінансовий інститут", "фінансовий інструмент". Проблеми визначення елементів фіскальної політики. Об'єкти, суб'єкти та інститути фіскальної політики держави. Цілі фіскальної політики. Часові лаги фіскальної політики. Бюджетна політика. Політика доходів. Політика видатків. Податкова політика. Дискреційна фіскальна політика. Недискреційна фіскальна політика.

Тема 2. Бюджетна політика

Поняття "бюджетна політика". Державний бюджет. Система доходів та витрат бюджету. Види доходів: внутрішні, зовнішні, податкові, неподаткові. Структура доходів бюджету. Прогнозування доходів бюджету. Податкова

політика: інструменти, індикатори, цілі. Структурні елементи політики доходів. Ефективність політики доходів.

Напрямки використання бюджетних коштів. Структура видатків бюджету. Прогнозування бюджетних витрат. Державні ін'єкції в економіку. Секвестр видатків. Рестрикції видатків. Структурні елементи політики видатків. Ефективність політики, видатків.

Тема 3. Регіональна фіскальна політика

Законодавчі обмеження. Часові обмеження. Ресурсні обмеження. Вплив оточення регіону. Неможливість повного використання інструментів національного рівня фіскальної політики. Часові лаги, адміністративна затримка та функціональне запізнення регіональної фіскальної політики.

Тема 4. Дискреційна фіскальна політика

Поняття "дискреційна політика", "дискреційна фіскальна політика". Протиріччя та проблеми дискреційної фіскальної політики.

Пряме та непряме регулювання рівня цін. Пряме та непряме регулювання грошового ринку інструментами фіскальної політики. Амортизаційна політика. Регулювання ринку праці. Вплив фіскальних заходів на кількість робочих місць.

Пряме та непряме стимулювання економічного росту через інструменти фіскальної політики.

Тема 5. Позаекономічні аспекти фіскальної політики

Енвайронментальний та нормативний підходи до формування фіскальної політики. Екологічний податок. Екологічні санкції. Формування електорату політичних партій як наслідок фіскальної політики. Взаємодія між геополітикою та фіскальною політикою.

Програма змістового модуля III. «Монетарна політика»

Тема 1. Монетарна політика як система

Поняття "монетарна політика", "грошово-кредитна політика". Грошова політика. Кредитна політика. Банківська політика. Процентна політика. Суб'єкти, об'єкти та інститути монетарної політики. Індикатори монетарної політики. Інструменти монетарної політики. Цілі монетарної політики.

Тема 2. Функції центрального банку та їх реалізація через монетарну політику

Дворівнева банківська система. Емісійна функція центрального банку. Емісійна функція центрального банку. Регулююча функція центрального банку.

Грошова маса. Агрегати грошової маси. Грошова емісія. Таргетування грошової маси.

Облікова ставка (дисконт). Ставка рефінансування. Процентна ставка. Простий та переказний вексель. Ломбардна ставка. Цінні папери. Курс цінних паперів. Операції ДЕПО, РЕПО. Резервні вимоги. Грошовий мультиплікатор. Фактичні мінімальні резерви. Обов'язкові мінімальні резерви. Загальні мінімальні резерви.

Тема 3. Регулювання банківської сфери

Ліцензія на проведення банківських операцій. Умови отримання ліцензії та вимоги, яких необхідно дотримуватись. Банківська звітність.

Банківський нагляд. Банківська ліквідність. Банківська платоспроможність.

Тема 4. Результати та протиріччя монетарної політики

Коротко- та довгострокові цілі монетарної політики. Проміжні та віддалені цілі. Еластичність та стійкість (внутрішня та зовнішня) грошової системи. Стабільність кредитної системи. Короткострокова та довгострокова ефективність монетарної політики. Обмеженість монетарного впливу. Можливості прямого та непрямого впливу на економіку. Часові лаги монетарної політики. Психологічні аспекти суб'єктів монетарних відносин. Вплив загальнодержавної політики на елементи монетарної політики.

III. Тематичний план вивчення дисципліни

Згідно КМСОНП дисципліна “Державна служба” включає один заліковий кредит, який складається із чотирьох залікових модулів:

модуль 1 - аудиторна робота (проведення лекцій, практичних, консультацій та програмованого контролю знань, тестування);

модуль 2 - усне опитування;

модуль 3 - індивідуальна самостійна робота (виконання індивідуального науково-дослідницького завдання та робота в лабораторіях у поза навчальний час);

модуль 4 - письмовий іспит.

Розподіл навчальних годин за модулями поданий в табл.1.

**Таблиця 1. Розподіл навчальних годин з дисципліни
“Економіка II”**

Структура змістових модулів	Кількість годин (Денна/заочна форми навчання)			
	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Індивідуальна робота
Змістовий модуль 1. «Економічна політика»				
Тема 1. Макроекономічна політика: суть та основні складові	2/1	2/0	3/5	-
Тема 2. Види економічної політики	2/2	1/1	3/15	-
Тема 3. Проблеми економічної політики	2/1	0/0	1/5	-
Тема 4. Регіональна економічна політика	2/1	1/0	4/5	-
Тема 5. Економічна політика держави у сфері зовнішньоекономічної діяльності	2/1	2/1	4/5	-
Всього	10/6	6/2	15/35	
Змістовий модуль II «Фіскальна політика»				
Тема 1. Фіскальна політика держави як система	2/2	2/2	4/5	-
Тема 2. Бюджетна політика	2/2	2/0	4/5	-
Тема 3. Регіональна фіскальна політика	2/1	0/0	4/5	-
Тема 4. Дискреційна фіскальна політика	2/1	2/0	3/3	-
Тема 5. Позаекономічні аспекти фіскальної політики	2/1	0/0	2/3	
Всього	10/7	6/2	17/21	
Змістовий модуль 3. «Монетарна політика»				
Тема 1. Монетарна політика як система	4/2	2/2	3/5	-
Тема 2. Функції центрального банку та їх реалізація через монетарну політику	2/1	2/0	3/5	-
Тема 3. Регулювання банківської сфери	2/1	2/0	4/5	
Тема 4. Результати та протиріччя монетарної політики	2/1	0/0	5/0	
Всього	10/5	6/2	15/15	
Разом	30/18	18/6	47/71	-

IV. 4. Навчально-методичне забезпечення проведення практичних занять

Мета проведення практичних занять полягає у тому, щоб виробити у слухачів магістратури практичні навички з метою їх використання в управлінській діяльності для аналізу та оцінювання ефективності реалізації інструментарію економічної політики.

Змістовий модуль 1. « Економічна політика»

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 1

Тема 1. Макроекономічна політика: суть та основні складові

Методичні вказівки до вивчення теми

Вивчення теми слід розпочати із вивчення суті, завдань, складових макроекономічної політики. Далі необхідно звернути увагу на макроекономічних концепціях покладених в основу реалізації інструментарію макроекономічної політики (кейнсіанській, неокейнсіанській, монетарній) та вивчити основні складові макроекономічної політики, особливу увагу звернувши на вплив держави на макроекономічну кон'юнктуру, коливання сукупного попиту, пропозиції та можливості забезпечення макроекономічної рівноваги.

План практичного заняття

1. Суть, цілі та засоби макроекономічної політики.
2. Основні концепції та умови застосування макроекономічної політики.
3. Макроекономічна стабілізація як основа здійснення макрополітики.
4. Роль та завдання держави в системі макроекономічного регулювання.
5. Народногосподарська кон'юнктура та кон'юнктурна політика держави.

Література

1. Макроекономіка та макроекономічна політика. / Мельник А.Ф., Желюк Т.Л., Длугопольський О.В., Панухник О.В. – К.: Знання, 2008р. – 699с. – С. 333-371.
2. Економічна політика: Навч. посіб. / О.О.Беляєв, А.С.Бебело, М.І.Диба та ін. –К: КНЕУ, 2005. –287 с. Електронний ресурс. Режим доступу library.if.ua/book/130/8587.html
3. Мельник А. Ф. Державна служба в 2-х томах. – Луганськ: Східноукраїнський Університет, 2000. – 338 с. Розділ. Економічна політика.
4. Государственное управление: основы теории и организации: Учебник / Под ред. В.А.Козбаненко. –М.: Статут, 2000. –912 с.
5. Державне регулювання економіки України: методологія, напрями, тенденції, проблеми / За ред. М.М.Якубовського. –К.: НДЕІ Міністерства економіки України, 2005. –410 с.
6. Савченко А.Г. Макроекономічна політика: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. диск. –К.: КНЕУ, 2002. –135 с.
7. Девід Л. Веймер, Ейден Р. Вайнінг. Аналіз політики: концепції і практика / Пер. з англ. – К.: Основа, 1998. – 654 с

Практичні завдання

Завдання 1

Розрахуйте показники рейтингу регіонів в динаміці, використовуючи матеріали Міністерства економіки, статичну інформацію Державного комітету статистики України, Національного банку України:

- індекс фізичного обсягу валової доданої вартості в розрахунку на 1 мешканця;
- темп зростання промислової продукції;
- темп зростання видатків місцевих бюджетів;
- темп зростання роздрібного товарообороту;
- темп зростання обсягу експорту товарів;
- темп зростання коротко- та довготермінових кредитів банків, наданих суб'єктам господарювання;
- темп зростання обсягів введеного житла;
- темп зростання інвестицій в основний капітал;
- темп зростання підрядних робіт, виконаних власними силами будівельних підприємств;
- темп зростання прямих іноземних інвестицій;
- темп зростання кількості безробітних;
- темп зростання реального наявного доходу;
- індекс реальної заробітної плати;
- темп зростання вкладів населення у банках, у національній та іноземній валюті.

Визначте макроекономічні передумови посилення ролі регіонів в економічному зростанні національної економіки.

Завдання 2

Розрахувати та проаналізувати галузеву структуру економіки в динаміці на основі наведених даних (заповнити таблицю). Визначити вектор зрушення галузевої структури та вказати на оптимальність та ефективність трансформаційних процесів.

Таблиця 1

Галузеві показники випуску

ГАЛУЗИ	2000		2002		2004		2006	
	млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%
Промисловість	143,1		167,4		227,9		334,8	
Будівництво	65,3		63,6		66,5		72,1	
Сільське господарство	266,2		282,9		367,3		300,2	
Рибне господарство	0,4		0,5		0,4		0,5	
Лісове господарство	5,3		4,6		7,0		8,3	
Транспорт	99,3		101,2		139,1		189,3	
Зв'язок	5,7		6,9		21,9		34,2	
Торгівля і громадське харчування	30,5		34,4		108,4		200,1	
Заготівлі	15,3		11,0		7,6		5,4	
Матеріально-технічне постачання	7,8		10,6		11,8		13,9	
Інформаційно-обчислювальне обслуговування	0,1		0,6		1,3		5,6	
Операції з нерухомим майном	0,1		0,1		0,9		1,4	
Побутове обслуговування населення	6,2		4,1		10,1		14,9	
Житлово-комунальне господарство	17,4		19,4		53,5		66,8	
Охорона здоров'я, освіта, культура та мистецтво	67,9		92,3		142,4		171,6	
УСЬОГО		100		100		100		100

Завдання 3

В 1970 р. частка земель, що знаходились у власності фермерів Франції, складала 52%, орендованих – 46%, у змішаній власності – 2%. В 1990 р. структура цих земель виглядала наступним чином: 46:53:1.

Дайте відповіді на питання:

1) чому фермери Франції перевагу надають оренді, а не приватній власності на землю?

2) чому в аграрній політиці України перевага, навпаки, надається приватній власності на землю?

Завдання 4

Структура валової доданої вартості АПК в Україні та США виглядає приблизно так, як зображено в таблиці 2.

Дайте відповіді на запитання:

1) в якій країні структура доданої вартості АПК є більш ефективною?

2) в яких напрямках її необхідно вдосконалювати в Україні, з метою підвищення стійкості відтворення в АПК?

3) які пріоритетні напрямки державного регулювання можна запропонувати при цьому?

Таблиця 2

Структура валової доданої вартості АПК

Сфера АПК	Країни, %	
	Україна	США
I – фондоутворюючі галузі	10	14
II – сільське господарство	60	10
III – переробка, зберігання, реалізація продукції	30	76

Змістовий модуль 1. « Економічна політика»

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 2

Тема 2. Види економічної політики

Методичні вказівки до вивчення теми

Вивчення теми слід починати із суті структурної політики та механізмів її реалізації у встановленні найбільш оптимальних пропорційних залежностей і структурних зв'язків між різними підсистемами і елементами в економіці в цілому, її сферах, рівнях, відтворювальних стадіях і процесах.

Далі необхідно опанувати теоретичні та інституційні засади інноваційної політики. Інноваційна політика, як складової макроекономічної політики, яка направлена на створення умов для оптимального розвитку науково-технічного потенціалу національної економіки, через систему державної підтримки фундаментальних і пошукових досліджень; різноманітні форми та джерела фінансування і непрямого стимулювання наукових досліджень; максимальне стимулювання інноваційного бізнесу.

Вивчення теми слід продовжити на інвестиційній політиці та інструментах її реалізації щодо структурних: грошово-кредитному стимулюванні; фінансово-бюджетному стимулюванні, стимулюванні інфраструктурного забезпечення (надання земельних ресурсів, будівель і споруд у користування за пільговими цінами; формування фондового ринку, сприяння взаємовигідному злиттю фінансового і промислового капіталів, нагромадження оптимальних розмірів статутних фондів суб'єктів господарювання; створення цільових позабюджетних фондів: природоохоронного, резервного, регіонального розвитку).

Далі необхідно зосередити увагу на регіональній політиці, яка включає державну регіональну політику і власне політику регіонів через сукупність організаційно-правових та економічних заходів, які здійснюються державою в сфері регіонального розвитку країни відповідно до її стратегічних цілей та поточних завдань.

В контексті даного питання доцільно ознайомитися із територіями пріоритетного розвитку та вільними економічними зонами, які включають:

зовнішньоторговельні зони, комплексні виробничі зони, науково-технічні зони, туристсько-рекреаційні зони, банківсько-страхові (офшорні) зони, ж) зони прикордонної торгівлі, з) точкові зони.

Вивчення теми слід продовжити на завданнях, інструментарії реалізації соціальної політики.

Завершення вивчення теми рекомендується на питаннях екологічної політики.

План практичного заняття

1. Зміст та особливості проведення структурної політики.
2. Інноваційна та науково-технічна політика.
3. Інвестиційна складова структурної політики.
4. Регіональна економічна політика.
5. Особливості функціонування вільних економічних зон та територій пріоритетного розвитку.
6. Зміст та завдання соціальної політики.
7. Екологічні аспекти економічної політики.

ЛІТЕРАТУРА

1. Біла С.О. Структурна політика в системі державного регулювання трансформаційної економіки: Монографія. –К.: Видавництво УАДУ, 2001. – 408 с.
2. Економічна політика: Навч. посіб. / О.О.Беляєв, А.С.Бєбело, М.І.Дибя та ін. –К: КНЕУ, 2005. –287 с. Електронний ресурс. Режим доступу library.if.ua/book/130/8587.html
3. Гальчинський А.С., Геєць В.М., Кінах А.К. Семиноженко В.П. Інноваційна стратегія українських реформ. – К.: Знання України, 2002. – 336с.
4. Державне регулювання економіки України: методологія, напрями, тенденції, проблеми / За ред. М.М.Якубовського. –К.: НДІ Міністерства економіки України, 2005. –410 с.
5. Долішній, Мар'ян Іванович. Регіональна політика на рубежі ХХ-ХХІ століть: нові пріоритети: Монографія/ М.І. Долішній. - К.: Наук. думка, 2006. - 511 с
6. Економічна політика: Навч. посіб. / О.О.Беляєв, А.С.Бєбело, М.І.Дибя та ін. –К: КНЕУ, 2005. –287 с.
7. Іванова О.Л. Соціальна політика: теоретичні аспекти: Курс лекцій. –К.: Академія, 2003. –107 с.
8. Концепція Державної програми підвищення конкурентоспроможності національної економіки на 2007-2015 роки./ Під ред. І.В. Крюкової – К.: Інститут економіки та прогнозування Національної академії наук України, 2007. –24с.

9. Макроекономіка та макроекономічна політика. / Мельник А.Ф., Желюк Т.Л., Длугопольський О.В., Панухник О.В. – К.: Знання, 2008р -699с.- С. 372-403, С.469-495.
10. Мельник А. Ф. Державна служба в 2-х томах. – Луганськ: Східноукраїнський університет, 2000. – 338 с. Розділ. Економічна політика.

Практичні завдання

Завдання 1

1. Виходячи із наведених в таблиці даних, розрахувати основні пропорції національної економіки . Структурні пропорції розрахувати як частку окремих елементів (складових) в загальних обсягах виробництва або ВВП. Визначити галузеву, відтворювальну, соціально-економічну, інституційну та зовнішньоекономічну структури економіки.

2. Запропонуйте механізми оптимізації структурних пропорцій національної економіки.

Таблиця 1

Показники	t-3	t-2	t-1	t
1.Обсяги виробництва продукції, всього млрд..грв.	184,4	220,7	375,9	461,2
в т.ч.а) галузі, які виробляють товари	127,3	140,5	250,1	307,2
з них:	85,6	95,6	176,0	222,9
-промисловість	30,7	32,8	52,5	65,9
-сільське господарство	9,5	9,8	14,1	17,5
- будівництво	57,1	80,2	125,8	154,0
б) галузі, які надають послуги				
2. Проміжне споживання, млрд..грн.	125,3	133,8	229,7	275,1
3. Валова додана вартість, млрд..грн..				
4. Оплата праці найманих робітників, млрд..грн	38,4	49,4	71,9	87,8
5. Валове нагромадження основного капіталу, млрд..грн	19,5	20,0	33,5	40,7
6. Експорт, млрд..грн	37,5	43,0	106,2	109,0
7. Імпорт, млрд..грн	40,8	45,3	97,7	106,0
8.Виробництво продукції , млрд..грн				
-в державному секторі економіки	92,4	100,3	135,0	152,1
-в недержавному секторі				

Завдання 2

1. На основі розрахунку потреби регіону в державних ресурсах цукру обчисліть обсяги його закупівель.
2. Охарактеризуйте механізми забезпечення державних потреб в сільськогосподарській продукції.

Вихідні дані:

1. Чисельність населення регіону склала 3150 тис.чол..В прогнозованому періоді передбачається його збільшення на 1,0 %.

2. Норма споживання цукру на душу населення складає 40,0 кг, в прогнозованому періоді передбачається її скоротити на 2 кг.
3. Промислове споживання цукру в прогнозованому періоді складе 22% до фонду споживання.
4. Потреба в цукрі для поповнення державного резерву складе 6% до фонду споживання.
5. Споживання цукру бюджетними організаціями прогнозується в розмірі 32% до фонду споживання.
6. Нагромадження цукру для міжрегіональних поставок складе 15 % до фонду споживання.
7. Експортні поставки цукру складуть 11% до обсягу його виробництва, який прогнозується на рівні 206 тис.тонн., а імпорт - 3%.
8. Залишки цукру на початок прогнозного періоду склали 8 тис. т , на кінець зростуть на 5%.
9. Надходження цукру з інших джерел до державних ресурсів прогножуються в розмірі 91,0 тис.тонн.

Методичні рекомендації:

Фонд споживання визначається як добуток розрахункової величини споживання цукру однією людиною ($N_{сп.з}$) і прогнозованої чисельності населення ($Ч_p$)

$$ФС = Ч_p \times N_{сп.з}$$

Завдання 3

З метою розробки заходів та механізмів реалізації програми зайнятості розрахуйте баланс зареєстрованого ринку праці та визначте рівень безробіття. Запропонуйте важелі державного регулювання збалансування зареєстрованого ринку праці.

Вихідні дані:

1. Чисельність незайнятого населення, яке перебуває на обліку в центрі зайнятості на початок базового року склала 1212 тис. чол..
2. Протягом базового року на ринок праці надійшло за рахунок:
 - вивільнення з галузей економіки – 205,3 тис. чол.,
 - звільнення за власним бажанням – 310,2 тис. чол.,
 - випускників навчальних закладів – 125,0 тис. чол.,
 - інших джерел – 326,2 тис. чол..

В прогнозованому періоді передбачається збільшення чисельності вивільнених на 1,3% і зростання чисельності випускників на 8,2 тис. чол. Кількість звільнених скоротиться на 2,0 %, а чисельність інших категорій на 12,3 тис. чол..

3. В зв'язку з тенденціями зростання виробництва прогнозується збільшення попиту на робочу силу на 3,5 % в порівнянні з базовим періодом, в якому відносне працевлаштування склало 963,0 тис. чол..

4. Чисельність осіб, що самостійно працевлаштувалися в базовому році склала 155,5 тис. чол. За експертними оцінками їхня чисельність в прогнозованому періоді скоротиться на 5,3 тис.чол..
5. Чисельність працездатного населення працездатного віку у базовому періоді становить 28700 тис. осіб, в прогнозованому періоді — скоротиться на 1,2 %.

Методичні рекомендації до розв'язання:

Чисельність безробітних визначається різницею між обсягами пропозиції робочої сили та попитом на неї з урахуванням тих, хто самостійно працевлаштовується.

Рівень безробіття (R_b) розраховується як відношення чисельності безробітних (B) до чисельності працездатного населення (H_{np})

$$R_b = B / H_{np} * 100\%$$

Завдання 4

Розрахуйте показники рейтингу регіонів в динаміці, використовуючи матеріали Міністерства економіки, статичну інформацію Державного комітету статистики України, Національного банку України:

- індекс фізичного обсягу валової доданої вартості в розрахунку на 1 мешканця;
- темп зростання промислової продукції;
- темп зростання видатків місцевих бюджетів;
- темп зростання роздрібного товарообороту;
- темп зростання обсягу експорту товарів;
- темп зростання коротко- та довготермінових кредитів банків, наданих суб'єктам господарювання;
- темп зростання обсягів введеного житла;
- темп зростання інвестицій в основний капітал;
- темп зростання підрядних робіт, виконаних власними силами будівельних підприємств;
- темп зростання прямих іноземних інвестицій;
- темп зростання кількості безробітних;
- темп зростання реального наявного доходу;
- індекс реальної заробітної плати;
- темп зростання вкладів населення у банках, у національній та іноземній валюті.

Визначте макроекономічні передумови посилення ролі регіонів в економічному зростанні національної економіки.

Завдання 5

1. Розрахуйте загальну потребу в інвестиційних ресурсах, що фінансуються за рахунок державних джерел в розвиток об'єктів соціальної

інфраструктури. Визначте частку фінансування за рахунок державних коштів.

- Запропонуйте механізми розширення джерел фінансування введення об'єктів соціальної інфраструктури.

Вихідні дані:

Об'єкти СІ	Загальна потреба	Наявна мережа	Додаткова потреба	В т.ч. державна і комунальна власність	Норматив капітальних вкладень в одиницю введення, грн.
1. Будівництво об'єктів освіти:					
- загальноосвітніх шкіл (тис. учн. місць)	12850	12758		78	1500,0
- навчально-лабораторних корпусів (тис. кв.м)	-	-	81	66	1150,0
2. Будівництво закладів охорони здоров'я (тис. лік. ліжок)	1510	1496		6	2100,0
3. Житлове будівництво (млн.. кв.м)	540	532		3	1400,0

Методичні рекомендації до розв'язання:

Обсяг інвестиційних ресурсів за рахунок державних джерел в об'єкти СІ розрахувати за формулою:

$$Дір = Додаткова\ потреба\ у\ введенні\ державних\ об'єктів\ СІ \times Норматив\ кап.вкладень\ в\ одиницю\ введення$$

Завдання 6

Розрахуйте обсяг капітальних вкладень, необхідних для введення в дію житлової площі та фактичне забезпечення житловою площею однієї людини на кінець базового періоду. Запропонуйте механізми розширення джерел фінансування введення житла.

Вихідні дані:

- Чисельність населення країни в базовому періоді склала 48,5 млн.чол., в прогнозованому передбачається його скорочення на 0,4%.
- Середній розмір сім'ї склав 3,6 чол., в розрахунковому передбачається скорочення на 2%.
- На кінець базового періоду житловий фонд країни досягнув 905 млн.кв.м., з яких на початок розрахункового періоду підлягає вибуттю 1,5% його загального розміру.
- За рахунок капітального ремонту житловий фонд в прогнозованому періоді збільшиться на 9 млн.кв.м.

5. Норматив забезпеченості житловою площею однієї людини складає 21 кв.м плюс 10,5 кв.м на кожну сім'ю.
6. Питомі капітальні вкладення на введення в дію одного квадратного метра житлової площі складають 1500грн.

Методичні рекомендації до розв'язання:

Додаткова потреба в житловому фонді (Пж.д) визначається як різниця між загальною потребою (Пж.з), наявною мережею (Нж.ф) з урахуванням вибуття (Вж) і введення житла за рахунок капітального ремонту (Кр.ж)

$$Пж.д = Пж.з - Нж.ф + Вж - Кр.ж$$

Обсяг капітальних вкладень у будівництво житла визначається

$$КВж = Пж.д \times \text{Питомі кап.вкладення на одиницю введення}$$

**Змістовий модуль 1. « Економічна політика»
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 3**

Тема 5. Економічна політика держави у сфері зовнішньоекономічної діяльності

Методичні вказівки до вивчення теми

Вивчення матеріалу даної теми передбачає освоєння питань необхідності державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, прямих та непрямих форм його реалізації. Особливу увагу рекомендується звернути на питаннях регулювання міжнародних валютно-фінансових і кредитних відносин, торговельній політиці, державній політиці у сфері забезпечення економічної безпеки. Слухачі магістратури повинні вміти складати та аналізувати платіжний баланс країни і оцінювати вплив процесів глобалізації та регіоналізації на функціонування національної економіки.

План практичного заняття

1. Світова економіка та макроекономічні аспекти її цілісності.
2. Роль, форми та особливості міжнародної торгівлі. Базові теорії міжнародної торгівлі. Торговельна політика та механізми її реалізації.
3. Зміст і структура платіжного балансу. Макроекономічна характеристика сучасної моделі валютного ринку. Вартість валюти та валютний курс. Основні теорії валютного курсу.
4. Особливості здійснення макроекономічної політики у відкритій економіці.
5. Моніторинг і регулювання відкритої економіки.
6. Глобалізація і регіоналізація в системі світогосподарських зв'язків .
7. Механізм забезпечення економічної безпеки держави.

Програмований контроль по першому змістовому модулю: тестування.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України про основи національної безпеки України // <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>
2. Економічна політика: Навч. посіб. / О.О.Беляєв, А.С.Бєбєло, М.І.Дибє та ін. –К.: КНЕУ, 2005. –287 с. Електронний ресурс. Режим доступу library.if.ua/book/130/8587.html
3. Макроекономіка та макроекономічна політика. / Мельник А.Ф., Желюк Т.Л., Длугопольський О.В., Панухник О.В. – К.: Знання, 2008р -699с.- С. 372-403, С.498-580.
4. Бурковський І. Теорія міжнародної торгівлі. –К.: Основи, 2000. –241 с.
5. Гладій І.Й. Регіоналізація світового ринку: євроінтеграційний аспект: Монографія. – Тернопіль: Економічна думка, 2006. – 544с.
6. Глобалізація і безпека розвитку: Монографія/ О.Г.Білорус, Д.Г.Лукеєяненко та інші; Керівник автор. Колективу і наук. ред.О.Г.Білорус. – К.: КНЕУ, 2001. – 733с.
7. Державне регулювання економіки України: методологія, напрями, тенденції, проблеми / За ред. М.М.Якубовського. –К.: НДЕІ Міністерства економіки України, 2005. –410 с.
8. Економічна політика: Навч. посіб. / О.О.Беляєв, А.С.Бєбєло, М.І.Дибє та ін. –К.: КНЕУ, 2005. –287 с.
9. Іванова О.Л. Соціальна політика: теоретичні аспекти: Курс лекцій. –К.: Академія, 2003. –107 с.
10. Кирєєв А. Международная экономика. В 2-х ч. –Ч.2. Международная макроэкономика: открытая экономика и макроэкономическое программирование. Учебное пособие для вузов. –М.: Международные отношения, 1999. –488 с.
11. Мельник А. Ф. Державна служба в 2-х томах. – Луганськ: Східноукраїнський університет, 2000. – 338 с. Розділ. Економічна політика.
12. Стратегія економічного і соціального розвитку України (2004-2015 роки) “Шляхом Європейської інтеграції” / Авт. кол.: А.С.Гальчинський, В.М.Гєєць та ін. –К.: ІВЦ Держкомстату України, 2004. –416 с.
13. Семенченко А.І. Механізм стратегічного управління забезпеченням національної безпеки у кризових та надзвичайних ситуаціях // www.niss.gov.ua.

Практичні завдання

Завдання 1

Використовуючи матеріал, поданий в таблиці, визначить, на яку величину у році $t+1$ зросте ВВП країни за рахунок зміни державних витрат у попередньому періоді.

Таблиця 1

Макроекономічні показники

Показники	Рік $t-1$	Рік t
ВВП, в млн. грн	172,952	210800
Витрати Державного бюджету, в млн. грн.	27,8% ВВП	52913,6
Імпорт товарів та послуг, в млн. грн.	18116	19903
Валовий національний дохід, в млн. грн.	167900	204700
Податкові надходження, в млн. грн	31342,2	35665,1
Споживчі витрати, в млн. грн.	133100	163900

Завдання 2

З використанням платіжного балансу країни, поданого в таблиці:

1. Визначить сальдо балансу товарів та послуг в роках t , $t+1$ та спрогнозуйте його значення на рік $t+2$, якщо відомо, що прогнозується ріст експорту товарів та послуг на 5,7%, імпорту товарів та послуг – на 6,6%.

2. Визначить сальдо рахунку поточних операцій платіжного балансу в роках t , $t+1$, $t+2$ і дайте оцінку отриманим результатам.

3. Порівняйте баланс доходів та поточних трансфертів, обґрунтуйте висновки.

4. Визначить величину капітальних трансфертів в роках t , $t+1$, $t+2$, якщо країна планує скоротити борги по фінансовим операціям в році $t+2$ на 30 млн. дол. США.

5. Спрогнозуйте величину портфельних інвестицій, якщо економісти передбачають відплив капіталу нерезидентів з вітчизняного ринку корпоративних цінних паперів у розмірі 69 млн. дол. США.

6. Центральний банк планує в році $t+2$ продати в рахунок резервних активів іноземної валюти на величину 169 млн. дол. США. Як така операція центрального банку відобразиться на діловій кон'юктурі валютного ринку країни?

7. Отримані результати внесіть у відповідні позиції платіжного балансу і отримані результати проаналізуйте.

8. Очікується, що державні запозичення будуть здійснюватись в основному за рахунок використання кредитів Міжнародного Валютного фонду та Світового банку. У році $t+2$ від МВФ очікується надання кредитів у сумі 552 млн. дол. США, від Світового банку – 250 млн. дол. США, якщо ці кошти частково використати з метою валютної інтервенції, то як це відобразиться на міжнародних валютних резервах центрального банку країни?

Таблиця 2

Платіжний баланс

<i>Статті платіжного балансу</i>	t рік, факт	t+1 рік, очікуване значення	t+2 рік, прогноз
I. Рахунок поточних операцій	-	-	-
1.1. Баланс товарів та послуг	-	-	-
Експорт товарів та послуг	19248	20769	-
Імпорт товарів та послуг	18116	19903	-
1.1.1. Баланс товарів	-	-	-
Експорт	15448	16879	-
Імпорт	14943	16237	-
1.1.2. Баланс послуг	-	-	-
Експорт	3800	3890	3948
Імпорт	3173	3666	3769
1.2. Баланс доходів	-942	-971	-992
1.3. Поточні зовнішньоекономічні трансфери	1017	1109	1230
II. Рахунок операцій з капіталом та фінансових операцій	-1207	-1004	-981
2.1. Капітальні трансфери	-	-	-
2.2. Фінансові операції	-1199	-999	-
III. Прямі інвестиції	594	800	1050
IV. Портфельні інвестиції	-201	-228	-
V. Середньострокові та довгострокові кредити	-590	732	456
VI. Залучення кредитів	1339	2494	1846
VII. Реструктуризація двохсторонніх кредитів	0	691	157
VIII. Погашення кредитів	-1929	-1762	-1390
IX. Короткостроковий капітал	-604	-1499	-1205
X. Резервні активи	-398	-804	-

Завдання 3

За результатами торгів на міжбанківській валютній біржі валютний курс встановлений на рівні: 1 гривня = 0,19 доларів США. Обсяг пропозиції гривні по цьому курсу складає 32 млрд. грн. Як повинен поводити себе Центральний банк в ситуації, коли обсяг попиту по цьому курсу становитиме 40 млрд. грн.? Як поведінка центрального банку вплине на девізний курс і як це відобразиться на величині чистого експорту і ВВП країни?

Завдання 4

Україна та Китай здійснюють взаємну міжнародну торгівлю двома товарами (зерном та рисом). Необхідно визначити абсолютні переваги кожної з країн та відобразити виробничі можливості України та Китаю графічно, якщо відомо, що:

1) обидві країни мають по 200 одиниць ресурсів, які вони можуть використати для виробництва або зерна, або рису;

- 2) на виробництво 1 т зерна Україна затрачає 10 одиниць ресурсів, а Китай – 20;
- 3) на виробництво 1 т рису Україна затрачає 40 одиниць ресурсів, а Китай – 8;
- 4) за відсутності зовнішньої торгівлі на виробництво кожного виду продукції використовується половина наявних ресурсів.

Завдання 5

Японія і Великобританія здійснюють взаємну міжнародну торгівлю двома товарами (комп'ютерами та тканиною). Необхідно визначити порівняльні переваги кожної з країн та відобразити виробничі можливості Японії та Великобританії графічно, якщо відомо, що:

- 1) Японія має 200, а Великобританія – 300 одиниць ресурсів, що можуть бути використані для виробництва або комп'ютерної техніки, або тканин;
- 2) на виробництво 1 м тканин Японія затрачає 10 одиниць ресурсів, а Великобританія – 8;
- 3) на виробництво 1 комп'ютера Японія витрачає 10 одиниць ресурсів, а Великобританія – 24;
- 4) за відсутності зовнішньої торгівлі на виробництво кожного виду продукції:
- Японія використовує 30 одиниць ресурсів для виробництва тканин і 170 – на комп'ютери;
 - Великобританія використовує 40 одиниць ресурсів на виробництво тканин і 260 – на комп'ютери.

Завдання 6

Необхідно визначити показники, що характеризують взаємозв'язки у відкритій моделі народного господарства з впливом зовнішньої торгівлі, якщо відомо, що:

- амортизаційні відрахування становлять 10 одиниць;
- чистий внутрішній продукт (ЧВП) складає 100 одиниць;
- споживчі витрати – 80 одиниць;
- експорт – 15 одиниць, а імпорт – 10 одиниць;
- трансферти в країну з-за кордону – 15 одиниць, трансферти вітчизняні за кордон – 5.

Задачу необхідно розв'язати за допомогою рисунку, системи рахунків і рівнянь, матриці кругообігу.

Завдання 7

Необхідно визначити показники, що характеризують взаємозв'язки у відкритій моделі народного господарства з впливом зовнішньої торгівлі, якщо відомо, що:

- заощадження становлять 50 одиниць;
- валовий внутрішній продукт (ВВП) складає 300 одиниць;

- чистий внутрішній продукт (ЧВП) складає 145 одиниць;
- експорт – 25 одиниць, а імпорт – 15 одиниць;
- трансфери в країну з-за кордону – 15 одиниць, трансфери вітчизняні за кордон – 10.

Задачу необхідно розв'язати за допомогою рисунку, системи рахунків і рівнянь, матриці кругообігу.

Завдання 8

Проаналізуйте стан зовнішньоекономічної політики України з позицій обраної моделі та Євроінтеграційної стратегії. Дайте макроекономічну оцінку можливим ризикам від її реалізації. Для цього використовуйте інформаційні ресурси «Електронного уряду».

Змістовий модуль II « Фіскальна політика»
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 4
Тема 1. Фіскальна політика держави як система

Методичні вказівки до вивчення теми

Вивчення теми слід розпочати із засвоєння суті, завдань, форм реалізації фіскальної політики як складової макроекономічної політики держави та інструментах її реалізації. Слухачі магістратури повинні знати суть стимулюючої, стримуючої, дискреційної та не дискреційної фіскальної політики.

Далі необхідно перейти до вивчення суті податкового регулювання та основних форм реалізації.

Вивчення матеріалу теми слід на питанні наслідків фіскальної політики: зниження граничного рівня перерозподілу ВВП через державні фінанси; розширення бази оподаткування шляхом скасування податкових пільг; послаблення податкового навантаження на фонд оплати праці; зниження ставок податку на прибуток та на додану вартість; розширення об'єктів оподаткування за рахунок запровадження майнових податків; податкове стимулювання малого і середнього підприємництва; пільгове оподаткування інноваційної діяльності; зниження ставок податку на прибуток експортерам високотехнологічної продукції; надання податкових пільг під великі іноземні кредити за інвестиційними проектами, передбаченими державними цільовими програмами.

План практичного заняття

1. Зміст і завдання фіскальної політики уряду.
2. Регіональна фіскальна політика.
3. Автоматична фіскальна політика.
4. Дискреційна фіскальна політика.
5. Податкове регулювання як складова фіскальної політики.
6. Наслідки фіскальної політики.

Література

1. Закон України “Про державну податкову службу в Україні” № 509-12 від 04.12.90 // Відомості ВРУ. – 1991. - №14.
2. Про оподаткування прибутку підприємств: Закон України від 28 грудня 1994 року № 334/94-ВР (в редакції Закону України від 22 травня 1997 року № 283/97-ВР, із внесеними змінами і доповненнями) // Нормативні акти України, випуск 4 квітень 2003, CD НАУ "Стандарт"; www.nau.kiev.ua; www.sta.gov.ua.
3. Про плату за землю: Закон України від 3 липня 1992 року № 2535-XII (із внесеними змінами і доповненнями) // Нормативні акти України, випуск 4 квітень 2003, CD НАУ "Стандарт"; www.nau.kiev.ua; www.sta.gov.ua.

4. Про акцизний збір: Декрет Кабінету Міністрів України від 26 грудня 1992 року № 18-92 (із внесеними змінами і доповненнями) // Нормативні акти України, випуск 4 квітень 2003, CD НАУ "Стандарт"; www.nau.kiev.ua; www.sta.gov.ua.
5. Про податок на додану вартість: Закон України від 3 квітня 1997 року № 168/97-ВР (із внесеними змінами і доповненнями) // Нормативні акти України, випуск 4 квітень 2003, CD НАУ "Стандарт"; www.nau.kiev.ua; www.sta.gov.ua.
6. Економічна політика: Навч. посіб. / О.О.Беляєв, А.С.Бєбєло, М.І.Дибє та ін. –К: КНЕУ, 2005. –287 с. Електронний ресурс. Режим доступу library.if.ua/book/130/8587.html
7. Митний Кодекс України від 11 липня 2002 року № 92 – ІУ // Нормативні акти України, випуск 4 квітень 2003, CD НАУ "Стандарт"; www.nau.kiev.ua; www.sta.gov.ua.
8. Економічна політика: Навч. посіб. / О.О.Беляєв, А.С.Бєбєло, М.І.Дибє та ін. –К: КНЕУ, 2005. –287 с.
9. Крисоватий А.І., Десятнюк О.М. Податкова система: Навчальний посібник. - Тернопіль: Карт-бланш, 2004.-331с.
- 10.Крисоватий А.І. Моніторинг реалізації податкової політики України // Вісник Тернопільського державного економічного університету. - № 1. – 2006. – 18-30 с
- 11.Макроекономіка та макроекономічна політика. / Мельник А.Ф., Желюк Т.Л., Длугопольський О.В., Панухник О.В. – К.: Знання, 2008р -699с.- С.407-437.

Практичні завдання

Завдання 1

За даними таблиці розрахуйте середні та граничні податкові ставки (заповніть стовпці таблиці). Яким є податок: прогресивним, пропорційним чи регресивним?

Таблиця 1

Розрахунок податкових ставок

Доход	Податок	Середня ставка податку	Гранична ставка податку
0	0		
50	5		
100	15		
150	30		
200	50		
250	75		

Завдання 2

Припустимо, що державні закупівлі здійснені на 600 млн. у.о., величину податків визначає залежність $T = 0,4Y$, трансфертів: $Tr = 0,2Y$, а рівень цін становить 100%. При цьому державний борг становить 900 млн. у.о. за процентної ставки 10%. Фактичний обсяг виробництва дорівнює 2200 млн. у.о.,

а природний – 2500 млн. у.о. Визначте: величину структурного дефіциту державного бюджету; величину циклічного дефіциту державного бюджету.

Завдання 3

Уряд країни ухвалив рішення знизити податкові надходження на 200 млн. у.о. При цьому гранична схильність до споживання становить 0,75, а граничний коефіцієнт податків – 0,33. На яку величину уряд повинен зменшити державні закупівлі, щоб у короткостроковому періоді реальний ВВП не змінився?

Завдання 4

Економіка країни перебуває в стані рівноваги за умов, що гранична схильність до заощадження дорівнює 0,25, а гранична схильність до імпорту – 0,1. Як зміниться рівноважний ВВП, якщо уряд збільшить свої закупівлі на 5 млн. у.о., не змінюючи при цьому податкові надходження ?

Змістовий модуль II « Фіскальна політика»

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 5

Тема 2. Бюджетна політика

Методичні вказівки до вивчення теми

Вивчення теми слід розпочати із з'ясування суті бюджетного регулювання. далі необхідно вивчити макроекономічне призначення державного бюджету, структуру дохідної та витратної частини Державного бюджету України.

У контексті бюджетного регулювання необхідно засвоїти такі функції державного бюджету: збільшення або зменшення сукупного попиту; виконання перерозподільчої функції; стимулювання або гальмування виробництва шляхом вибору певної системи оподаткування; забезпечення покриття касових збитків підприємств, які в наслідок певних причин (об'єктивних) є збитковими, однак функціонування яких зумовлене суспільними потребами (наприклад, енергетика); забезпечення фінансової допомоги для розвитку окремих галузей і сфер діяльності; збалансування бюджетів нижчих рівнів.

Завершення матеріалу сліду на питанні макроекономічних аспектів державного боргу та механізмів управління ним.

План практичного завдання

1. Бюджетне регулювання як елемент фіскальної політики.
2. Структурні елементи політики доходів.
3. Структурні елементи політики видатків.
4. Державний борг: вимірювання та механізм управління ним.
Макроекономічні аспекти сеньйоражу.

Література

1. Бюджетна політика у контексті стратегії соціально-економічного розвитку України: У 6 т. / Редкол.: М.Я.Азаров (голова) та ін. - К.: НДФІ, 2004. - Т. 3: Розвиток системи податків як основи зміцнення державних фінансів: Монографія / М.Я.Азаров, Ф.О.Ярошенко, Т.І.Єфименко та ін. - 308 с.
2. Засади формування бюджетної політики держави: Наук. монографія / М.М.Єрмошенко, С.А.Єрохін, І.О.Плужников, Л.М.Бабич, А.М.Соколовська, Ю.В.Чередніченко. –К.: НАУ, 2003. –284 с.
3. Економічна політика: Навч. посіб. / О.О.Беляєв, А.С.Бебело, М.І.Диба та ін. –К: КНЕУ, 2005. –287 с. Електронний ресурс. Режим доступу library.if.ua/book/130/8587.html
4. Макроекономіка та макроекономічна політика. / Мельник А.Ф., Желюк Т.Л., Длугопольський О.В., Панухник О.В. – К.: Знання, 2008р -699с.- С.428-438.
5. Савченко А.Г. Макроекономічна політика: Навч.-метод. посібник для самост. вивч. диск. –К.: КНЕУ, 2002. –135 с.

Практичні завдання

Задача 1

Спрогнозуйте макроекономічні наслідки поданої системи міжбюджетних відносин за даними таблиці. Сформулюйте основні завдання міжбюджетної реформи в національній економіці.

Таблиця 2

Макроекономічні наслідки функціонування системи міжбюджетних відносин

Ознаки	Наслідки, до яких вони призводять
Щорічна зміна правил формування місцевих бюджетів	
Відсутність чіткого розподілу видаткових повноважень на делеговані та власні	
Розподіл бюджетних ресурсів між регіонами на основі даних попереднього періоду	
Відсутність чіткого закріплення доходних джерел за місцевими бюджетами на власні повноваження	
Відокремлення фінансової відповідальності від права зменшувати або збільшувати зобов'язання за видатками	

Відсутність механізму нормативного перерахунку міжбюджетних трансфертів	
---	--

Завдання 2

З метою впровадження заходів соціального захисту населення, спрогнозуйте вартісну величину мінімального споживчого бюджету на рік і на місяць. Розрахуйте мінімальний споживчий бюджет для різних верств населення. Порівняйте з встановленим рівнем прожиткового мінімуму в розмірі 626 грн.

Вихідні дані:

Рівні та структура споживання продовольчих, непродовольчих товарів та послуг чоловіка віком 30-59 років

Товарні групи та статті витрат	Норма споживання на душу в рік,	Термін зношення (служби) виробу, рік	Середня ціна, грн..	Вартісна величина спожитих товарів, грн
1. Продовольчі товари, всього	-	-	-	
В т.ч. м'ясопродукти, кг	38	-	30,0	
-молокопродукти	233	-	4,0	
-масло, кг	6	-	27,0	
- яйця, шт.	250	-	0,85	
- хлібопродукти, кг	112	-	2, 50	
- цукор, кг	35	-	5,00	
- інші	-	-	-	1180
2. Непродовольчі товари, всього	-	-	-	
В т.ч. – одяг -.- костюм, шт.	2	4	760,0	
- штани, шт	3	2	160,0	
-сорочка, шт.	4	2	100,0	
- взуття – туфлі, пар	3	2	250,0	
- інші	-	-	-	1580
3 Послуги	-	-	-	
ВСЬОГО	-	-	-	

Витрати на оплату послуг складають 45 % доходу, величина якого прогнозується в розмірі 460 грн. на місяць.

Для розрахунку вартості МСБ для різних верств населення використати наступні коефіцієнти: - діти до 6-и років – 0,6 величини МСБ;

- діти шкільного віку до 18 років – 0,8
- люди похилого віку старші 60 років – 0,7

Методичні рекомендації до розв'язання:

Вартість річного МСБ визначається сумуванням вартості продовольчих товарів ($B_{п.т}$), вартості непродовольчих товарів ($B_{н.т}$) та послуг ($П$):

$$МСБр = В_{п.т} + В_{н.т} + П$$

$$МСБ \text{ на місяць} = МСБр : 12\text{міс.}$$

Завдання 3

1. На основі розрахунку потреби регіону в державних ресурсах цукру обчислити обсяги його закупівель.
2. Запропонуйте механізми стабілізації та розширення ринку цукру. Якщо відомо:
 - Чисельність населення регіону склала 2586 тис.чол..В прогностному періоді передбачається його збільшення на 1,2%.
 - Норма споживання цукру на душу населення складає 48 кг, в прогностному періоді передбачається її скоротити на 2 кг.
 - Промислове споживання цукру в прогностному періоді складе 28% до фонду споживання.
 - Потреба в цукрі для поповнення державного резерву складе 8% до фонду споживання.
 - Споживання цукру бюджетними організаціями прогнозується в розмірі 36% до фонду споживання.
 - Нагромадження цукру для міжрегіональних поставок складе 18 % до фонду споживання.
 - Експортні поставки цукру складуть 11% до обсягу його виробництва, який прогнозується на рівні 206 тис.тонн., а імпорт - 3%.
 - Залишки цукру на початок прогностного періоду склали 8 тис. т , на кінець зростуть на 5%.
 - Надходження цукру з інших джерел до державних ресурсів прогножуються в розмірі 95,0 тис.тонн.

Фонд споживання визначається як добуток розрахункової величини споживання цукру однією людиною ($N_{сп.з}$) і прогностної чисельності населення ($Ч_p$)

$$\Phi C = Ч_p \times N_{сп.з}$$

Змістовий модуль II « Фіскальна політика»

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 6

Тема 4. Дискреційна фіскальна політика

Методичні вказівки до вивчення теми

Вивчення даної мети передбачає опрацювання матеріалу щодо інструментальних змінних дискреційної фіскальної політики. Слухачам необхідно вивчити механізми прямого та непрямого стимулювання економічного зростання, рівня зайнятості, доходів населення через інструментарій фіскальної політики.

План практичного заняття

1. Пряме та непряме регулювання рівня цін.
2. Пряме та непряме регулювання грошового ринку інструментами фіскальної політики. Амортизаційна політика.
3. Регулювання ринку праці. Вплив фіскальних заходів на кількість робочих місць.
4. Пряме та непряме стимулювання економічного росту через інструменти фіскальної політики.

Програмований контроль по другому змістовому модулю: тестування.

Література

- 1.Голубій І.Є. Податкова політика ЄС: загальний контекст та хід її розвитку // Міжнародні відносини: Вісн. - 2003. - № 25. - С. 73-77.
- 2.Поліщук Л.С. Гармонізація податкової політики Європейського Союзу // Міжнародні відносини: Вісн. - 2003. - № 25. - С. 77-82.
3. Василик О.Д. Податкова система України: Навч. посіб. - К.: ВАТ "Поліграфкнига". - 2004. - 478 с.
4. Розпутенко І.В. Податкова політика і економічні реформи: Навч. посіб. - К.: Вид-во УАДУ, 1996. - 120 с.
5. Золотько І.А. Податкова система: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. - 2-ге вид., доп. і переробл. - К.: КНЕУ, 2004. - 128 с.
6. Рева Т.М. Податковий менеджмент: Навч. посіб. - К.: Центр навч. л-ри. - 2003. - 282 с.
7. Литвиненко Я.В. Податкова політика: Навч. посіб. - К.: МАУП, 2003. - 224 с.
8. Податкова політика в Україні: Конспект лекцій / Уклад.: В.О.Міхельс. - К.: КНУБА, 2002. - 28 с.
9. Ляшенко Ю.І., Солдатенко О.В. Оподаткування в Україні (практикум): Навч. посіб. - Ірпінь: Акад. ДПС України, 2003. - 272 с.

10. Соколовська А.М. Податкова система держави: теорія і практика становлення. - К.: Знання-Прес, 2004. - 454 с. - (Вищ. освіта ХХІ століття).
11. Пушкарева В.М. История финансовой мысли и политики налогов: Учеб. пособие. - М.: ИНФРА-М, 1996. - 191 с.
12. Податкова система України: Підручник / В.М.Федоров, В.М.Опарін, Г.О.П'ятаченко та ін.; За ред. В.М.Федосова. - К.: Либідь, 1994. - 464 с.
13. Вишневський В.П. Методические основы совершенствования налогообложения предприятий: Дис. ... д-ра екон. наук. - Донецк, 1998. - 410 с.
14. Редич О.В. Погляд на податкову систему України як на складну саморегулюючу економічну систему // Бюджетно-правова політика: теорія, практика, проблеми: Матеріали наук.-практ. конф. - Ірпінь: Нац. акад. ДПС України, 2004. - Ч. 2. - 492 с.
15. Бюджетна політика у контексті стратегії соціально-економічного розвитку України: У 6 т. / Редкол.: М.Я.Азаров (голова) та ін. - К.: НДФІ, 2004. - Т. 3: Розвиток системи податків як основи зміцнення державних фінансів: Монографія / М.Я.Азаров, Ф.О.Ярошенко, Т.І.Єфименко та ін. - 308 с.
16. Податки / В.В.Буряковський, Б.Я.Кармазин, С.В.Каламбет, О.А.Водолазька; За ред. В.В.Буряковського. - Д.: Пороги, 1998. - С. 51.
17. Вдовиченко М.І. Про ефективність податкової системи в Україні // Фінанси України. - 1999. - № 3. - С. 99-108.
18. Лондар С.Л. Моделі прийняття рішень з проблем вдосконалення податкової політики в умовах ринкової трансформації економіки України: Монографія / Ред. проф. В.Є.Юринець. - Л.: Львів. нац. ун-т ім. І.Франка, 2001. - С. 69.
19. Хавкіна О.Г. Адміністрування податків та напрями управлінської діяльності // Оподаткування в новій системі економічних відносин України: Матеріали міжвуз. студент. конф. - Ірпінь: Нац. акад. ДПС України, 2005. - 236 с.
20. Луніна І.О. Бюджетна політика та боргова стратегія України у 2003 р. - К.: Ін-т економ. прогнозування НАН України, 2002. - С. 16-17.
21. Іванов Ю.Б. Адміністрування податків: Навч. посіб. для самост. підготовки магістрів спеціальності 8.050114 "Оподаткування" / Ю.Б.Іванов, Л.М.Карпов, К.В.Петросянц; За ред. д-ра екон. наук проф. Ю.Б.Іванова. - Х.: Вид. ХНЕУ, 2005. - 276 с.
22. Проценко Т.О. Правове забезпечення адміністрування податків та митних платежів: Монографія. - Ірпінь: Нац. акад. ДПС України, 2006. - 596 с.

Практичні завдання

Завдання 1

1. Обчисліть в розрахунковому періоді на основі інформації таблиці 1:
 - розмір номінальних доходів населення;
 - кінцеві реально використовувані доходи;
 - реальні доходи з урахуванням індексу споживчих цін.
 - розмір реальних доходів на душу населення;
 - темпи зміни реальних доходів на душу населення.

2. На основі зроблених порівнянь вкажіть на механізми забезпечення зростання реальних доходів населення.

Таблиця 1

Показники	Базовий період	Розрахунковий період
1. Грошові доходи населення , млн. грн..	203,5	208,0
2. Натуральні доходи населення, млн. грн..	15,0	16,5
3. Матеріальні затрати закладів і організацій, які надають безоплатні послуги населенню, млн.. грн..	27,4	28,8
4. Оплата послуг та обов'язкові платежі. млн.. грн..	35,0	36,0
5. Індекс споживчих цін, %	104	107
6. Чисельність населення, тис.чол..	48,5	48,6

Методичні рекомендації до розв'язання:

Реальні доходи населення з урахуванням індексу цін визначаються за формулою

$$РД_{I\kappa} = РД_{\kappa} : I\kappa$$

Задача 2

1. Розрахуйте прогнозу чисельність трудових ресурсів та зайнятих , складіть баланс трудових ресурсів.
2. Вкажіть на основні дії уряду щодо скорочення рівня безробіття в Україні.

Відомо, що чисельність населення в базовому році склала 47,5 тис.чол., в прогнозованому скоротиться на 0,5%. Чисельність працездатного населення в працездатному віці в базовому періоді склала 23 млн.чол., в прогнозованому періоді співвідношення працездатного населення до загальної чисельності населення не зміниться.

В прогнозованому періоді передбачається: збільшення чисельності осіб , які отримують пільгові пенсії на 100 тис. чол.. в порівнянні з базовим, в якому вони склали –0,8 млн.чол.; збільшення на 4 % працюючих осіб пенсійного віку в порівнянні з базовим, в якому вони склали 2,5 млн.чол. зменшення чисельності працюючих підлітків на 1,5%, в порівнянні з базовим, в якому вони склали 980 тис.чол.; скорочення чисельності інвалідів 1 і 2 груп на 100тис.чол.. в порівнянні з базовим, в якому вони склали 0,4 млн.чол.; чисельність учнів, які навчаються з відривом від виробництва в базовому році склала 2,2 млн.чол., в прогнозованому – зросте на 5%; чисельність осіб працездатного віку, зайнятих в домашньому господарстві в базовому році склала 2,1 млн.чол.. в прогнозованому – збільшиться на 1%.

За експертними даними, чисельність безробітних в прогнозованому періоді складе 2,5 млн.чол., в базовому їх чисельність склала – 2,3 млн.чол..

В галузях обслуговування буде зайнято 48%, що на 2% більше, ніж в базовому.

Методичні рекомендації до розв'язання:

Чисельність трудових ресурсів визначається за формулою

$TPp = \text{Працездатне населення працездатного віку (+) працюючі особи пенсійного віку (+) працюючі підлітки(-) чисельність інвалідів 1 і 2 груп (-) особи, які отримують пільгові пенсії}$

Рівень безробіття визначається

$Rб = \text{Чисельність безробітних} : TPp \times 100\%$

Змістовий модуль 3. «Монетарна політика»
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 7
Тема 1. Монетарна політика як система

Методичні вказівки до вивчення теми

Вивчення теми слід на питанні суті монетарної політики, як системи заходів у грошово-кредитній сфері, спрямованих на забезпечення економіки стабільною національною грошовою одиницею (валютою), на контролювання (стимулювання) інфляції, стимулювання економічного зростання, забезпечення високого рівня зайнятості населення та вирівнювання платіжного балансу та формах (стимулююча та стримуюча; жорстка та гнучка); інструментах її реалізації: проведення операцій на відкритому ринку цінних паперів, обліковій та депозитній політиці. При цьому потрібно відслідкувати вплив монетарної політики на ділову кон'юнктуру ринку грошей та всієї національної економіки.

План практичного заняття

1. Зміст і завдання монетарної політики.
2. Сутність пропозиції грошей та коефіцієнт монетизації (*Маршалла*).
3. Операції центрального банку і грошова база.
4. Основні функції комерційних банків та механізм створення грошей.
5. Грошовий та депозитний мультиплікатори і пропозиція грошей.
6. Вплив грошово-кредитної політики на економіку: політика дорогих і дешевих грошей.
7. Попит на гроші та фактори, що його визначають: рівень цін, процентна ставка, реальні доходи.

Література

1. Економічна політика: Навч. посіб. / О.О.Беляєв, А.С.Бєбєло, М.І.Дибє та ін. –К: КНЕУ, 2005. –287 с. Електронний ресурс. Режим доступу library.if.ua/book/130/8587.html
2. Макроекономіка та макроекономічна політика. / Мельник А.Ф., Желюк Т.Л., Длугопольський О.В., Панухник О.В. – К.: Знання, 2008р -699с.- С.438-439.
3. Ковтун О.І. Державне регулювання економіки: Навчальний посібник. – Львів: Новий світ-2000, 2006. –432 с.
4. Козюк В.В. Монетарна політика у глобальних умовах: Монографія. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2007. –192 с.
5. Сігайов А.О. Методичний та організаційний аспекти аналізу монетарних показників (монографія). – Київ: Наукова думка, 2003. – 370 с.
6. Про основні засади грошово-кредитної політики на 2008 рік/ Веб сайт НБУ: www.bank.gov.ua
7. Ющенко В., Лисицький В. Гроші: розвиток попиту та пропозиції в Україні. –К.: Видавничий дім “Скарби”, 2000. –336 с.

Практичні завдання

Завдання 1

Грошова маса країни характеризується такими показниками: готівкові гроші становлять 3,3 млрд. грн., строкові депозити – 2,2 млрд. грн., поточні рахунки – 2,1 млрд. грн., розрахункові рахунки підприємств – 1,2 млрд. грн., кошти клієнтів за трастовими операціями банків – 0,9 млрд. грн., кошти Держстраху – 0,75 млрд. грн. Розрахуйте агрегат M_2 .

Завдання 2

Національний дохід країни у базовому році становив 200 млн. у.о., а попит на гроші – 45 млн. у.о. В прогнозований період передбачається, що національний дохід збільшиться на 6%, а швидкість обороту грошей і рівень цін не зміниться. Розрахуйте попит на гроші в прогнозований період.

Задача 3

Проаналізуйте інструментарій грошово-кредитної політики на основі таблиці, визначивши: рівень монетизації ВВП, основні грошові агрегати, можливий обсяг кредитування економіки.

Таблиця 1

Монетарні показники розвитку національної економіки за 2004-2006 рр.

Показники	2004 рік	2006 рік (за 9 міс.)
1. Облікова ставка НБУ, в %	7,5	8,5
2. Проценти по кредитах комерційних банків	17,5	14,5
3. Проценти по депозитам	7,9	7,4
4. Норма резервування, в %	6-7	2-5
5. Грошова база, в млн. грн.	53763	84777
6. Швидкість обороту грошей, в разях за рік	3,13	2,59
7. ВВП, в млн. грн.	34513	350558
8. Обсяг фактично наданих кредитів економіці, в млн. грн.	88579	209689
9. Готівка, в млн. грн.	42345	68611
10. Кошти суб'єктів господарювання та фізичних осіб в банках, в млн. грн.	125483	233411
11. Переказні кошти у національній валюті в млн. грн.	24745	44360
12. Переказні кошти у іноземній валюті, в млн. грн.	58393	120440
13. Цінні папери власного боргу банків, в млн. грн.	317	1359

Завдання 4

Національний банк вирішив збільшити пропозицію грошей на 330 млн. грн. На скільки треба збільшити грошову базу за умови, що коефіцієнт готівки дорівнює 0,3, а резервна норма становить 15%?

Завдання 5

Загальні резерви комерційних банків становлять 2 млрд. грн. Депозити цих банків становлять 8 млрд. грн. Норма обов'язкових банківських резервів – 20%.

Якщо національний банк зменшить норму обов'язкових банківських резервів до 18%, то на скільки може збільшитись пропозиція кредитних грошей за умови використання надлишкових резервів для видачі кредитів?

Змістовий модуль 3. «Монетарна політика» ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 8

Тема 2. Функції центрального банку та їх реалізація через монетарну політику

Методичні вказівки до вивчення теми

При вивченні даної теми слухачі магістратури повинні зрозуміти економічні функції Центрального банку, зосереджуючи увагу на регулюючій функції, системі банківського контролю та нагляду, режимі облікової політики таргетуванню, як інструменту встановлення цільових орієнтирів грошової системи, регулювання приросту грошової маси в обігу, яких дотримуються у своїй політиці центральні банки. При цьому слід розмежувати поняття банківського регулювання, банківського контролю та банківського нагляду: банківське регулювання — це одна з функцій Національного банку України, яка полягає у створенні системи норм, що регулюють діяльність комерційних банків, визначають загальні принципи банківської діяльності, порядок здійснення банківського нагляду, відповідальність за порушення банківського законодавства; *банківський нагляд* - це складова банківського регулювання яка полягає у створенні ефективної системи захисту інтересів кредиторів і вкладників, оперативного реагування на події, які дестабілізують діяльність банківської установи; контролі банку за використанням банківського кредиту.

План практичного заняття

1. Суть дворівневої банківської системи.
2. Емісійна функція центрального банку.
3. Регулююча функція центрального банку.
4. Таргетування грошової маси.
5. Облікова політика.
6. Регулювання кредитної активності комерційних банків.

Література

1. Закон України “Про Національний банк України” від 20 травня 1999р., № 679-XIV (із змінами та доповненнями)// Відомості Верховної Ради України, 1999 р., № 29, ст. 238. Із змінами і доповненнями, внесеними Законом України від 1 грудня 2005 року № 3163-IV.

2. Закон України “Про банки та банківську діяльність” від 7 грудня 2000 р.// (Відомості Верховної Ради України, 2001 р., № 5-6, ст. 30) Із змінами і доповненнями, внесеними Законом України від 27 квітня 2007 року N 997-V
3. Економічна політика: Навч. посіб. / О.О.Беляєв, А.С.Бєбєло, М.І.Дибє та ін. –К: КНЕУ, 2005. –287 с. Електронний ресурс. Режим доступу library.if.ua/book/130/8587.html
4. Макроекономіка та макроекономічна політика. / Мельник А.Ф., Желюк Т.Л., Длугопольський О.В., Панухник О.В. – К.: Знання, 2008р -699с.- С.438-439.
5. Ковтун О.І. Державне регулювання економіки: Навчальний посібник. – Львів: Новий світ-2000, 2006. –432 с.
6. Козюк В.В. Монетарна політика у глобальних умовах: Монографія. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2007. –192 с.
7. Загородній А.Г. та ін. Фінансовий словник. — 4-е вид. випр. і доп. — К.: Знання, 2002. — С. 277, 376.).
8. Сігайов А.О. Методичний та організаційний аспекти аналізу монетарних показників (монографія). – Київ: Наукова думка, 2003. – 370 с.
9. Ющенко В., Лисицький В. Гроші: розвиток попиту та пропозиції в Україні. –К.: Видавничий дім “Скарби”, 2000. –336 с.
10. Веб сайт НБУ: www.bank.gov.ua

Практичні завдання

Завдання 1

Розрахуйте необхідну кількість років для подвоєння рівня споживчих цін задля безінфляційного розвитку економіки. Відомо, що індекс споживчих цін становив в першому кварталі 108,2%, а в другому кварталі – 109,1%. Використайте при цьому "правило 70".

Завдання 2

В рамках банківського регулювання визначіть максимально можливий обсяг пропозиції грошей комерційними кредитними установами та покажіть графічно взаємодію між формуванням пропозиції емісійним банком та кредитними установами, коли відомо, що пропозиція грошей емісійним банком становить 500 одиниць, норма обов'язкових банківських резервів складає 20%, облікова ставка емісійного банку 10%, а коефіцієнт утворення маржі комерційними установами становить 1,1. Яку політику необхідно проводити центральному банку для обмеження сукупних витрат економіки?

Завдання 3

На кожні 100 гривень додатково заробленого доходу приріст споживчих витрат становить 80 гривень. Мінімальні споживчі витрати населення становлять 80 гривень. Обчисліть ефект мультиплікатора інвестицій. Запишіть і побудуйте функцію заощадження, поясніть їх економічний зміст.

Змістовий модуль 3. «Монетарна політика» ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 9

Тема 3. Регулювання банківської сфери

Методичні вказівки до вивчення теми

Вивчення матеріалу даної теми передбачає детальне опрацювання інструментів реалізації регулюючої функції Центрального банку по відношенню до комерційних банків, а також ознайомитися із показниками, які характеризують ефективність та прибутковість діяльності банківської системи (див. додаток 1). Для цього слухачам магістратури необхідно детально ознайомитися із системою банківського нагляду та звітності, системою банківської ліквідності та платоспроможності.

Розрахунок платоспроможності комерційними банками надається по встановленій формі ПС (див. додаток 2).

План практичного заняття

1. Ліцензія на проведення банківських операцій.
2. Банківська звітність.
3. Банківський нагляд.
4. Банківська ліквідність.
5. Банківська платоспроможність.

Програмований контроль по третьому змістовому модулю: тестування, захист індивідуальних завдань.

Література

1. Економічна політика: Навч. посіб. / О.О.Беляєв, А.С.Бєбєло, М.І.Дибє та ін. –К: КНЕУ, 2005. –287 с. Електронний ресурс. Режим доступу library.if.ua/book/130/8587.html
2. Сідак М.В. Правовий статус національних банків країн Центральної Європи та України: порівняльний аналіз // Держава і право: Збірник наукових праць. Юридичні та політичні науки. – К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України; Спілка юристів України. – 2003. – № 22. – С. 426-431.

3. Дзюблюк О. "Основні напрями оптимізації регулятивного впливу на кредитну діяльність банківських установ в умовах перехідного періоду" /Вісник НБУ, серпень 2000 №9.
4. Основні принципи ефективного банківського нагляду. БАЗЕЛЬСЬКИЙ КОМІТЕТ З ПИТАНЬ БАНКІВСЬКОГО НАГЛЯДУ . Банк міжнародних розрахунків. Базель 2006 р.
5. Методологічні роз'яснення до Основних принципів ефективного банківського нагляду Банк міжнародних розрахунків. Базель 2006 р. Електронний ресурс. Режим доступу: www.bank.gov.ua

Практичні завдання

Завдання 1

Проаналізуйте ефективність та прибутковість діяльності банку, визначивши: чистий спред, чисту процентну маржу, операційний дохід, коли відомо:

1. Відсотки отримані 879500 грн.
2. Відсотки сплачені 851400 грн.
3. Надані кредити 3376600 грн.
4. Залучені кошти за відсотки 2740700 грн.
5. Загальні активи 9950300 грн.
6. Доходи та комісія за надані послуги 265300 грн.
7. Сплачена комісія 19800 грн.

Завдання 2

Розрахуйте величину нормативу банківської платоспроможності:

$$H_3 = \frac{K}{Z_p} \times 100\%$$

де: К - капітал банку, ЗР - активи, зважені щодо відповідних коефіцієнтів за ступенем ризику:

Коефіцієнти ризику активів комерційного банку (у %) поділяються на 5 груп, а саме:

0 - кошти на кореспондентському рахунку в НБУ, банкноти та монети в касі; банківські метали;

10 - кредити, надані центральним органам державного управління;

20 - кредити, надані місцевим органам влади, боргові цінні папери центральних органів державного управління та місцевих органів влади;

50 - кошти до запитання в інших банках, строкові депозити, які розміщені в інших банках;

100 - операції з цінними паперами, кредити, які надані клієнтам банку, пролонгована, прострочена та сумнівна заборгованість, дебітори, основні засоби та товарно-матеріальні цінності тощо.

Нормативне значення нормативу не може бути нижчим за 8%.

Якщо відомо:

- Розмір статутного капіталу банку 1, 3 млн євро;
- 0,05 млн.грн. - кошти на кореспондентському рахунку в НБУ, банкноти та монети в касі; банківські метали;
- 0, 23 млн.грн.- кредити, надані центральним органам державного управління;
- 0, 17 млн.грн. - кредити, надані місцевим органам влади, боргові цінні папери цент-ральних органів державного управління та місцевих органів влади;
- 0, 65 млн. грн.. - кошти до запитання в інших банках, строкові депозити, які розміщені в інших банках;
- 0,34 млн.грн.- операції з цінними паперами, кредити, які надані клієнтам банку, пролонгована, прострочена та сумнівна заборгованість, дебітори, основні засоби та товарно-матеріальні цінності тощо.

Завдання 3

Визначіть значення нормативу кредитних ризиків для комерційного банку і проаналізуйте його значення¹, якщо відомо, що: капітал банку становить: 2, 8 млн. євро, а обсяг наданих великих кредитів 2, 7 млн.грн.

Завдання 4

Розрахуйте величину нормативу миттєвої ліквідності для комерційного банку і проаналізуйте його значення². Якщо відомо, що кошти на коррахунку в НБУ становлять 2,1 млн.грн., кошти в касі 700 тис.грн., кошти НБУ в банку – 0,1 млн.грн, кошти до запитання інших банків- 0,03млн.грн , строкові депозити інших банків – 0,6 млн.грн., кошти бюджету та позабюджетних фондів - 0,07 млн.грн., кошти на поточних рахунках клієнтів банку – 6 млн.грн.

Методичні вказівки: Норматив розраховується як співвідношення суми коштів на кореспондентському рахунку в НБУ та в касі банку до поточних зобов'язань

Завдання 5

Проведіть макроекономічний аналіз ефективності функціонування банківської системи України, використовуючи інформацію таблиці в додатку 3.

¹ Нормативне значення показника не повинно перевищувати восьмикратного розміру капіталу банку.

² Нормативне значення показника має бути не менше 20%.

V. Методичні вказівки до організації самостійної роботи

Самостійна робота здійснюється відповідно до передбачених робочою програмою дисципліни «Економіка II» годин в розрізі таких підпунктів:

1) опрацювання законодавчо-нормативних актів, лекційного матеріалу, навчальної літератури, монографій, спеціальних джерел інформації (методичних інструкцій, наказів, розпоряджень) незалежних джерел та рекомендацій неурядових аналітичних центрів;

2) набуття умінь практичного використання інструментарію економічної політики:

- щодо складання платіжного балансу країни;
- визначення показників ефективності регіональної політики
- Визначення мультиплікатора державних витрат та оподаткування;
- моделювання оптимальної величини державного боргу;
- планування дохідної та витратної частини державного та місцевих бюджетів;
- визначення грошового мультиплікатора та мультиплікатора банківських депозитів;
- моделювання ділової активності комерційних банків;
- визначення показників банківської ліквідності;

3) виконання індивідуального завдання;

4) підготовка матеріалів до презентацій, круглих столів з проблемних аспектів проходження державної служби.

Самостійна робота студентів включає в себе виконання чотирьох завдань різного ступеня складності та складання списку використаної літератури. Завдання 1 пов'язане з розкриттям теоретичного питання методичного характеру, завдання 2 - розв'язком управлінського завдання з проблем проходження державної служби, завдання 3 - аналізом сучасних проблем проходження державної служби в Україні, завдання 4 – конкретного індивідуального завдання. Варіант завдання обирається за останньою цифрою залікової книжки.

Самостійна робота оформляється у зошиті, в якому послідовно викладаються усі чотири завдання роботи та наводиться список використаної літератури або в електронному варіанті.

Завдання для самостійної роботи

Завдання 1

Варіант 1. Система банківської звітності.

Варіант 2. Моніторинг показників національної безпеки.

Варіант 3. Державний бюджет України та його особливості.

Варіант 4. Грошово-кредитне регулювання економіки.

Варіант 5. Інфляція: фіскальні та грошові аспекти.

Варіант 6. Макроекономічна політика у відкритій економіці.

Варіант 7. Вимір результатів економічної діяльності. Індекси цін.

Варіант 8. Стабілізаційна політика: перспективи і проблеми.

Варіант 9. Бюджетний дефіцит і державний борг.

Варіант 10. Економічні нормативи регулювання діяльності комерційного банку.

Завдання 2

Варіант 1

Розрахувати та проаналізувати галузеву структуру економіки в динаміці на основі наведених даних (заповнити таблицю). Визначити вектор зрушення галузевої структури та вказати на оптимальність та ефективність трансформаційних процесів.

Таблиця 1

Галузеві показники випуску

ГАЛУЗИ	2000		2002		2004		2006	
	млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%	млн. грн.	%
Промисловість	143,1		167,4		227,9		334,8	
Будівництво	65,3		63,6		66,5		72,1	
Сільське господарство	266,2		282,9		367,3		300,2	
Рибне господарство	0,4		0,5		0,4		0,5	
Лісове господарство	5,3		4,6		7,0		8,3	
Транспорт	99,3		101,2		139,1		189,3	
Зв'язок	5,7		6,9		21,9		34,2	
Торгівля і громадське харчування	30,5		34,4		108,4		200,1	
Заготівлі	15,3		11,0		7,6		5,4	
Матеріально-технічне постачання	7,8		10,6		11,8		13,9	
Інформаційно-обчислювальне обслуговування	0,1		0,6		1,3		5,6	
Операції з нерухомим майном	0,1		0,1		0,9		1,4	
Побутове обслуговування населення	6,2		4,1		10,1		14,9	
Житлово-комунальне господарство	17,4		19,4		53,5		66,8	
Охорона здоров'я, освіта, культура та мистецтво	67,9		92,3		142,4		171,6	
УСЬОГО		100		100		100		100

Варіант 2

Розрахуйте показники рейтингу регіонів в динаміці, використовуючи матеріали Міністерства економіки, статичну інформацію Державного комітету статистики України, Національного банку України:

- індекс фізичного обсягу валової доданої вартості в розрахунку на 1 мешканця;
- темп зростання промислової продукції;
- темп зростання видатків місцевих бюджетів;
- темп зростання роздрібного товарообороту;
- темп зростання обсягу експорту товарів;
- темп зростання коротко- та довготермінових кредитів банків, наданих суб'єктам господарювання;
- темп зростання обсягів введеного житла;
- темп зростання інвестицій в основний капітал;
- темп зростання підрядних робіт, виконаних власними силами будівельних підприємств;
- темп зростання прямих іноземних інвестицій;
- темп зростання кількості безробітних;
- темп зростання реального наявного доходу;
- індекс реальної заробітної плати;
- темп зростання вкладів населення у банках, у національній та іноземній валюті.

Визначте макроекономічні передумови посилення ролі регіонів в економічному зростанні національної економіки.

Варіант 3

Використовуючи матеріал, поданий в таблиці, визначить, на яку величину у році $t+1$ зросте ВВП країни за рахунок зміни державних витрат у попередньому періоді.

Таблиця 1

Макроекономічні показники

Показники	Рік $t-1$	Рік t
ВВП, в млн. грн	172,952	210800
Витрати Державного бюджету, в млн. грн.	27,8% ВВП	52913,6
Імпорт товарів та послуг, в млн. грн.	18116	19903
Валовий національний дохід, в млн. грн.	167900	204700
Податкові надходження, в млн. грн	31342,2	35665,1
Споживчі витрати, в млн. грн.	133100	163900

Варіант 4

З використанням платіжного балансу країни, поданого в таблиці:

1. Визначить сальдо балансу товарів та послуг в роках t , $t+1$ та спрогнозуйте його значення на рік $t+2$, якщо відомо, що прогнозується ріст експорту товарів та послуг на 5,7%, імпорту товарів та послуг – на 6,6%.
2. Визначить сальдо рахунку поточних операцій платіжного балансу в роках t , $t+1$, $t+2$ і дайте оцінку отриманим результатам.
3. Порівняйте баланс доходів та поточних трансфертів, обґрунтуйте висновки.

4. Визначить величину капітальних трансфертів в роках t , $t+1$, $t+2$, якщо країна планує скоротити борги по фінансовим операціям в році $t+2$ на 30 млн. дол. США.
5. Спрогнозуйте величину портфельних інвестицій, якщо економісти передбачають вплив капіталу нерезидентів з вітчизняного ринку корпоративних цінних паперів у розмірі 69 млн. дол. США.
6. Центральний банк планує в році $t+2$ продати в рахунок резервних активів іноземної валюти на величину 169 млн. дол. США. Як така операція центрального банку відобразиться на діловій кон'юктурі валютного ринку країни?
7. Отримані результати внесіть у відповідні позиції платіжного балансу і отримані результати проаналізуйте.
8. Очікується, що державні запозичення будуть здійснюватись в основному за рахунок використання кредитів Міжнародного Валютного фонду та Світового банку. У році $t+2$ від МВФ очікується надання кредитів у сумі 552 млн. дол. США, від Світового банку – 250 млн. дол. США, якщо ці кошти частково використати з метою валютної інтервенції, то як це відобразиться на міжнародних валютних резервах центрального банку країни?

Таблиця 2

Платіжний баланс

<i>Статті платіжного балансу</i>	t рік, факт	t+1 рік, очікуване значення	t+2 рік, прогноз
I. Рахунок поточних операцій	-	-	-
1.1. Баланс товарів та послуг	-	-	-
Експорт товарів та послуг	19248	20769	-
Імпорт товарів та послуг	18116	19903	-
1.1.1. Баланс товарів	-	-	-
Експорт	15448	16879	-
Імпорт	14943	16237	-
1.1.2. Баланс послуг	-	-	-
Експорт	3800	3890	3948
Імпорт	3173	3666	3769
1.2. Баланс доходів	-942	-971	-992
1.3. Поточні зовнішньоекономічні трансфери	1017	1109	1230
II. Рахунок операцій з капіталом та фінансових операцій	-1207	-1004	-981
2.1. Капітальні трансфери	-	-	-
2.2. Фінансові операції	-1199	-999	-
III. Прямі інвестиції	594	800	1050
IV. Портфельні інвестиції	-201	-228	-
V. Середньострокові та довгострокові кредити	-590	732	456
VI. Залучення кредитів	1339	2494	1846
VII. Реструктуризація двохсторонніх кредитів	0	691	157
VIII. Погашення кредитів	-1929	-1762	-1390
IX. Короткостроковий капітал	-604	-1499	-1205
X. Резервні активи	-398	-804	-

Варіант 5

За результатами торгів на міжбанківській валютній біржі валютний курс встановлений на рівні: 1 гривня = 0,19 доларів США. Обсяг пропозиції гривні по цьому курсу складає 32 млрд. грн. Як повинен поводити себе Центральний банк в ситуації, коли обсяг попиту по цьому курсу становитиме 40 млрд. грн.? Як поведінка центрального банку вплине на девізний курс і як це відобразиться на величині чистого експорту і ВВП країни?

Варіант 6

Розрахуйте величину нормативу банківської платоспроможності:

Якщо відомо:

- Розмір статутного капіталу банку 2, 6 млн євро;
- 0,1 млн.грн. - кошти на кореспондентському рахунку в НБУ, банкноти та монети в касі; банківські метали;
- 0, 46 млн.грн.- кредити, надані центральним органам державного управління;
- 0, 34 млн.грн. - кредити, надані місцевим органам влади, боргові цінні папери цент-ральних органів державного управління та місцевих органів влади;
- 1, 3 млн. Грн.. - кошти до запитання в інших банках, строкові депозити, які розміщені в інших банках;
- 0,68 млн.грн.- операції з цінними паперами, кредити, які надані клієнтам банку, пролонгована, прострочена та сумнівна заборгованість, дебітори, основні засоби та товарно-матеріальні цінності тощо.

Варіант 7

Японія і Великобританія здійснюють взаємну міжнародну торгівлю двома товарами (комп'ютерами та тканиною). Необхідно визначити порівняльні переваги кожної з країн та відобразити виробничі можливості Японії та Великобританії графічно, якщо відомо, що:

- Японія має 200, а Великобританія – 300 одиниць ресурсів, що можуть бути використані для виробництва або комп'ютерної техніки, або тканин;
- на виробництво 1 м тканин Японія затрачає 10 одиниць ресурсів, а Великобританія – 8;
- на виробництво 1 комп'ютера Японія витрачає 10 одиниць ресурсів, а Великобританія – 24;
- за відсутності зовнішньої торгівлі на виробництво кожного виду продукції:

- а. Японія використовує 30 одиниць ресурсів для виробництва тканин і 170 – на комп'ютери;
- б. Великобританія використовує 40 одиниць ресурсів на виробництво тканин і 260 – на комп'ютери.

Варіант 8

Необхідно визначити показники, що характеризують взаємозв'язки у відкритій моделі народного господарства з впливом зовнішньої торгівлі, якщо відомо, що:

- амортизаційні відрахування становлять 10 одиниць;
- чистий внутрішній продукт (ЧВП) складає 100 одиниць;
- споживчі витрати – 80 одиниць;
- експорт – 15 одиниць, а імпорт – 10 одиниць;
- трансферти в країну з-за кордону – 15 одиниць, трансферти вітчизняні за кордон – 5.

Задачу необхідно розв'язати за допомогою рисунку, системи рахунків і рівнянь, матриці кругообігу.

Варіант 9

Проаналізуйте ефективність та прибутковість діяльності банку, визначивши: чистий спред, чисту процентну маржу, операційний дохід, коли відомо:

- Відсотки отримані 967450 грн.
- Відсотки сплачені 936540 грн.
- Надані кредити 3714260 грн.
- Залучені кошти за відсотки 3014770 грн.
- Загальні активи 10945330 грн.
- Доходи та комісія за надані послуги 291830 грн.
- Сплачена комісія 21780 грн.

Варіант 10

Заповніть таблицю 1, зробивши попередньо розрахунки на основі наступних даних: $C=300+0.08Y$, $I_a=500$, $X_a=100$, функція імпорту $M=35+0.4Y$.

Таблиця 1

Дохід (Y)	Споживання	Інвестиції (I)	Зовнішній вклад	Сукупний попит
1800				
2000				
2200				
2400				
2600				

Визначте:

1. Величину зовнішньоторгового мультиплікатора.

2. Чому дорівнює мультиплікатор інвестицій ?

Завдання 3

Варіант 1. Проаналізуйте стан зовнішньоекономічної політики України з позицій обраної моделі та Євроінтеграційної стратегії. Дайте макроекономічну оцінку можливим ризикам від її реалізації.

Варіант 2. Проаналізуйте концептуальні засади реалізації конкурентної політики в Україні.

Варіант 3. Стратегія сталого розвитку: українські реалії та зарубіжний досвід.

Варіант 4. Ноосфери зоване суспільство: Україна та зарубіжний досвід.

Варіант 5. Конкурентоспроможність України у глобальних координатах.

Варіант 6. Організаційно-методичні підходи до реалізації нагляду за діяльністю комерційних кредитних установ.

Варіант 7. Режим таргетування в ціновій політиці України.

Варіант 8. Стратегія реформування податкової системи в Україні.

Варіант 9. Управління зовнішнім боргом: українські реалії та зарубіжний досвід.

Варіант 10. Інноваційно-інвестиційний вектор розвитку національної економіки.

VI. Тестові завдання

Змістовий модуль I «Економічна політика»

Тема 1.1. Макроекономічна політика

№ 1. Економічна політика це:

- а. сукупність заходів, спрямованих на впорядкування руху економічних процесів, здійснення впливу на них чи безпосереднє визначення їх результатів;
- б. сукупність заходів на загальнонаціональному рівні, які спрямовані на впорядкування економічних процесів, здійснюють на них вплив або наперед визначають їх результати;
- в. сукупність заходів на мегаекономічному рівні, які спрямовані на впорядкування економічних процесів, здійснюють на них вплив або наперед визначають їх результати;
- г. сукупність заходів, спрямованих на впорядкування руху економічних процесів на регіональному рівні.

№ 2. Суб'єктами економічної політики є:

- а. державні інститути;
- б. окремі сектори;
- в. корпоративні структури;
- г. транснаціональні корпорації.

№ 3. Економічна політика реалізується через:

- а. грошово-кредитну;
- б. бюджетну політику;
- в. фіскальну політику;
- г. вірні всі відповіді

№ 4. Ефект від економічної політики вищий у тому випадку, коли:

- а. здійснюється орієнтація на існуючі в дані країні політичні сили;
- б. здійснюється орієнтація на існуючі в дані країні політичні сили,
- в. рівень розвитку країни, її виробничо-технічний потенціал, стан соціальної інфраструктури, інституційний лад;
- г. здійснюється орієнтація на існуючі в дані країні політичні сили,
- д. рівень розвитку країни, інституційний лад;

№ 5. Які рівні економічної політики виділяють:

- а. макрорівень (у масштабах країни або групи країн); мезорівень, що включає окремі сфери і напрямки; мікрорівень, на якому розв'язуються локальні проблеми;
- б. загальнодержавну, регіональну та місцеву політики;
- в. макрорівень, макроструктурний рівень, мезорівень, мікрорівень, локальний рівень;

г. вірні відповіді (б) і (в).

№ 6. Необхідність макроекономічної політики зумовлена:

- а. недосконалістю ринкового механізму, який саморегулюється на даний момент і не завжди враховує перспективу;
- б. певною соціальною доктриною держави, яку необхідно реалізовувати;
- в. необхідністю гарантій державної безпеки, в т.ч. економічної безпеки;
- г. вірні всі відповіді.

№ 7. До суб'єктів економічної політики відносять:

- а. державу, регіональні та місцеві інституційні утворення;
- б. недержавні спілки та об'єднання;
- в. регіональні інститути;
- г. вірні перші дві відповіді.

№ 8. Методами економічної політики є:

- а. економічні, соціальні, правові, адміністративні;
- б. економічні, адміністративні;
- в. економічні, соціальні;
- г. економічні, соціальні, правові.

№ 9. До генеральних цілей економічної політики можна віднести:

- а. забезпечення економічної безпеки країни;
- б. забезпечення економічного зростання;
- в. забезпечення стабільності цін;
- г. вірні перші дві відповіді.

№ 10. Які цілі економічної політики не піддаються структурно-оперативному вирішенню:

- а. суспільно-політичні;
- б. структурні;
- в. стабілізаційні;
- г. усі відповіді вірні.

Тема 1.2. Види економічної політики

№ 11. За функціональною орієнтацією розрізняють:

- а. анти циклічну, структурну, інвестиційну, амортизаційну, науково-технічну, конкурентну політику;
- б. анти циклічну, структурну, інвестиційну;
- в. анти циклічну, структурну, інвестиційну, конкурентну політику;
- г. анти циклічну, структурну, інвестиційну, науково-технічну, конкурентну політику;

№ 12. За характером відносин, які існують між учасниками розробки та реалізації економічної політики виділяють такі типи економічної політики:

- а. розподільчу, перерозподільчу, регулюючу, адміністративно-правову, стратегічну, антикризову;
- б. анти циклічну, структурну, інвестиційну, науково-технічну, конкурентну політику;
- в. фіскальну, монетарну, цінову;
- г. соціальну, структурну, зовнішньоекономічну.

№ 13. До первинних засобів економічної політики відносять:

- а. засоби, які започатковують цілеспрямовані дії макроекономічної політики і на які держава впливає безпосередньо;
- б. засоби, за допомогою яких держава впливає на кінцеві цілі;
- в. засоби розроблені в країні вперше;
- г. вірні перші дві відповіді.

№ 14. За інституційним або галузевим аспектом виділяють:

- а. розподільчу, перерозподільчу, регулюючу, адміністративно-правову, стратегічну, антикризову;
- б. анти циклічну, структурну, інвестиційну, науково-технічну, конкурентну політику;
- в. фіскальну, монетарну, цінову;
- г. зовнішньоекономічну, соціальну, екологічну, регіональну політику;

№ 15. За функціями державного регулювання економіки виділяють такі види економічної політики:

- а. регулюючу, адміністративно-правову, стратегічну, антикризову;
- б. анти циклічну, структурну, інвестиційну, науково-технічну, конкурентну політику;
- в. інституційну, структурно-інвестиційну, промислову, фінансову, соціальну;
- г. розподільчу, перерозподільчу.

№ 16. До основних проблем економічної політики можна віднести питання:

- а. економічного зростання та повної зайнятості;
- б. стабільного рівня цін та стійкої національної валюти;
- в. зовнішньоекономічної рівноваги;
- г. всі відповіді вірні.

№ 17. Інвестиційна політика держави – це:

- а. створення галузевих і між галузевих фондів амортизації;
- б. визначення пріоритетних напрямків інвестиційної діяльності;
- в. правові, адміністративні та економічні заходи, спрямовані на поширення та активізацію інвестиційних процесів;
- г. податкове та кредитне страхування.

№ 18. Основними цілями структурної політики держави є:

- а. зниження конкурентоспроможності виробництва та зменшення експортного потенціалу;
- б. формування податкової системи, сприятливої для проведення структурних перетворень;
- в. встановлення оптимальних макроекономічних пропорцій формування інноваційної моделі розвитку економіки;
- г. визначення перспектив розвитку національної економіки.

№ 19. Державна інноваційна політика це:

- а. комплекс економічних, організаційно-правових та інших заходів держави, спрямованих на впровадження результатів НТП у виробництво, стимулювання і підтримку інноваційних процесів в економіці;
- б. політика держави щодо формування умов для розвитку прикладної та фундаментальної науки, раціонального використання науково-технічного потенціалу країни, впровадження результатів НТП у виробництво з метою підвищення його ефективності;
- в. виявлення та аналіз тенденцій розвитку науки, техніки, можливості появи нового покоління машин, технологій, визначення способів їх упровадження, а також передбачення наслідків НТП;
- г. складова соціально-економічної політики, яка визначає основні цілі, напрями, принципи, форми і методи діяльності держави в науково-технічній сфері.

№ 20. До методу прямого регулювання науково-технічної діяльності належить:

- а. правовий захист інтелектуальної власності;
- б. державна політика у сфері міжнародного науково-технічного співробітництва;
- в. інструменти податкової фінансово-бюджетної, амортизаційної політики;
- г. державна науково-технічна експертиза.

Тема 1.3. Проблеми економічної політики

№ 21. Вкажіть як реалізується принцип відкритості втручання держави в ринкову економіку.

- а. Заміна адміністративних методів регулювання на економічні.
- б. Посилення або послаблення ступеня втручання в залежності від наслідків управлінських дій.
- в. Достатнє інформування суб'єктів ринку про наслідки пропонованих заходів та урядових дій.
- г. Прийняття правових та нормативних актів, які обґрунтовують необхідність та доцільність впливу держави на економіку.

№ 22. Поясніть сутність принципу “гнучкості” державного регулювання економіки.

- а. Дії державних органів повинні носити послідовний і логічний характер.
- б. Адміністративні регулятори мають замінюватися економічними.
- в. Ступінь державного втручання можна послаблювати чи посилювати або оперативно змінювати засоби регулювання у випадку негативного ефекту їх дії;
- г. Прийняття правових та нормативних актів, які обґрунтовують необхідність та доцільність впливу держави на економіку

№ 23. Поясніть сутність принципу “розумної достатності” державного втручання в економіку.

- а. Дії державних органів повинні носити послідовний і логічний характер.
- б. Держава повинна виконувати лише ті економічні функції, які не можуть виконуватися ринковими механізмами чи суб'єктами економічної діяльності.
- в. Держава повинна менше втручатися там, де добре працюють ринкові механізми і бути більш активною в тих сферах, де неможна покладатися на ринкові відносини.
- г. Оперативне втручання в економіку.

№ 24. Виберіть теорії, на яких ґрунтується макроекономічне регулювання ринку:

- а. класична теорія, кейнсіанство, Теорія Мальтуса, монетаризм, марксизм, теорія вартості, теорія “економіки пропозиції”, теорії раціональних очікувань, теорія соціального ринкового господарства;
- б. кейнсіанство, монетаризм, теорія “економіки пропозиції”, теорії раціональних очікувань;
- в. класична теорія, кейнсіанство, монетаризм, марксизм;
- г. теорія вартості, теорія “економіки пропозиції”, теорії раціональних очікувань, теорія соціального ринкового господарства.

№ 25. Вкажіть, що править за економічну основу державного втручання в ринкові механізми?

- а. Виробничий і соціальний потенціал країни, її надра, ресурси.
- б. Централізований фонд державних грошових засобів (державний бюджет), а також майно, що знаходиться в державній власності.
- в. Фінансові кошти суб'єктів господарювання, їх майно.
- г. Трудові ресурси.

№ 26. Поясніть, в чому полягає сутність державного регулювання економіки?

- а. У скоординованому веденні господарства та управлінні економікою.
- б. У забезпеченні макроекономічної стабільності та збалансуванні економічних та соціальних процесів.
- в. У застосуванні системи правових, адміністративних та економічних важелів впливу на поведінку суб'єктів ринку, визначення перспектив і шляхів розвитку національної економіки.
- г. Усі відповіді вірні.

№ 27. Вкажіть ознаку, яка не характерна для жорсткого (адміністративно-командного) типу регулювання економіки:

- а. абсолютизація державної власності;
- б. контроль за цінами;
- в. розвиток конкуренції;
- г. централізований розподіл ресурсів.

№ 28. Особливістю м'якого регулювання економіки є:

- а. контроль за ціноутворенням;
- б. централізований розподіл ресурсів;
- в. використання системи економічних та правових важелів в регулюванні поведінки товаровиробників;
- г. контроль за товарними потоками.

№ 29. Виберіть економічну теорію, яка ґрунтується на твердженні про те, що макроекономічної стабільності можна досягти лише при умові стимулювання і підтримки сукупного попиту з боку держави:

- а. класична теорія;
- б. кейнсіанська теорія;
- в. марксизм;
- г. теорія “економіки пропозиції”.

№ 30. Виберіть засіб прямого впливу держави на суб'єктів ринкової економіки:

- а. податки;
- б. пільги і стимули;
- в. державні цінні папери;
- г. квоти

№ 31. Вкажіть засіб непрямого (опосередкованого) впливу держави на суб'єктів ринкової економіки.

- а. дозволи;
- б. ліміти;
- в. квоти;

г. пільги в оподаткуванні

№ 32. Вкажіть засіб правового регулювання економіки.

- а. ціни;
- б. кредити;
- в. податки;
- г. постанови Кабінету Міністрів

№ 33. Вкажіть засіб адміністративного регулювання економікою.

- а. програми соціально-економічного розвитку регіонів;
- б. митні податки;
- в. дотації з державного бюджету;
- г. державні замовлення

Тема 1.4. Регіональна економічна політика

№ 34. Регіональна політика

- а. це сукупність організаційно-правових заходів, які здійснюються державою в сфері регіонального розвитку країни відповідно до її стратегічних цілей та поточних завдань;
- б. це сукупність економічних заходів, які здійснюються державою в сфері регіонального розвитку країни відповідно до її стратегічних цілей та поточних завдань;
- в. це сукупність організаційно-правових та економічних заходів, які здійснюються державою в сфері регіонального розвитку країни відповідно до її стратегічних цілей та поточних завдань;
- г. це сукупність правових заходів, які здійснюються державою в сфері регіонального розвитку країни відповідно до її стратегічних цілей та поточних завдань.

№ 35. Регіональна політика передбачає:

- а. діяльність держави щодо управління політичним, економічним та соціальним розвитком окремих територій країни виходячи із загальнодержавних інтересів;
- б. соціально-економічну політику окремих регіонів, спрямовану на реалізацію певних цілей і завдань, виходячи із внутрішніх потреб і наявних ресурсів у регіоні;
- в. фіскальне регулювання економіки;
- г. вірні перші дві відповіді.

№ 36. Основними завданнями державної регіональної політики є:

- а. пріоритет загальнонаціональних інтересів та врахування особливостей регіонів;
- б. вирівнювання рівнів соціально-економічного розвитку територій та забезпечення соціальної справедливості;
- в. забезпечення законності, планомірності та стабільності у розподілі владних повноважень між центром і регіонами; ресурсне забезпечення проведення державної регіональної політики; створення системи регіонального управління, яка відповідає державній регіональній політиці;
- г. всі відповіді вірні.

№ 37. Суть муніципального підходу до регіонального управління полягає в:

- а. різні ділянки господарської системи включаються у сферу дії будь-якої системи управління;
- б. розширенні повноважень місцевого рівня та формування правового і економічного механізму їх реалізації;
- в. перманентному вирішенні назрілих проблем;
- г. фінансовій децентралізації.

№ 38. Суть секторного підходу в регіональному управлінні зводиться до того:

- а. що окремі ділянки території стають ділянками цілеспрямованого регіонального управління;
- б. різні ділянки господарської системи включаються у сферу дії будь-якої системи управління;
- в. що скорочуються повноваження місцевого рівня та формування правового і економічного механізму їх реалізації;
- г. що перманентно вирішуються проблеми.

№ 39. Найважливішими завданнями регіональної політики як політичної основи для розробки плану соціально-економічного розвитку території є:

- а. забезпечення збалансованого соціально-економічного розвитку відповідної території; удосконалення структури господарського комплексу регіону; досягнення раціонального використання усіх територіальних ресурсів; забезпечення надійного функціонування соціальної та виробничої інфраструктури; послідовне зростання якості життя населення регіону;
- б. забезпечення збалансованого соціально-економічного розвитку відповідної території;
- в. забезпечення збалансованого соціально-економічного розвитку відповідної території; забезпечення надійного функціонування соціальної та виробничої інфраструктури; послідовне зростання якості життя населення регіону;
- г. забезпечення збалансованого соціально-економічного розвитку відповідної території; удосконалення структури господарського комплексу регіону; досягнення раціонального використання усіх територіальних ресурсів.

№ 40. Механізм реалізації регіональної політики охоплює:

- а. реалізацію державних та регіональних цільових та комплексних програм (наприклад, Державна програма розвитку Карпатського регіону);
- б. створення територій пріоритетного розвитку та вільних економічних зон; запровадження статусу депресивних районів; розробку стратегії розвитку регіонів;
- в. застосування механізмів міжбюджетного регулювання і міжбюджетних трансфертів;
- г. вірні всі відповіді.

№ 41. Територія пріоритетного розвитку:

- а. це територія, на якій склалися несприятливі соціально-економічні та екологічні умови, незадовільний стан зайнятості населення і на якій запроваджується спеціальний режим інвестиційної діяльності для створення нових робочих місць;
- б. це територія, на якій склалися сприятливі соціально-економічні та екологічні умови, високий рівень зайнятості населення;
- в. це територія, на якій запроваджується спеціальний режим інвестиційної діяльності для створення нових робочих місць;

г. це територія, на якій склалися несприятливі екологічні умови.

№ 42. Основними типами ВЕЗ є:

- а. зовнішньоторговельні зони; комплексні виробничі зони, науково-технічні зони, туристсько-рекреаційні зони, банківсько-страхові (офшорні) зони, податкові гавані;
- б. зони прикордонної торгівлі;
- в. точкові зони;
- г. вірні всі відповіді.

№ 43. Офшорна зона це:

- а. частина території держави, де товари іноземного походження можуть зберігатися, купуватися та продаватися без сплати мита і митних зборів або з її відстроченням. Ці зони створюються з метою активізації зовнішньої торгівлі (імпорт, експорт, транзит) шляхом надання митних пільг, послуг щодо зберігання і транзиту вантажів, надання в оренду складів, приміщень для виставкової діяльності, а також послуг з доробки, сортування, пакетування товарів тощо. Формами їх організації можуть бути вільні порти (порто-франко) та вільні митні зони (зони-франко);
- б. частина території держави, на якій запроваджується спеціальний (пільговий податковий, валютно-фінансовий, митний тощо) режим економічної діяльності з метою стимулювання підприємництва, залучення інвестицій до пріоритетних галузей господарства, розширення зовнішньоекономічних зв'язків, запозичення нових технологій, забезпечення зайнятості населення. Вони можуть мати форму експортно-орієнтованих виробничих зон, де розвивається, насамперед, експортне виробництво (орієнтоване на переробку власної сировини та переважно складальні операції), та імпорто-орієнтованих зон, головна функція яких – розвиток імпортозамінних виробництв;
- в. вільна економічна зона, орієнтована на розвиток наукового та виробничого потенціалу, досягнення економіки нової якості шляхом стимулювання фундаментальних і прикладних досліджень з подальшим впровадженням результатів наукових розробок у формі раціональних інноваційних центрів: технополісів, районів інтенсивного наукового розвитку, високотехнологічних промислових комплексів, науково-виробничих парків (технологічних, дослідницьких, промислових, агропарків), а також локальних інноваційних центрів у вигляді інкубаторів та опорних інноваційних пунктів;
- г. це зони, в яких запроваджується особливо сприятливий режим для здійснення банківських та страхових операцій в іноземній валюті для обслуговування нерезидентів.

№ 44. Зовнішньоторговельна зона це :

- а. частина території держави, де товари іноземного походження можуть зберігатися, купуватися та продаватися без сплати мита і митних зборів або

з її відстроченням. Ці зони створюються з метою активізації зовнішньої торгівлі (імпорт, експорт, транзит) шляхом надання митних пільг, послуг щодо зберігання і транзиту вантажів, надання в оренду складів, приміщень для виставкової діяльності, а також послуг з доробки, сортування, пакетування товарів тощо. Формами їх організації можуть бути вільні порти (порто-франко) та вільні митні зони (зони-франко);

- б. частина території держави, на якій запроваджується спеціальний (пільговий податковий, валютно-фінансовий, митний тощо) режим економічної діяльності з метою стимулювання підприємництва, залучення інвестицій до пріоритетних галузей господарства, розширення зовнішньоекономічних зв'язків, запозичення нових технологій, забезпечення зайнятості населення. Вони можуть мати форму експортно-орієнтованих виробничих зон, де розвивається, насамперед, експортне виробництво (орієнтоване на переробку власної сировини та переважно складальні операції), та імпоротно-орієнтованих зон, головна функція яких – розвиток імпортозамінних виробництв;
- в. частина території держави на кордонах із сусідніми країнами, де діє спрощений порядок перетину кордону і торгівлі;
- г. це підприємства, яким у цілях сприяння розвитку виробництва надається спеціальний режим діяльності, що відповідає режиму ВЕЗ.

№ 45. Точкова зона це:

- а. частина території держави, де товари іноземного походження можуть зберігатися, купуватися та продаватися без сплати мита і митних зборів або з її відстроченням. Ці зони створюються з метою активізації зовнішньої торгівлі (імпорт, експорт, транзит) шляхом надання митних пільг, послуг щодо зберігання і транзиту вантажів, надання в оренду складів, приміщень для виставкової діяльності, а також послуг з доробки, сортування, пакетування товарів тощо. Формами їх організації можуть бути вільні порти (порто-франко) та вільні митні зони (зони-франко);
- б. частина території держави, на якій запроваджується спеціальний (пільговий податковий, валютно-фінансовий, митний тощо) режим економічної діяльності з метою стимулювання підприємництва, залучення інвестицій до пріоритетних галузей господарства, розширення зовнішньоекономічних зв'язків, запозичення нових технологій, забезпечення зайнятості населення. Вони можуть мати форму експортно-орієнтованих виробничих зон, де розвивається, насамперед, експортне виробництво (орієнтоване на переробку власної сировини та переважно складальні операції), та імпоротно-орієнтованих зон, головна функція яких – розвиток імпортозамінних виробництв;
- в. частина території держави на кордонах із сусідніми країнами, де діє спрощений порядок перетину кордону і торгівлі;
- г. це підприємства, яким у цілях сприяння розвитку виробництва надається спеціальний режим діяльності, що відповідає режиму ВЕЗ.

№ 46. Перевагами створення податкової гавані є:

- а. повне звільнення комерційних структур від податку чи обкладання їх невеликим паушальним податком;
- б. анонімність власника;
- в. відсутність обмежень на вивіз валюти;
- г. вірні всі відповіді.

Тема 1.5. Політика держави у сфері зовнішньоекономічної діяльності

№ 47. Готівкова частина грошової маси, що циркулює з рук в руки у формі грошових банкнот і монет, називається:

- а. валютою;
- б. вартістю;
- в. ціною;
- г. інфляцією.

№ 48. Відсутність будь-якого контролю і будь-яких обмежень як по поточних, так і по капітальних операціях, є:

- а. внутрішньою конвертованістю;
- б. зовнішньою конвертованістю ;
- в. товарною конвертованістю;
- г. повною конвертованістю.

№ 49. Право резидентів здійснювати операції в іноземній валюті з нерезидентами є:

- а. внутрішньою конвертованістю;
- б. зовнішньою конвертованістю;
- в. товарною конвертованістю;
- г. повною конвертованістю.

№ 50. Визначення валютного курсу на основі обраних ринкових механізмів називається:

- а. валютною експансією;
- б. валютним котируванням;
- в. валютною інтервенцією;
- г. доларизацією.

№ 51. До методів котирувань валют не входить:

- а. крос-котирування;
- б. пряме котирування;
- в. необмежене котирування;
- г. опосередковане котирування.

№ 52. Узгоджений курс, за яким обмінюються валюти у встановлений момент в майбутньому, більш ніж через 3 дні після досягнення згоди про курс, називається:

- а. реальний курс;
- б. форвардний курс;
- в. номінальний курс;
- г. спот-курс.

№ 53. Курс, за яким обмінюються валюти протягом не більш як 2 робочі дні з моменту досягнення згоди про курс, називається:

- а. реальний курс;
- б. форвардний курс;
- в. номінальний курс;
- г. спот-курс.

№ 54. За ступенем гнучкості валютний курс буває:

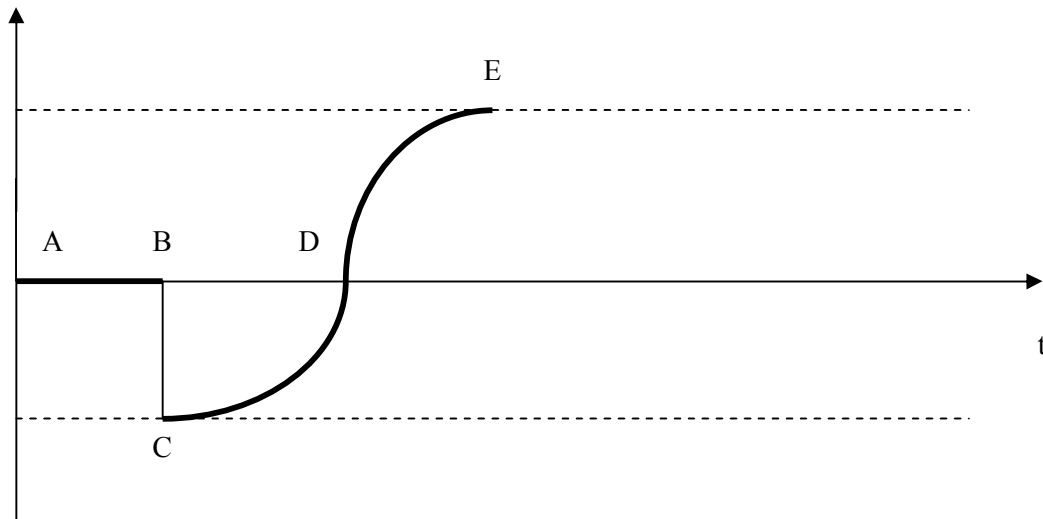
- а. фіксованим;
- б. Форвардним;
- в. Плаваючим;
- г. Вірні перша та третя відповіді.

№ 55. Валютним коридором називають:

- а. встановлені межі коливання валютного курсу, які держава зобов'язується підтримувати;
- б. параметри валютного курсу, до яких країна вважає за необхідне прагнути;
- в. законодавчі методи щодо зниження курсу валюти або центрального паритету при режимі фіксованого валютного курсу;
- г. законодавчі методи щодо зростання курсу валюти або центрального паритету при режимі фіксованого валютного курсу.

№ 56. На рисунку зображена *Джей-крива*, що показує:

- а. вплив девальвації на обсяг виробництва
- б. вплив девальвації на торговий баланс
- в. взаємозв'язок девальвації на ревальвації
- г. вплив девальвації на рівень цін в країні

№ 57. Теорія паритету купівельної спроможності валюти розроблена в 20-ті рр. XX ст.:

- а. М.Фрідменом;
- б. А.Пігу;
- в. Г.Касселем;
- г. Й.Геблером.

№ 58. Теза про те, що в довгостроковій перспективі зміна рівня валютного курсу дорівнює різниці процентних ставок між двома країнами та різниці прогнозних темпів інфляції в них: $r_d - r_f = \pi_d - \pi_f = (E_{t+1} - E_t) / E_t$, відома під назвою:

- а. ефекта Фішера;
- б. ефекта Пігу;
- в. ефекта Солоу;
- г. ефекта Фрідмена.

№ 59. Загальна теорія валютного курсу, що за відправну точку приймає не паритет купівельної спроможності, а реальний валютний курс, відома як теорія:

- а. Кругмана-Обстерфелда;
- б. Хекшера-Оліна;
- в. Харрода-Домара;
- г. Хікса-Хансена.

№ 60. Статистичний звіт, в якому в систематичному вигляді наводяться сумарні дані про зовнішньоекономічні операції даної країни з іншими державами світу за певний проміжок часу має назву:

- а. торгового балансу;
- б. платіжного балансу;
- в. бухгалтерського балансу;
- г. фінансового балансу.

№ 61. До боргових джерел фінансування не відносять:

- а. облігації;
- б. банківські та синдикатні позики;
- в. акції;
- г. ноти та комерційні папери.

№ 62. На валютному ринку не обертаються:

- а. ф'ючерси;
- б. свопи ;
- в. опціони;
- г. облігації.

№ 63. Операція, що передбачає купівлю валюти чи іншого активу (товару, цінних паперів) на одному ринку, її швидкий продаж на іншому ринку і отримання прибутку в силу різниці в цінах купівлі і продажу, називається:

- а. арбітражем;
- б. інтервенцією;
- в. деномінацією;
- г. дефляцією.

№ 64. Компенсаційні дії, що застосовуються покупцем чи продавцем на валютному ринку для страхування свого доходу в майбутньому від змін валютного курсу, називаються:

- а. спекуляцією;
- б. арбітражем;
- в. хеджуванням;
- г. інфлюванням;

№ 63. Крива, що показує оптимальний рівень зовнішньої заборгованості, який дозволяє державі-боржнику підтримувати прийнятні для кредиторів платежі із зовнішнього боргу, називається:

- а. борговою кривою Лаффера;
- б. кривою Філіпса;
- в. кривою Лоренца;
- г. J-кривою.

№ 64. До заходів з реструктуризації боргу не відноситься:

- а. перенос платежів;
- б. скорочення суми боргу;
- в. рекапіталізація;
- г. деномінація.

№ 65. Кейнсіанська модель відкритої економіки, що показує таке співвідношення рівня доходів і процентної ставки, за якого забезпечується одночасна рівновага в трьох секторах - реальному, грошовому та зовнішньому,

- що може досягатись через окреме або одночасне використання інструментів державної економічної політики - бюджетних витрат, регулювання грошової маси та валютного курсу, носить назву:

- а. кривої IS-LM;
- б. кривої IS-LM-BP;
- в. кривої трансформації;
- г. кривої AD-AS.

№ 66. Цілі, що ставить перед собою уряд, розпочинаючи макроекономічне коригування, описуються за допомогою діаграми:

- а. Манделла-Флемінга;
- б. Рея-Тейлора ;
- в. Суона;
- г. Кобба-Дугласа.

№67. Фіксовані валютні курси встановлюються:

- а. взаємодією попиту і пропозиції ;
- б. державою через центральний банк;
- в. суб'єктами іноземних угод;
- г. жодна з відповідей не є вірною.

№ 68. Плаваючі валютні курси встановлюються:

- а. взаємодією попиту і пропозиції;
- б. державою через центральний банк;
- в. суб'єктами іноземних угод;
- г. жодна з відповідей не є вірною.

№ 69. До тарифних методів регулювання зовнішньої торгівлі належить:

- а. квотування;
- б. ембарго;
- в. демпінг;
- г. мито.

№ 70. До нетарифних методів регулювання відносять

- а. квотування
- б. обмеження на імпорт;
- в. ліцензування;
- г. всі відповіді вірні.

Змістовий модуль II. «Фіскальна політика»

Тема 2.1. Фіскальна політика держави як система

№ 71. Фіскальна політика:

- а. це заходи держави щодо мобілізації фінансових ресурсів, їх розподілу та використання на основі фінансового законодавства для реалізації соціально-економічних цілей розвитку суспільства (зростання виробництва, зайнятості та зниження темпів інфляції);
- б. сукупність заходів, спрямованих на впорядкування руху економічних процесів, здійснення впливу на них чи безпосереднє визначення їх результатів;
- в. це сукупність економічних заходів, які здійснюються державою в сфері регіонального розвитку країни відповідно до її стратегічних цілей та поточних завдань;
- г. це комплекс заходів у грошово-кредитній сфері, спрямованих на забезпечення економіки стабільною національною грошовою одиницею (валютою), на контролювання (стимулювання) інфляції, стимулювання економічного зростання, забезпечення високого рівня зайнятості населення та вирівнювання платіжного балансу.

№ 72. Визначіть, які види фіскальної політики бувають:

- а. стимулююча та стримуюча;
- б. дискреційна та недискреційна;
- в. зростаюча та стагнаційна;
- г. вірні перші дві відповіді.

№ 73. Основними цілями фіскальної політики є:

- а. погодження коливань економічного циклу;
- б. забезпечення стійкого економічного зростання та досягнення високого рівня зайнятості;
- в. збалансування державного бюджету;
- г. вірні всі відповіді.

№ 74. Експансіоністська фіскальна політика спрямована на:

- а. подолання економічної кризи, стимулювання зростання виробництва та зайнятості й пов'язана із збільшенням державних видатків, зменшенням податків і стимулюванням сукупних витрат;
- б. на обмеження циклічного підйому та пов'язана із збільшенням податків та зменшенням державних витрат і скороченням сукупних витрат;
- в. на зміну обсягів державних витрат, податків і сальдо державного бюджету внаслідок спеціальних рішень уряду;
- г. на автоматичні зміни обсягів державних витрат, податків і сальдо державного бюджету внаслідок циклічних коливань сукупного доходу.

№ 75. Дискреційна фіскальна політика спрямована на:

- а. подолання економічної кризи, стимулювання зростання виробництва та зайнятості й пов'язана із збільшенням державних видатків, зменшенням податків і стимулюванням сукупних витрат;
- б. на обмеження циклічного підйому та пов'язана із збільшенням податків та зменшенням державних витрат і скороченням сукупних витрат;
- в. на зміну обсягів державних витрат, податків і сальдо державного бюджету внаслідок спеціальних рішень уряду;
- г. на автоматичні зміни обсягів державних витрат, податків і сальдо державного бюджету внаслідок циклічних коливань сукупного доходу.

№ 76. Несдискриційна фіскальна політика спрямована на:

- а. подолання економічної кризи, стимулювання зростання виробництва та зайнятості й пов'язана із збільшенням державних видатків, зменшенням податків і стимулюванням сукупних витрат;
- б. на обмеження циклічного підйому та пов'язана із збільшенням податків та зменшенням державних витрат і скороченням сукупних витрат;
- в. на зміну обсягів державних витрат, податків і сальдо державного бюджету внаслідок спеціальних рішень уряду;
- г. на автоматичні зміни обсягів державних витрат, податків і сальдо державного бюджету внаслідок циклічних коливань сукупного доходу.

№ 77. Рестриктивна фіскальна політика спрямована на:

- а. подолання економічної кризи, стимулювання зростання виробництва та зайнятості й пов'язана із збільшенням державних видатків, зменшенням податків і стимулюванням сукупних витрат;
- б. на обмеження циклічного підйому та пов'язана із збільшенням податків та зменшенням державних витрат і скороченням сукупних витрат;
- в. на зміну обсягів державних витрат, податків і сальдо державного бюджету внаслідок спеціальних рішень уряду;
- г. на автоматичні зміни обсягів державних витрат, податків і сальдо державного бюджету внаслідок циклічних коливань сукупного доходу.

№ 78. Сукупні державні видатки включають:

- а. споживання в державному секторі (заробітна плата робітникам державного сектора, платежі за товари, що купуються для поточного споживання); трансфери приватному сектору; проценти з державного боргу та державні інвестиції; споживання в державному секторі (заробітна плата робітникам державного сектора, платежі за товари, що купуються для поточного споживання); проценти з державного боргу та державні інвестиції;
- б. споживання в державному секторі (заробітна плата робітникам державного сектора, платежі за товари, що купуються для поточного споживання); трансфери приватному сектору; державні інвестиції;
- в. споживання в державному секторі, трансфери приватному сектору; державні інвестиції;

г. трансферти приватному сектору; проценти з державного боргу та державні інвестиції.

№ 79. Фіскальна політика складається з:

- а. політики державних видатків та податкової політики;
- б. політики державних видатків;
- в. податкової політики;
- г. політики державних видатків, податкової, трансфертної політики;

№ 80. Якщо державний сектор вступає в конкуренцію з приватним за залучення обмежених фінансових ресурсів, особливо коли державні витрати фінансуються за рахунок підвищення податків або позик, тоді:

- а. зростання державних витрат підвищує процентні ставки, і відбувається «фінансове витіснення» приватного сектора державним, у тому числі витіснення приватних капіталовкладень;
- б. зростання державних витрат знижує процентні ставки, і відбувається збільшення приватних капіталовкладень;
- в. зростання державних витрат ніяк не впливає на процентні ставки і на рівень капіталовкладень;
- г. зростання державних витрат знижує процентні ставки, і відбувається «фінансове витіснення» приватного сектора державним.

№ 81. Виберіть із запропонованих тверджень те, яке характеризує зміст мультиплікатор збалансованого бюджету:

- а. приріст стимульованих споживанням інвестицій призводить до ще більшого зростання ВВП;
- б. рівноцінне збільшення державних видатків та оподаткування призводять до зростання рівноважного національного продукту на ту ж саму величину, тобто мультиплікатор збалансованого бюджету дорівнює 1;
- в. рівноцінне збільшення державних видатків та оподаткування призводять до зменшення рівноважного національного продукту на ту ж саму величину, тобто мультиплікатор збалансованого бюджету дорівнює 1;
- г. збільшення державних видатків та оподаткування призводять до зростання рівноважного національного продукту на меншу величину.

Тема 2.2. Бюджетна політика

№ 82. Виберіть засіб фінансово-бюджетного регулювання економіки:

- а. Регульовані ціни;
- б. Облікова ставка;
- в. Субсидії;
- г. Операції на ринку цінних паперів.

№ 83. Мультиплікатор витрат, що показує на скільки одиниць зросте випуск продукту, якщо витрати збільшаться на одиницю, записується формулою:

- а. $1 / (1 - c')$;
- б. $1 / (1 + c')$;
- в. $1 / (1 - s')$;
- г. $(1 - c')$.

№ 84. Мультиплікатор податків, який показує, на скільки зміниться рівноважний ВВП при зміні податків на одиницю, можна математично записати як:

- а. c' / s' ;
- б. $-c' / s'$;
- в. s' / c' ;
- г. $1 / s'$.

№ 85. Мультиплікатор державних витрат можна представити у вигляді формули:

- а. $1 / (1 - c')(1 - t)$;
- б. $1 / (1 + c')(1 - t)$;
- в. $1 / (1 - c')(1 + t)$;
- г. $-c' / s'$

№ 86. Бюджетне регулювання:

- а. це регулювання бюджетних процесів для досягнення бюджетної рівноваги, тобто відповідності доходів та видатків державного, регіонального і місцевого бюджетів;
- б. це заходи держави щодо мобілізації фінансових ресурсів, їх розподілу та використання на основі фінансового законодавства для реалізації соціально-економічних цілей розвитку суспільства (зростання виробництва, зайнятості та зниження темпів інфляції);
- в. сукупність заходів, спрямованих на впорядкування руху економічних процесів, здійснення впливу на них чи безпосереднє визначення їх результатів;
- г. це сукупність економічних заходів, які здійснюються державою в сфері регіонального розвитку країни відповідно до її стратегічних цілей та поточних завдань.

№ 87. У контексті бюджетного регулювання державний бюджет виконує такі функції:

- а. збільшення або зменшення сукупного попиту;
- б. виконання перерозподільчої функції;
- в. стимулювання або гальмування виробництва шляхом вибору певної системи оподаткування;
- г. всі відповіді вірні.

№ 88. Виберіть правильне твердження

- а. державний бюджет відповідає за забезпечення покриття касових збитків підприємств, які в наслідок певних причин (об'єктивних) є збитковими, однак функціонування яких зумовлене суспільними потребами (наприклад, енергетика);
- б. державний бюджет відповідає за забезпечення фінансової допомоги для розвитку окремих галузей і сфер діяльності;
- в. державний бюджет відповідає за збалансування бюджетів нижчих рівнів;
- г. вірні всі відповіді.

№ 89. Найбільшу питому вагу у витратах Державного бюджету України становлять:

- а. витрати на соціальні послуги: охорону здоров'я, освіту, соціальну допомогу, субсидії місцевим бюджетам;
- б. видатки на господарські потреби (у вигляді державних кредитів, дотацій, державних субсидій (цінових і інвестиційних), гарантій, замовлень і закупівель (контрактів), прямого державного фінансування державних програм): капіталовкладення в інфраструктуру, дотації державним підприємствам, субсидії сільському господарству, видатки на здійснення державних програм ;
- в. видатки на озброєння і матеріальне забезпечення зовнішньої політики;
- г. адміністративно-управлінські витрати на утримання державних органів, міліції, юстиції і т.д. та обслуговування і платежі з державного боргу.

№ 90. Профіцит бюджету може бути використаний для:

- а. дострокових виплат,
- б. погашення державного боргу,
- в. кредитування або бути переведений у дохід наступного бюджетного періоду;
- г. вірні всі відповіді.

№ 91. Неборговим джерелом покриття дефіциту бюджету є:

- а. продаж державних цінних паперів;
- б. зовнішня державна позика;
- в. продаж державного майна;
- г. емісія (додаткової емісії готівкових грошей, кредитів національного банку).

Тема 2.3. Регіональна фіскальна політика

№ 92. До основних причин виникнення бюджетного дефіциту належать:

- а. випуск в обіг “зайвих” грошей; падіння обсягів суспільного виробництва;
- б. надмірно “роздуті” соціальні програми;
- в. мілітаризація економіки; підвищення граничних витрат суспільного виробництва; висока питома вага тіньової економіки;
- г. вірні всі відповіді.

№ 93. Бюджетом базового рівня є:

- а. бюджети міських районів;
- б. обласні бюджети;
- в. бюджети міст;
- г. вірні перша і третя відповіді.

№ 94. Централізованими називають такі бюджети:

- а. обласні бюджети;
- б. районні бюджети;
- в. міські бюджети;
- г. вірні всі відповіді.

№ 95. Що не належить до бюджетів базового рівня:

- а. Бюджети сіл та селищ;
- б. Міські бюджети;
- в. Бюджети міських районів;
- г. Бюджети міста

№ 96. До місцевих бюджетів належать:

- а. обласні та районні бюджети;
- б. міські бюджети та районів в містах;
- в. селищні і сільські бюджети;
- г. вірні всі відповіді.

№ 97. Бюджет області об'єднує:

- а. обласний бюджет та бюджети районів і міст обласного підпорядкування;
- б. обласний бюджет та селищний бюджет;
- в. обласний бюджет та бюджети районів;
- г. обласний бюджет та міст обласного підпорядкування;

№ 98. До складу бюджету району входять:

- а. бюджети міст районного підпорядкування, селищні та сільські бюджети;
- б. районний бюджет, бюджети міст районного підпорядкування, селищні та сільські бюджети;
- в. районний бюджет, селищні та сільські бюджети;
- г. районний бюджет, бюджети міст районного підпорядкування.

№ 99. На виконання місцевих бюджетів впливають чинники:

- а. розширення підприємствами всіх форм власності, обсягів випуску товарів та їх реалізації, збільшення обсягу виробництва і закупок сільськогосподарської продукції, зростання заробітної плати по установах, що фінансуються з бюджету;
- б. зростання валового внутрішнього продукту, зростання заробітної плати по установах, що фінансуються з бюджету;

- в. зростання валового внутрішнього продукту, розширення підприємствами всіх форм власності, обсягів випуску товарів та їх реалізації, збільшення обсягу виробництва і закупок сільськогосподарської продукції, зростання заробітної плати по установах, що фінансуються з бюджету;
- г. збільшення обсягу виробництва і закупок сільськогосподарської продукції, зростання заробітної плати по установах, що фінансуються з бюджету.

№ 100. Визначіть етапи регламентації бюджетного процесу на підставі законодавчих та нормативних актів:

- а. розгляд бюджету; затвердження бюджету; виконання бюджету; складання, розгляд і затвердження звіту про виконання бюджету.
- б. складання проекту бюджету; розгляд бюджету; затвердження бюджету; виконання бюджету; складання, розгляд і затвердження звіту про виконання бюджету.
- в. складання проекту бюджету; затвердження бюджету; виконання бюджету; складання, розгляд і затвердження звіту про виконання бюджету.
- г. складання проекту бюджету; розгляд бюджету; затвердження бюджету; виконання бюджету.

№ 101. Для складання проекту місцевих бюджетів різних рівнів Кабінет Міністрів України доводить до місцевих органів влади і управління показники:

- а. нормативи (відсотки) відрахувань від регульованих доходів та сум контингентів цих доходів;
- б. розміри дотацій і субвенцій, які передбачається надати з Державного бюджету за цільовим призначенням;
- в. перелік видатків, які передбачається передати з Державного бюджету на фінансування з місцевих бюджетів;
- г. всі відповіді вірні.

№ 102. Економічна сутність місцевих бюджетів виявляється:

- а. у формуванні грошових фондів, які є фінансовим забезпеченням діяльності місцевих Рад народних депутатів;
- б. у активному впливі місцевих Рад народних депутатів на формування нових суспільних відносин;
- в. у розподілі та використанні цих фондів та фінансування утримання і розвитку соціальної інфраструктури місцевого господарства;
- г. всі відповіді вірні.

№ 103. Що входить до доходів міського бюджету:

- а. частина податку на добавлену вартість та акцизного збору, не менш 20%;

податок на прибуток підприємств усіх форм власності (крім комунальної), у розмірі 70% від ставки та 100% податку на прибуток підприємств комунальної власності; частина прибуткового податку з громадян; 70% податку на майно підприємств усіх форм власності і підпорядкування; 10% плати за землю до обласних бюджетів і 70% - до бюджетів міст Києва і Севастополя; надходження від внутрішніх позик і грошово-речових лотерей; частина доходів від приватизації державного майна; відрахування дотації і субвенції з державного бюджету України; надходження від оренди цілісних майнових комплексів, що знаходяться у комунальній власності цього рівня; дивіденди, одержані на акції та цінні папери, що належать державі в акціонерних підприємницьких структурах;

б. податок на прибуток підприємств усіх форм власності (крім комунальної), у розмірі 70% від ставки та 100% податку на прибуток підприємств комунальної власності; частина прибуткового податку з громадян; 70% податку на майно підприємств усіх форм власності і підпорядкування;

10% плати за землю до обласних бюджетів і 70% - до бюджетів міст Києва і Севастополя; надходження від внутрішніх позик і грошово-речових лотерей; частина доходів від приватизації державного майна; відрахування дотації і субвенції з державного бюджету України; надходження від оренди цілісних майнових комплексів, що знаходяться у комунальній власності цього рівня; дивіденди, одержані на акції та цінні папери, що належать державі в акціонерних підприємницьких структурах;

в. частина податку на добавлену вартість та акцизного збору, не менш 20%; податок на прибуток підприємств усіх форм власності (крім комунальної), у розмірі 70% від ставки та 100% податку на прибуток підприємств комунальної власності; частина прибуткового податку з громадян; 70% податку на майно підприємств усіх форм власності і підпорядкування;

10% плати за землю до обласних бюджетів і 70% - до бюджетів міст Києва і Севастополя; відрахування дотації і субвенції з державного бюджету України; надходження від оренди цілісних майнових комплексів, що знаходяться у комунальній власності цього рівня; дивіденди, одержані на акції та цінні папери, що належать державі в акціонерних підприємницьких структурах;

г. частина податку на добавлену вартість та акцизного збору, не менш 20%; податок на прибуток підприємств усіх форм власності (крім комунальної), у розмірі 70% від ставки та 100% податку на прибуток підприємств комунальної власності; частина прибуткового податку з громадян; 70% податку на майно підприємств усіх форм власності і підпорядкування;

10% плати за землю до обласних бюджетів і 70% - до бюджетів міст Києва і Севастополя; надходження від внутрішніх позик і грошово-речових лотерей; частина доходів від приватизації державного майна; відрахування дотації і субвенції з державного бюджету України.

№ 104. У доходи районних бюджетів зараховуються:

а. податок на прибуток державних підприємств;

- б. податок на нерухоме майно громадян;
- в. державні податки і збори;
- г. 100% плата за землю.

№ 105. З місцевих бюджетів здійснюються видатки:

- а. на фінансування установ і організацій освіти, культури, науки, охорони здоров'я, фізичної культури, молодіжної політики, соціального забезпечення і соціального захисту населення, що знаходиться у підпорядкуванні виконавчих органів влади областей, міст Києва і Севастополя, а також соціально-культурних заходів, відповідно до покладених на ці органи влади функцій;
- б. утримання представницьких і виконавчих органів влади областей, міст Києва і Севастополя та органів місцевого самоврядування;
- в. фінансування підприємств і господарських організацій, що входять до складу місцевого господарства, природоохоронних заходів;
- г. Всі відповіді вірні.

Тема 2.4. Дискреційна фінансова політика

106. Взаємовідносини між бюджетами поділяються за:

- а. - напрямками:
 - вертикальні – між бюджетами різних рівнів;
 - горизонтальні – між бюджетами одного рівня;
- б. - видами:
 - регламентовані - законодавчими та інструктивними документами;
 - договірні – на підставі Угоди між відповідними органами влади чи управління;
- в. - формами:
 - субсидіювання – виділення коштів з бюджетів вищого рівня бюджетам нижчого рівня (види субсидіювання: субсидії, субвенції, дотації);
 - вилучення коштів – передача коштів з бюджетів нижчого рівня до бюджетів вищого рівня;
 - взаємні розрахунки – передача коштів із одного бюджету до іншого у зв'язку з перерозподілом між ними доходів чи видатків після затвердження бюджету;
 - бюджетні позички – тимчасова передача коштів з одного бюджету до іншого у зв'язку з виникненням тимчасового касового розриву – незбігання у часі фінансування і

надходження доходів;
г) вірні всі відповіді.

№ 107. До інфляційних джерел покриття дефіциту бюджету відносять

- а. внутрішні та зовнішні позики на фінансових ринках;
- б. накопичення заборгованості, тобто прострочування платежів по боргах або за придбані товари;
- в. підвищення податків;
- г. сеньйораж.

№ 108. Рівень оподаткування (податковий тягар) в економіці вимірюється:

- а. відношенням загальної суми фіскальних вилучень до суми доходів фірм і домогосподарств;
- б. відношенням суми планових платежів до фактичних платежів;
- в. відношенням фіскальних платежів до бази оподаткування;
- г. сумою податкових платежів.

№ 109. Ступінь фактичного податкового навантаження на приватний сектор визначається:

- а. чистими податковими надходженнями, які утворюються різницею між величиною загальних податкових надходжень до державного бюджету і сумою трансфертів держави приватному сектору;
- б. фактичними податковими надходженнями;
- в. відношенням загальної суми фіскальних вилучень до суми доходів фірм і домогосподарств;
- г. сумою прямих та непрямих податків.

№ 110. Залежність доходів держави від рівня податків відображається:

- а. кривою Філіпса;
- б. кривою Лаффера;
- в. кривою Лоренца;
- г. кривою виробничих можливостей.

№ 111. Користуючись наведеними відповідями, перерахуйте методи стримування сукупного попиту:

- а. зменшення державних витрат з бюджету;
- б. зменшення ставок оподаткування;
- в. зменшення розмірів обов'язкових резервів комерційних банків;
- г. зменшення на ринку цінних паперів кількості державних зобов'язань;

№ 112. Користуючись наведеними відповідями, перерахуйте методи активізації сукупного попиту:

- а. зниження розміру облікових ставок, процентів за кредити;
- б. збільшення розміру обов'язкових резервів комерційних банків;
- в. зменшення державних витрат;
- г. розширення грошової та кредитної емісії.

№ 113. Із запропонованих відповідей виберіть правильне твердження:

- а. фінансова експансія – це стимулююча фінансово-бюджетна політика, яка направлена на збільшення державних витрат і скорочення державних податків, що дозволяє подолати циклічний спад в економіці;
- б. дискреційна фінансова політика – це ціленаправлена зміна державних витрат податків та сальдо державного бюджету, що спрямоване на зміну рівня зайнятості, обсягів виробництва та темпів інфляції;
- в. фінансова рестрикція - це стимулююча фінансово-бюджетна політика, яка направлена на скорочення державних витрат і збільшення державних податків, що дозволяє подолати циклічний спад в економіці;
- г. фінансова рестрикція – це стимулююча фінансово-бюджетна політика, яка направлена на обмеження циклічного росту економіки і передбачає зниження державних витрат і збільшення податків.

№ 114. Користуючись наведеними відповідями, вкажіть, які інструменти фінансово-бюджетного регулювання можна віднести до автоматичних (вмонтованих) стабілізаторів економіки:

- а. регресивну систему оподаткування;
- б. прогресивну систему оподаткування;
- в. державні трансферти;
- г. участь у розподілі прибутків;

№ 115. Який із нижче перерахованих індикаторів можна вважати найефективнішим критерієм фінансово-бюджетної політики уряду:

- а. розмір бюджетного надлишку;
- б. розмір бюджетного дефіциту (2-3%) при повній зайнятості;
- в. величину інфляційного впливу вмонтованих стабілізаторів в економіці з повною зайнятістю;
- г. інфляційний податок.

№ 116. Визначте, які з наведених державних заходів характеризують механізм податкового регулювання:

- а. встановлення розмірів ставок оподаткування;
- б. встановлення обсягів надходжень в бюджети різних рівнів;
- в. надання дотацій і субвенцій з бюджету;
- г. регулювання бюджетів різних рівнів.

№ 117. Рівень життя населення це:

- а. державна підтримка верств населення, які можуть зазнати ефективного впливу ринкових процесів;
- б. система фінансового відшкодування фізичних особам певних життєвих ризиків;
- в. вартість стандартного наборів товарів та послуг масового вживання середнього споживача в конкретній країні в певний час;
- г. ступінь задоволення матеріальних, духовних та соціальних потреб людей.

Змістовий модуль III. «Монетарна політика»

Тема 3. 1. Монетарна політика як система

№ 118. Із запропонованих визначень виберіть ті, які характеризують монетарну політику:

- а. це політика регулювання кредитних відносин;
- б. це політика регулювання грошового обігу;
- в. це політика регулювання доходів та витрат бюджетів;
- г. вірні перші дві відповіді.

№ 119. Із запропонованих варіантів відповідей, виберіть ті, які характеризують непрямі інструменти монетарного регулювання економіки:

- а. встановлення валютного коридору;
- б. зміна норми резервування;
- в. операції на відкритому ринку цінних паперів;
- г. заборона Центрального банку на проведення обмінних операцій комерційних банків.

№ 120. Відобразіть прямі інструменти монетарної політики, використовуючи нижче перераховані твердження:

- а. зміна норми резервування;
- б. зміна коефіцієнту депонування;
- в. зміна ставки рефінансування;
- г. встановлення валютного коридору.

№ 121. Із запропонованого переліку виберіть кінцеві цілі монетарної політики:

- а. економічне зростання, повна зайнятість;
- б. стабільність цін та життєздатний платіжний баланс;
- в. підтримка певного рівня процентної ставки та грошової маси;
- г. вірні перші дві відповіді.

№ 122. Із запропонованого переліку виберіть проміжні цілі монетарної політики:

- а. економічне зростання;
- б. стабільність цін та життєздатний платіжний баланс;
- в. підтримка певного рівня процентної ставки, грошової маси, валютного курсу;
- г. повна зайнятість..

№ 123. Користуючись наведеними відповідями завершіть визначення: монетарна політика забезпечує стабілізацію економіки через досягнення таких цілей:

- а. високий рівень зайнятості;

- б. стабільність на фінансових ринках;
- в. економічне зростання;
- г. структурні зрушення.

№ 124. Виберіть твердження, яке характеризує жорстку монетарну політику :

- а. підтримка стабільної величини пропозиції грошей;
- б. підтримання певного рівня облікових ставок;
- в. заборона переривання депозитних операцій;
- г. скорочення норми резервування.

№ 125. Мотив зберігання грошей, який базується на тому, що суб'єктам економічної діяльності необхідно в будь-який момент часу зробити закупку товарів, для чого необхідні ліквідні ресурси, є:

- а) спекулятивним мотивом заощадження;
- б) трансакційним мотивом заощадження;
- в) мотивом обережності в заощадженнях;
- г) жодна з відповідей не є вірною.

№ 126. Мотив зберігання грошей, який базується на тому, що при зростанні відсотку спостерігається активізація процесу нагромадження капіталу, є:

- а) спекулятивним мотивом заощадження;
- б) трансакційним мотивом заощадження;
- в) мотивом обережності в заощадженнях;
- г) жодна з відповідей не є вірною.

№ 127. Сукупність усіх грошових засобів, що обертаються в народному господарстві в готівковій та безготівковій формах, виконуючи функції засобів обігу, платежу і нагромадження, називається:

- а) заощадженнями;
- б) грошовою масою;
- в) споживчими витратами;
- г) депозитами.

№ 128. Кембріджський” коефіцієнт нагромадження грошей (співвідношення між доходами у номінальному виразі та касовими залишками) визначається формулою:

- а) $k = 1 + V$;
- б) $k = V$;
- в) $k = 1 / V$;
- г) $k = 0$.

Тема 3. 2. Функції Центрального банку та їх реалізація через монетарну систему

№ 129. Суб'єктами проведення монетарної політики з боку держави виступають:

- а. центральний (Національний) банк країни;
- б. міністерство фінансів;
- в. державна скарбниця, органи нагляду за діяльністю банків і контролю за грошовим обігом, установи зі страхування депозитів;
- г. вірні всі відповіді.

№ 130. Через Національний банк держава:

- а. регулює емісію;
- б. встановлює позичковий банківський процент, надає кредити;
- в. випускає цінні папери, впливає на грошові потоки і заощадження;
- г. вірні всі відповіді.

№ 131. Якщо відображається зростання норми резервування комерційних банків, то як це вплине на ділову кон'юнктуру ринку:

- а. зросте інвестиційна активність економіки;
- б. зросте кредитна активність банків;
- в. зменшиться величина депозитів;
- г. скоротиться інвестиційна активність.

№ 132. Якщо Центральний банк скуповує на ринку боргові зобов'язання, то це призводить:

- а. до збільшення норми резервування;
- б. зростання інвестиційних витрат;
- в. збільшення грошової маси;
- г. зростання рівня цін.

№ 133. Виберіть прямі інструменти монетарної політики, які реалізуються Центральним банком:

- а. облікова ставка центрального банку
- б. норма обов'язкових резервів
- в. операції на відкритому ринку цінних паперів
- г. ліміти кредитування, грошова емісія.

№ 134. Виберіть непрямі інструменти політики, які реалізуються Центральним банком:

- а. операції на відкритому ринку цінних паперів
- б. грошова емісія,
- в. пряме регулювання ставки відсотка
- г. ліміти кредитування.

№ 135. Стимулююча монетарна політика спрямована на:

- а. зростання сукупних витрат шляхом збільшення грошової маси і зниження ставки відсотка;

- б. зменшення сукупних витрат шляхом зменшення грошової маси та підвищення ставки відсотка;
- в. фіксацію або підтримку процентних ставок на певному рівні;
- г. фіксацію або підтримку стабільного обігу грошової маси в економіці.

№ 136. Стриимуюча монетарна політика спрямована на:

- а. зростання сукупних витрат шляхом збільшення грошової маси і зниження ставки відсотка;
- б. зменшення сукупних витрат шляхом зменшення грошової маси та підвищення ставки відсотка;
- в. фіксацію або підтримку процентних ставок на певному рівні;
- г. фіксацію або підтримку стабільного обігу грошової маси в економіці.

№ 137. Жорстка монетарна політика спрямована на:

- а. зростання сукупних витрат шляхом збільшення грошової маси і зниження ставки відсотка;
- б. зменшення сукупних витрат шляхом зменшення грошової маси та підвищення ставки відсотка;
- в. фіксацію або підтримку процентних ставок на певному рівні;
- г. фіксацію або підтримку стабільного обігу грошової маси в економіці.

№ 138. Гнучка монетарна політика спрямована на:

- а. зростання сукупних витрат шляхом збільшення грошової маси і зниження ставки відсотка;
- б. зменшення сукупних витрат шляхом зменшення грошової маси та підвищення ставки відсотка;
- в. фіксацію або підтримку процентних ставок на певному рівні;
- г. фіксацію або підтримку стабільного обігу грошової маси в економіці.

№ 139. Здатність фінансового активу бути безумовним і нічим не обмеженим засобом платежу без зміни його номінальної вартості називають:

- а. транспарентністю;
- б. ліквідністю;
- в. конкурентністю;
- г. депонуванням.

№ 140. Коефіцієнт депонування грошей характеризує:

- а. структуру зберігання населенням ліквідних коштів у вигляді їх розподілу між готівковими грошима і коштами поточних (чекових) депозитів;
- б. норму резервів комерційних банків;
- в. максимально можливу величину кредитування економіки;
- г. зберігання населенням ліквідних коштів.

Тема 3.3. Регулювання банківської сфери:

№ 141. Теорія надання переваг ліквідності виходить з того, що:

- а. зменшення пропозиції грошей зменшує ставку процента і навпаки;
- б. збільшення пропозиції грошей збільшує ставку процента і навпаки;
- в. зменшення пропозиції грошей збільшує ставку процента і навпаки;
- г. зміна пропозиції грошей не впливає на ставку процента.

№ 142. Зміни обсягу пропозиції грошей в економіці, викликані змінами грошової бази, відбуваються через:

- а. зміни у грошовій базі, які включають зміну зобов'язань центрального банку перед населенням (зміни у величині готівки в обігу поза банками) та перед системою комерційних банків (зміни у величині резервів комерційних банків;
- б. мультиплікативні зміни пропозиції грошей в системі комерційних банків; мультиплікативні зміни пропозиції грошей в системі комерційних банків;
- в. зміни у структурі депозитів.
- г. вірні перші дві відповіді.

№ 143. Коефіцієнт депонування:

- а. це відношення попиту на готівку до депозитів;
- б. це відношення депозитів до попиту на готівку;
- в. це відношення норми обов'язкових резервів до розміру надлишкових резервів;
- г. це відношення суми кредитних актів банку до величини депозитів.

№ 144. При системі часткового резервування рівень фактичного резервування залежить від:

- а. коефіцієнту депонування;
- б. норми обов'язкових резервів;
- в. від розміру надлишкових резервів;
- г. вірні друга і третя відповіді.

№ 145. Поєднання ліквідних фінансових активів, які є альтернативними вимірниками обсягу та структури грошової маси називають:

- а. грошовими активами;
- б. грошовими агрегатами;
- в. ліквідними активами;
- г. грошовими пасивами.

№ 146 Квасігроші:

- а. грошові депозити;
- б. ощадні депозити;
- в. депозити в іноземній валюті;
- г. всі відповіді вірні.

№ 147. Активи комерційного банку це:

- а. ресурси, що контролюються установою, які набуто в результаті попередніх операцій і які повинні принести дохід чи іншу економічну вигоду в майбутньому;
- б. кредиторська заборгованість банку, що виникла в результаті попередніх операцій і яка має бути погашена у визначений термін. Зобов'язання банку передбачають зменшення доходів, які пов'язані з придбанням активів або отриманням послуг від інших осіб внаслідок раніше проведених операцій.
- в. різниця між активами та зобов'язаннями, тобто частина активів, яка сформована за рахунок власних джерел банку;
- г. наявність економічних ресурсів, що належать банку, і весь капітал, який протистоїть їм на певний момент часу.

148. Коефіцієнтний аналіз балансового звіту поводитьсь з використанням :

- а. коефіцієнту ліквідних активів, коефіцієнту співвідношення позик та депозитів;
- б. коефіцієнту ліквідних активів, коефіцієнту співвідношення позик та депозитів, коефіцієнту достатності капіталу, коефіцієнту співвідношення дохідних активів до загальних активів, співвідношення резервів під збитки за позиками та загальних позик
- в. коефіцієнту загальної відкритої валютної позиції банку;
- г. коефіцієнту достатності капіталу, коефіцієнту співвідношення дохідних активів до загальних активів, співвідношення резервів під збитки за позиками та загальних позик.

№ 149. Грошовий мультиплікатор, що показує на скільки грошових одиниць зміниться пропозиція грошей (M^s) при зміні грошової бази на одиницю, записується формулою:

- а. $cr + 1 / cr + rr$;
- б. $cr + 1 / rr + 1$;
- в. $cr + 1 / cr$;
- г. $cr / cr + rr$.

№ 150. Якщо швидкість обороту грошей складає 10 оборотів за рік, а величина грошової бази 2000 одиниць, то можливий обсяг попиту на гроші становитиме:

- а. 200 одиниць;
- б. 20000 одиниць;
- в. 400 одиниць;
- г. 4000 одиниць.

№ 151. Якщо норма резервування складає 20%, то з кожної 1000 одиниць залученої валюти кредитувати економіку можна на суму:

- а. 500 одиниць;
- б. 800 одиниць;
- в. 1200 одиниць;
- г. 200 одиниць.

Тема 3.4. Результати та протиріччя монетарної політики

152. Під структурною політикою держави розуміють:

- а. співвідношення між матеріальним виробництвом і сферою обслуговування;
- б. систему практичних заходів держави, спрямованих на зміну внутрішніх пропорцій в економічній системі;
- в. цільові кредити в пріоритетні галузі її виробництва;
- г. забезпечення макроекономічної стабільності та збалансування економічних та соціальних проектів.

№ 153. Яка структура економіки характеризує співвідношення між виробничим і особистим споживанням, використанням ВВП на відновлення основного капіталу, споживання та нагромадження?

- а. галузева;
- б. соціально-економічна;
- в. зовнішньоекономічна;
- г. відтворювальна.

№ 154. Політика держави, спрямована на створення правової бази для вільного протікання капіталу і праці в найбільш рентабельні галузі економіки називається:

- а) соціальною;
- б) активною;
- в) пасивною;
- г) структурною.

№ 155. Політика, при якій держава широко застосовує державні важелі для прискорення прогресивних структурних зрушень називається:

- а) активною;
- б) економічною;
- в) пасивною;
- г) соціальною.

№. 156. Реальні інвестиції – це:

- а) вкладення коштів в основний капітал;
- б) вкладення коштів в цінні папери;

- в) купівля патентів, ліцензій, ноу-хау;
- г) валового внутрішнього продукту.

№ 157. Визначте, реальну ставку позичкового проценту, якщо відомо, що облікова ставка центрального банку 20%, банківська маржа 10 %, рівень інфляції складає 8%.

- а. 32;
- б. 38;
- в. 22;
- г. 18.

№ 158. Якщо Центральний банк підвищує облікові ставки, то:

- а. Зростає величина кредитів;
- б. Зростає величина депозитів;
- в. Зростає величина інвестицій;
- г. Зростає сукупний попит.

№ 159. Фінансові інвестиції – це:

- а. вкладення коштів у цінні папери;
- б. вкладення коштів в основний капітал;
- в. вкладення коштів;
- г. купівля патентів, ліцензій, ноу-хау.

№ 160. Інструментами прямого регулювання ринку цінних паперів є:

- а. кредитне стимулювання;
- б. здійснення операцій з цінними паперами;
- в. здійснення емісії державних цінних паперів;
- г. регулювання грошовою масою через політику дешевих грошей.

№ 161. Інструментами непрямого регулювання ринку цінних паперів є:

- а. податкове стимулювання фінансових посередників;
- б. встановлення переліку пакетів акцій приватизованих підприємств для продажу;
- в. створення системи захисту інвесторів від втрат;
- г. встановлення обмежень на володіння пакетами акцій.

№ 162. Магічний багатокутник цілей в економічній політиці це:

- а. це поєднання цілей повної зайнятості, стабільного рівня цін, зовнішньоекономічної рівноваги;
- б. це поєднання цілей економічного зростання, повної зайнятості, стабільного рівня цін, та національної валюти, зовнішньоекономічної рівноваги;
- в. це поєднання цілей економічного зростання, повної зайнятості, стабільного рівня цін;
- г. це поєднання цілей стабільного рівня цін та національної валюти, зовнішньоекономічної рівноваги;

№ 163. Для проведення успішної монетарної політики за теорією Тінбергена стосовно кожної цілі:

- а. має бути використаний свій окремий незалежний набір інструментів;
- б. мають бути прийняті необхідні нормативно-правові акти;
- в. повинна працювати демократична коаліція;
- г. всі відповіді вірні.

№ 164. Оптимальна макроекономічна політика за Яном Тінбергеном це послідовність таких кроків:

- а. формулювання головних цілей, яких бажано досягнути, визначення показників, в яких можна виміряти цілі, підбір поліпшених інструментів, які має у своєму розпорядженні уряд;
- б. формулювання головних цілей, яких бажано досягнути, підбір інструментів, які має у своєму розпорядженні уряд;
- в. формулювання головних цілей, яких бажано досягнути, визначення показників, в яких можна виміряти цілі;
- г. формулювання головних цілей, яких бажано досягнути

№ 165. Згідно із Законом України «Про банки і банківську діяльність» з метою захисту інтересів клієнтів і забезпечення фінансової надійності НБУ встановлює для всіх комерційних банків економічні нормативи, які включають:

- а. нормативи ліквідності;
- б. нормативи капіталу;
- в. нормативи ризику;
- г. всі відповіді вірні.

№ 166. Чистий спред комерційного банку визначається за рівнянням:

а.
$$\text{Чистий спред (\%)} = \frac{\text{Проценти отримані}}{\text{Позики}} \times 100\% - \frac{\text{Проценти сплачені}}{\text{Підпроцентні депозити}} \times 100\%$$

б.
$$\text{Чистий спред (\%)} = \frac{\text{Доходи від процентів} - \text{Витрати на проценти}}{\text{Середні загальні активи}} \times 100\%$$

в.
$$\text{Чистий спред (\%)} = \frac{\text{Чистий процентний дохід} + \text{Інший операційний дохід}}{\text{Середні загальні активи}} \times 100\%$$

г.
$$\text{Чистий спред (\%)} = \frac{\text{Прибуток після оподаткування}}{\text{Середні загальні активи}} \times 100\%$$

№ 167. Якщо чиста процентна маржа комерційного банку від'ємна, то це свідчить:

- а. про прибутки банку;

- б. про збитки банку;
- в. про втрату платоспроможності;
- г. про ліквідність банку.

№ 168. Для підвищення доходу на капітал банку, необхідно:

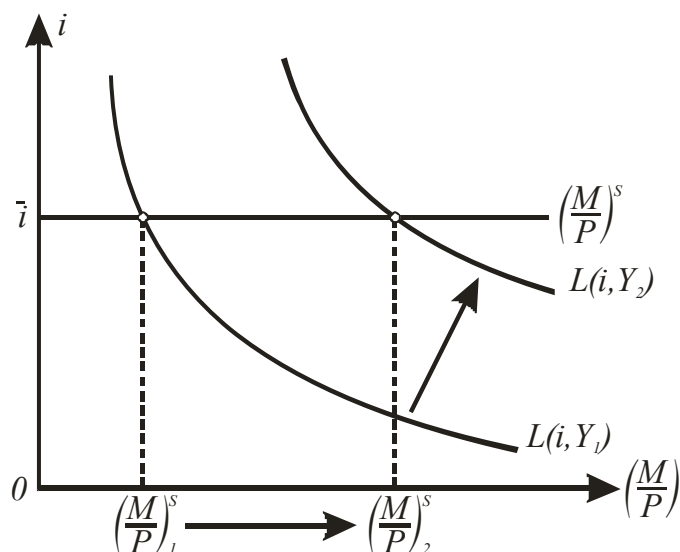
- а. збільшувати прибутковість його активів і зменшувати частку статутного фонду в загальній сумі коштів банку;
- б. збільшувати прибутковість його активів і частку статутного фонду в загальній сумі коштів банку;
- в. зменшувати прибутковість його активів і збільшувати частку статутного фонду в загальній сумі коштів банку;
- г. збільшувати прибутковість його активів.

№ 169. Для збільшення доходу на активи застосовуються такі заходи:

- а. збільшується ставка відсотків за активними операціями та зменшується ставка відсотків за залученими коштами;
- б. збільшується частка власних коштів банку в загальній сумі його коштів (показник платоспроможності);
- в. зменшується співвідношення власних та залучених коштів;
- г. вірні всі відповіді.

№ 170. Якщо метою монетарної політики є підтримка кількості грошей в обігу на незмінному рівні, то графічно крива пропозиції грошей буде мати вигляд:

а.

б.

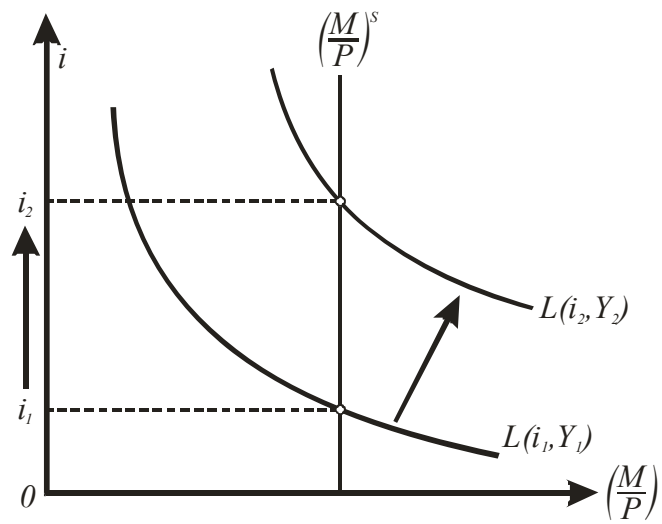
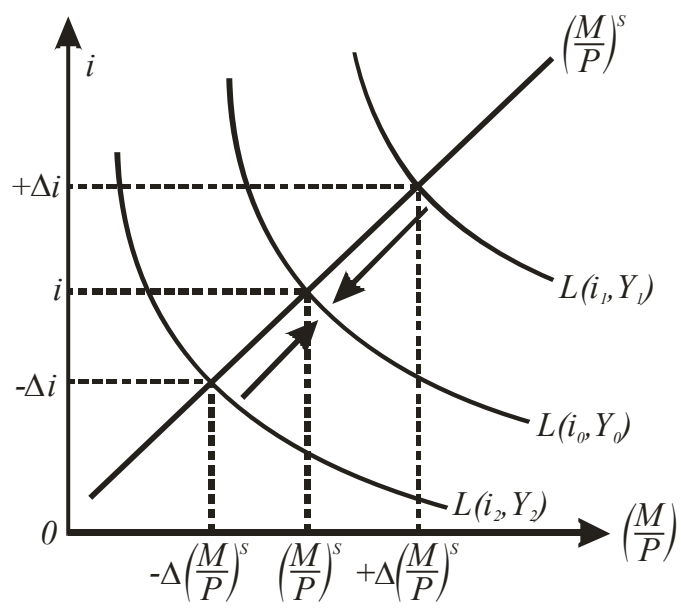
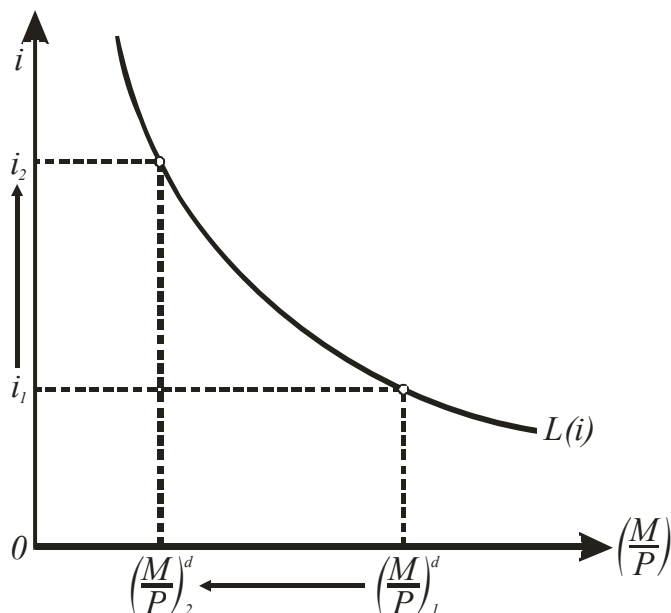

Рис. 11.3. Жорстка монетарна політика

В.

Г.

№ 171. Коефіцієнт ліквідних активів це:

- а. коефіцієнт виміру ліквідності, який обчислюється шляхом додання до готівки та прирівняних до неї коштів міжбанківських активів та міжбанківських пасивів та позичок від центрального банку;
- б. коефіцієнт виміру ліквідності, який обчислюється шляхом додання до готівки та прирівняних до неї коштів міжбанківських активів за мінусом міжбанківських пасивів та позичок від центрального банку;
- в. відсоток до загальних (або робочих) активів;
- г. вірні друга і третя відповіді.

№ 172. Коефіцієнт достатності капіталу:

- а. це відсоток загальних активів, зважених на ризик;
- б. зваження кожної категорії активів на коефіцієнт ризику, виключення з них нематеріальних активів та дебіторської заборгованості відповідних контрагентів та нематеріальних активів з активів та капіталу, і додання потенційних зобов'язань до зважених на ризик активів.
- в. визначається сумою всіх активів з нормальним ризиком (дисконти, позики та авізо), що поділені на основні депозити (включаючи до «запитання», термінові та ощадні депозити за винятком короткотермінових грошового ринку та довготермінових запозичень);
- г. вірні перші дві відповіді.

VII. Варіанти контрольних робіт для слухачів магістратури заочної форми навчання

Методичні вказівки для виконання контрольної роботи з

Контрольна робота здійснюється відповідно до передбачених робочою програмою дисципліни «Економіка II» годин в розрізі таких підпунктів:

включає в себе виконання двох завдань та складання списку використаної літератури: *завдання 1* пов'язане з розкриттям питань теоретичного, правового, методичного характеру; *завдання 2* – *тестування*, *завдання 3* – зводиться до розв'язання управлінського завдання з проблем реалізації інструментарію економічної політики.

Контрольна робота оформляється з використанням ПК. Для виконання контрольної роботи подається 10 варіантів. Вибір варіанту контрольної роботи визначається останнім числом залікової книжки.

Варіант 1

Завдання 1

1. Суть та інструменти структурної політики.

Завдання 2

(тестування)

№ 100. Визначіть етапи регламентації бюджетного процесу на підставі законодавчих та нормативних актів:

- а. розгляд бюджету; затвердження бюджету; виконання бюджету; складання, розгляд і затвердження звіту про виконання бюджету.
- б. складання проекту бюджету; розгляд бюджету; затвердження бюджету; виконання бюджету; складання, розгляд і затвердження звіту про виконання бюджету.
- в. складання проекту бюджету; затвердження бюджету; виконання бюджету; складання, розгляд і затвердження звіту про виконання бюджету.
- г. складання проекту бюджету; розгляд бюджету; затвердження бюджету; виконання бюджету.

№ 101. Для складання проекту місцевих бюджетів різних рівнів Кабінет Міністрів України доводить до місцевих органів влади і управління показники:

- а. нормативи (відсотки) відрахувань від регульованих доходів та сум контингентів цих доходів;

- б. розміри дотацій і субвенцій, які передбачається надати з Державного бюджету за цільовим призначенням;
- в. перелік видатків, які передбачається передати з Державного бюджету на фінансування з місцевих бюджетів;
- г. всі відповіді вірні.

№ 102. Економічна сутність місцевих бюджетів виявляється:

- а. у формуванні грошових фондів, які є фінансовим забезпеченням діяльності місцевих Рад народних депутатів;
- б. у активному впливі місцевих Рад народних депутатів на формування нових
- в. суспільних відносин;
- г. у розподілі та використанні цих фондів та фінансування утримання і розвитку соціальної інфраструктури місцевого господарства;
- д. всі відповіді вірні.

№ 103. Що входить до доходів міського бюджету:

а. частина податку на добавлену вартість та акцизного збору, не менш 20%; податок на прибуток підприємств усіх форм власності (крім комунальної), у розмірі 70% від ставки та 100% податку на прибуток підприємств комунальної власності; частина прибуткового податку з громадян; 70% податку на майно підприємств усіх форм власності і підпорядкування; 10% плати за землю до обласних бюджетів і 70% - до бюджетів міст Києва і Севастополя; надходження від внутрішніх позик і грошово-речових лотерей; частина доходів від приватизації державного майна; відрахування дотації і субвенції з державного бюджету України; надходження від оренди цілісних майнових комплексів, що знаходяться у комунальній власності цього рівня; дивіденди, одержані на акції та цінні папери, що належать державі в акціонерних підприємницьких структурах;

б. податок на прибуток підприємств усіх форм власності (крім комунальної), у розмірі 70% від ставки та 100% податку на прибуток підприємств комунальної власності; частина прибуткового податку з громадян; 70% податку на майно підприємств усіх форм власності і підпорядкування;

10% плати за землю до обласних бюджетів і 70% - до бюджетів міст Києва і Севастополя; надходження від внутрішніх позик і грошово-речових лотерей; частина доходів від приватизації державного майна; відрахування дотації і субвенції з державного бюджету України; надходження від оренди цілісних майнових комплексів, що знаходяться у комунальній власності цього рівня; дивіденди, одержані на акції та цінні папери, що належать державі в акціонерних підприємницьких структурах;

в. частина податку на добавлену вартість та акцизного збору, не менш 20%; податок на прибуток підприємств усіх форм власності (крім комунальної), у

розмірі 70% від ставки та 100% податку на прибуток підприємств комунальної власності; частина прибуткового податку з громадян; 70% податку на майно підприємств усіх форм власності і підпорядкування;

10% плати за землю до обласних бюджетів і 70% - до бюджетів міст Києва і Севастополя; відрахування дотації і субвенції з державного бюджету України; надходження від оренди цілісних майнових комплексів, що знаходяться у комунальній власності цього рівня; дивіденди, одержані на акції та цінні папери, що належать державі в акціонерних підприємницьких структурах;

г. частина податку на добавлену вартість та акцизного збору, не менш 20%; податок на прибуток підприємств усіх форм власності (крім комунальної), у розмірі 70% від ставки та 100% податку на прибуток підприємств комунальної власності; частина прибуткового податку з громадян; 70% податку на майно підприємств усіх форм власності і підпорядкування;

10% плати за землю до обласних бюджетів і 70% - до бюджетів міст Києва і Севастополя; надходження від внутрішніх позик і грошово-речових лотерей; частина доходів від приватизації державного майна; відрахування дотації і субвенції з державного бюджету України.

№ 104. У доходи районних бюджетів зараховуються:

- а. податок на прибуток державних підприємств;
- б. податок на нерухоме майно громадян;
- в. державні податки і збори;
- г. 100% плата за землю.

№ 105. З місцевих бюджетів здійснюються видатки:

- а. на фінансування установ і організацій освіти, культури, науки, охорони здоров'я, фізичної культури, молодіжної політики, соціального забезпечення і соціального захисту населення, що знаходиться у підпорядкуванні виконавчих органів влади областей, міст Києва і Севастополя, а також соціально-культурних заходів, відповідно до покладених на ці органи влади функцій;
- б. утримання представницьких і виконавчих органів влади областей, міст Києва і Севастополя та органів місцевого самоврядування;
- в. фінансування підприємств і господарських організацій, що входять до складу місцевого господарства, природоохоронних заходів;
- г. Всі відповіді вірні.

106. Взаємовідносини між бюджетами поділяються за:

- а. - напрямками:
 - і. - вертикальні – між бюджетами різних рівнів;
 - ii. - горизонтальні – між бюджетами одного рівня;
- б. - видами:
 - і. - регламентовані - законодавчими та інструктивними
 - ii. документами;

- iii. - договірні – на підставі Угоди між відповідними органами
- iv. влади чи управління;
- в. - формами:
 - i. - субсидіювання – виділення коштів з бюджетів вищого рівня бюджетам нижчого рівня (види субсидіювання: субсидії, субвенції, дотації);
 - ii. - вилучення коштів – передача коштів з бюджетів нижчого рівня до бюджетів вищого рівня;
 - iii. - взаємні розрахунки – передача коштів із одного бюджету до
 - iv. іншого у зв'язку з перерозподілом між ними доходів чи
 - v. видатків після затвердження бюджету;
 - vi. - бюджетні позички – тимчасова передача коштів з одного
 - vii. бюджету до іншого у зв'язку з виникненням тимчасового
 - viii. касового розриву – незбігання у часі фінансування і
 - ix. надходження доходів;
- б. г) вірні всі відповіді.

- № 107. До інфляційних джерел покриття дефіциту бюджету відносять
- а. внутрішні та зовнішні позики на фінансових ринках;
 - б. накопичення заборгованості, тобто прострочування платежів по боргах або за придбані товари;
 - в. підвищення податків;
 - г. сеньйораж.

- № 108. Рівень оподаткування (податковий тягар) в економіці вимірюється:
- а. відношенням загальної суми фіскальних вилучень до суми доходів фірм і домогосподарств;
 - б. відношенням суми планових платежів до фактичних платежів;
 - в. відношенням фіскальних платежів до бази оподаткування;
 - г. сумою податкових платежів.

- № 109. Ступінь фактичного податкового навантаження на приватний сектор визначається:
- а. чистими податковими надходженнями, які утворюються різницею між величиною загальних податкових надходжень до державного бюджету і сумою трансфертів держави приватному сектору;
 - б. фактичними податковими надходженнями;
 - в. відношенням загальної суми фіскальних вилучень до суми доходів фірм і домогосподарств;
 - г. сумою прямих та непрямих податків.

- № 110. Залежність доходів держави від рівня податків відображається:
- а. кривою Філіпса;
 - б. кривою Лаффера;
 - в. кривою Лоренца;

г. кривою виробничих можливостей.

Завдання 3

Практичне завдання

Задано функцію імпорту: $M = 80 + 0,4Y$. Визначте величину зовнішньоторгового мультиплікатора, коли відомо, що приріст заощаджень на кожні додатково зароблені 150 умовних одиниць становить 50 умовних одиниць.

Варіант 2
Завдання 1.

1. Важелі бюджетного фінансового регулювання економіки.

Завдання 2
(тестування)

№ 112. Користуючись наведеними відповідями, перерахуйте методи активізації сукупного попиту:

- а. зниження розміру облікових ставок, процентів за кредити;
- б. збільшення розміру обов'язкових резервів комерційних банків;
- в. зменшення державних витрат;
- г. розширення грошової та кредитної емісії.

№ 113. Із запропонованих відповідей виберіть правильне твердження:

- а. фіскальна експансія – це стимулююча фінансово-бюджетна політика, яка направлена на збільшення державних витрат і скорочення державних податків, що дозволяє подолати циклічний спад в економіці;
- б. дискреційна фіскальна політика – це ціленаправлена зміна державних витрат податків та сальдо державного бюджету, що спрямоване на зміну рівня зайнятості, обсягів виробництва та темпів інфляції;
- в. фіскальна рестрикція - це стимулююча фінансово-бюджетна політика, яка направлена на скорочення державних витрат і збільшення державних податків, що дозволяє подолати циклічний спад в економіці;
- г. фіскальна рестрикція – це стимулююча фінансово-бюджетна політика, яка направлена на обмеження циклічного росту економіки і передбачає зниження державних витрат і збільшення податків.

№ 114. Користуючись наведеними відповідями, вкажіть, які інструменти фінансово-бюджетного регулювання можна віднести до автоматичних (вмонтованих) стабілізаторів економіки:

- а. регресивну систему оподаткування;
- б. прогресивну систему оподаткування;
- в. державні трансферти;
- г. участь у розподілі прибутків;

№ 115. Який із нижче перерахованих індикаторів можна вважати найефективнішим критерієм фінансово-бюджетної політики уряду:

- а. розмір бюджетного надлишку;
- б. розмір бюджетного дефіциту (2-3%) при повній зайнятості;
- в. величину інфляційного впливу вмонтованих стабілізаторів в економіці з повною зайнятістю;
- г. інфляційний податок.

№ 116. Визначте, які з наведених державних заходів характеризують механізм податкового регулювання:

- а. встановлення розмірів ставок оподаткування;
- б. встановлення обсягів надходжень в бюджети різних рівнів;
- в. надання дотацій і субвенцій з бюджету;
- г. регулювання бюджетів різних рівнів.

№ 117. Рівень життя населення це:

- а) державна підтримка верств населення, які можуть зазнати ефективного впливу ринкових процесів;
- б) система фінансового відшкодування фізичних особам певних життєвих ризиків;
- в) вартість стандартного наборів товарів та послуг масового вживання середнього споживача в конкретній країні в певний час;
- г) ступінь задоволення матеріальних, духовних та соціальних потреб людей.

№. 118. Узагальненим показником рівня життя населення є:

- а) реальні доходи на душу населення;
- б) натуральні доходи на душу населення;
- в) середній розмір пенсій;
- г) індекс цін на товари.

№ 119. Показниками, що характеризують соціальні гарантії малозабезпеченим верствам населення є:

- а) валова виручка, натуральна оплата;
- б) прожитковий мінімум, мінімальна зарплата;
- в) середній розмір пенсій, середня зарплата;
- г) натуральні доходи на особу, індекс цін на послуги.

№ 120. Реальні доходи населення – це:

- а) частина видатків населення спрямованої на споживання і нагромадження;
- б) частина грошових доходів населення;
- в) частина національного доходу, яку населення використовує безпосередньо на споживання і нагромадження;
- г) сума матеріальних благ.

№ 121. Складовими реальних доходів населення є:

- а) грошові доходи населення, доходи, отримані у вигляді безплатних п ослуг;
- б) доходи, отримані з-за кордону;
- в) рівень мінімальної зарплати і пенсії;
- г) мінімальний споживчий кошик, валова виручка.

№ 122. Показниками, розрахунок яких здійснюють у практиці прогнозування реальних доходів населення є:

- а) натуральні та грошові доходи населення;
- б) номінальні доходи населення та реальні угоди з урахування індексу цін;
- в) натуральні доходи від особистого підсобного господарства та доходи, отримані з-за кордону;
- г) доходи від купівлі цінних паперів та валюти.

Завдання 3

Практичне завдання

Дайте аналітичну оцінку моделі ринку грошей, для цього:

1. Визначте максимально можливий обсяг пропозиції грошей комерційними кредитними установами та покажіть графічно взаємодію між формуванням пропозиції емісійним банком та кредитними установами, коли відомо, що пропозиція грошей емісійним банком становить 670 млн.грн., норма обов'язкових банківських резервів складає 25%, облікова ставка емісійного банку 10%, а коефіцієнт утворення маржі комерційними установами становить 2,4.

2. За даними таблиці визначте величину грошових агрегатів M_1 , M_2 , M_3 .

Таблиця 1

Система показників

№ п/п	Показники	Обсяг в млн. грн.
1.	Незначні строкові внески	3000
2.	Великі строкові внески	840
3.	Чекові внески	730
4.	Безчекові ощадні внески	480
5.	Готівкові гроші	350

Варіант 3
Завдання 1.

1. Суть та інструменти соціальної політики.

Завдання 2
(тестування)

№ 161. Інструментами непрямого регулювання ринку цінних паперів є:

- а. податкове стимулювання фінансових посередників;
- б. встановлення переліку пакетів акцій приватизованих підприємств для продажу;
- в. створення системи захисту інвесторів від втрат;
- г. встановлення обмежень на володіння пакетами акцій.

№ 162. Магічний багатокутник цілей в економічній політиці це:

- а. це поєднання цілей повної зайнятості, стабільного рівня цін, зовнішньоекономічної рівноваги;
- б. це поєднання цілей економічного зростання, повної зайнятості, стабільного рівня цін, та національної валюти, зовнішньоекономічної рівноваги;
- в. це поєднання цілей економічного зростання, повної зайнятості, стабільного рівня цін;
- г. це поєднання цілей стабільного рівня цін та національної валюти, зовнішньоекономічної рівноваги;

№ 163. Для проведення успішної монетарної політики за теорією Тінбергена стосовно кожної цілі:

- а. має бути використаний свій окремий незалежний набір інструментів;
- б. мають бути прийняті необхідні нормативно-правові акти;
- в. повинна працювати демократична коаліція;
- г. всі відповіді вірні.

№ 164. Оптимальна макроекономічна політика за Яном Тінбергеном це послідовність таких кроків:

- а. формулювання головних цілей, яких бажано досягнути, визначення показників, в яких можна виміряти цілі, підбір поліпшених інструментів, які має у своєму розпорядженні уряд;
- б. формулювання головних цілей, яких бажано досягнути, підбір інструментів, які має у своєму розпорядженні уряд;
- в. формулювання головних цілей, яких бажано досягнути, визначення показників, в яких можна виміряти цілі;
- г. формулювання головних цілей, яких бажано досягнути

№ 165. Згідно із Законом України «Про банки і банківську діяльність» з метою захисту інтересів клієнтів і забезпечення фінансової надійності НБУ встановлює для всіх комерційних банків економічні нормативи, які включають:

- а. нормативи ліквідності;
- б. нормативи капіталу;
- в. нормативи ризику;
- г. всі відповіді вірні.

№ 166. Чистий спред комерційного банку визначається за рівнянням:

- а.
$$\text{Чистий спред (\%)} = \frac{\text{Проценти отримані}}{\text{Позики}} \times 100\% - \frac{\text{Проценти сплачені}}{\text{Підпроцентні депозити}} \times 100\%$$
- б.
$$\text{Чистий спред (\%)} = \frac{\text{Доходи від процентів} - \text{Витрати на проценти}}{\text{Середні загальні активи}} \times 100\%$$
- в.
$$\text{Чистий спред (\%)} = \frac{\text{Чистий процентний дохід} + \text{Інший операційний дохід}}{\text{Середні загальні активи}} \times 100\%$$
- г.
$$\text{Чистий спред (\%)} = \frac{\text{Прибуток після оподаткування}}{\text{Середні загальні активи}} \times 100\%$$

№ 167. Якщо чиста процентна маржа комерційного банку від'ємна, то це свідчить:

- а. про прибутки банку;
- б. про збитки банку;
- в. про втрату платоспроможності;
- г. про ліквідність банку.

№ 168. Для підвищення доходу на капітал банку, необхідно:

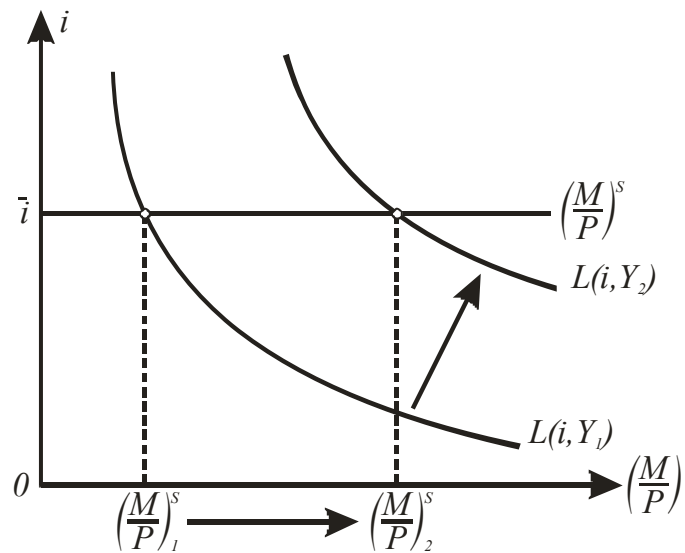
- а. збільшувати прибутковість його активів і зменшувати частку статутного фонду в загальній сумі коштів банку;
- б. збільшувати прибутковість його активів і частку статутного фонду в загальній сумі коштів банку;
- в. зменшувати прибутковість його активів і збільшувати частку статутного фонду в загальній сумі коштів банку;
- г. збільшувати прибутковість його активів.

№ 169. Для збільшення доходу на активи застосовуються такі заходи:

- а. збільшується ставка відсотків за активними операціями та зменшується ставка відсотків за залученими коштами;
- б. збільшується частка власних коштів банку в загальній сумі його коштів (показник платоспроможності);
- в. зменшується співвідношення власних та залучених коштів;
- г. вірні всі відповіді.

№ 170. Якщо метою монетарної політики є підтримка кількості грошей в обігу на незмінному рівні, то графічно крива пропозиції грошей буде мати вигляд:

а.

б.

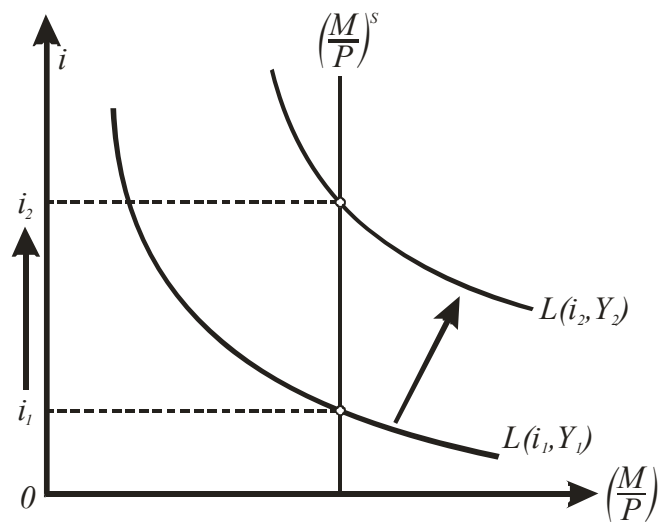
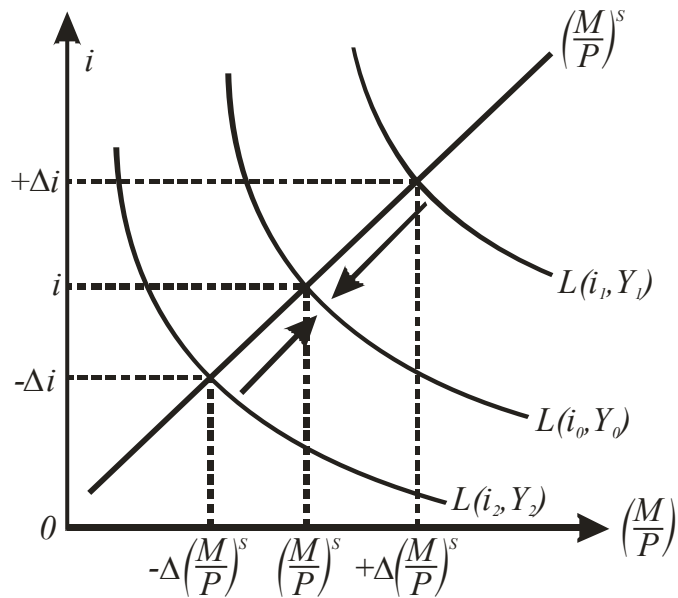
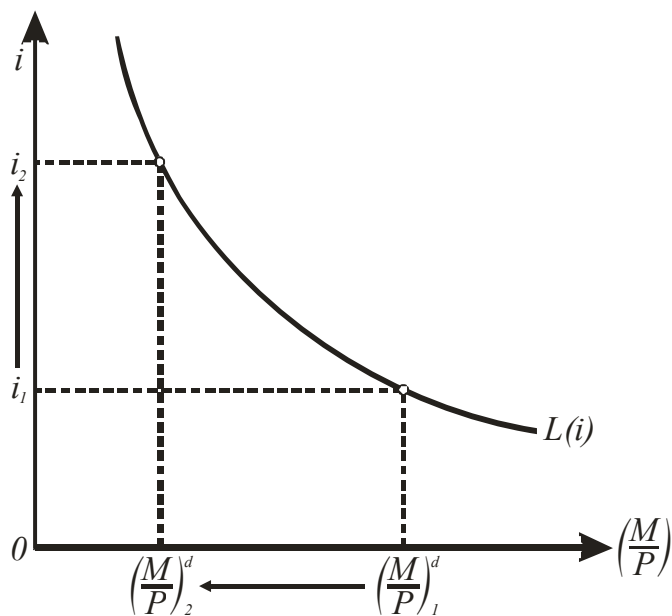

Рис. 11.3. Жорстка монетарна політика

В.

Г.

№ 171. Коефіцієнт ліквідних активів це:

- коефіцієнт виміру ліквідності, який обчислюється шляхом додання до готівки та прирівняних до неї коштів міжбанківських активів та міжбанківських пасивів та позичок від центрального банку;
- коефіцієнт виміру ліквідності, який обчислюється шляхом додання до готівки та прирівняних до неї коштів міжбанківських активів за мінусом міжбанківських пасивів та позичок від центрального банку;
- відсоток до загальних (або робочих) активів;
- вірні друга і третя відповіді.

Завдання 3

Практичне завдання

1. Визначити номінальні та реальні доходи населення з урахуванням індексу споживчих цін в прогнозованому періоді.
2. Зробити порівняння та визначити механізми забезпечення зростання реальних доходів населення.

Вихідні дані

1. Грошові доходи населення в базовому році склали 190 млн.гвн., в прогнозованому періоді передбачається їхнє зростання на 10%.
2. Натуральні доходи населення склали 25 млн.гвн, в прогнозованому зростуть на 3%.
3. Матеріальні витрати закладів сфери обслуговування в базовому періоді склали 45 млн.гвн, в прогнозованому – зростуть на 12%.
4. Оплата послуг та обов'язкові платежі складають 20 % грошових доходів.
5. Чисельність населення в базовому році склала 48,2 млн.чол., а в прогнозованому передбачається скорочення на 0,6%.
6. Індекс споживчих цін на товари і послуги в базовому році складав 105%, в розрахунковому – складе 110%.

Варіант 4

Завдання 1

1. Наслідки реалізації фіскальної політики.

Завдання 2

(тестування)

№ 139. Здатність фінансового активу бути безумовним і нічим не обмеженим засобом платежу без зміни його номінальної вартості називають:

- а. транспарентністю;
- б. ліквідністю;
- в. конкурентністю;
- г. депонуванням.

№ 140. Коефіцієнт депонування грошей характеризує:

- а. структуру зберігання населенням ліквідних коштів у вигляді їх розподілу між готівковими грошима і коштами поточних (чекових) депозитів;
- б. норму резервів комерційних банків;
- в. максимально можливу величину кредитування економіки;
- г. зберігання населенням ліквідних коштів.

№ 140. Коефіцієнт депонування грошей характеризує:

- а. структуру зберігання населенням ліквідних коштів у вигляді їх розподілу між готівковими грошима і коштами поточних (чекових) депозитів;
- б. норму резервів комерційних банків;
- в. максимально можливу величину кредитування економіки;
- г. зберігання населенням ліквідних коштів.

№ 141. Теорія надання переваг ліквідності виходить з того, що:

- а. зменшення пропозиції грошей зменшує ставку процента і навпаки;
- б. збільшення пропозиції грошей збільшує ставку процента і навпаки;
- в. зменшення пропозиції грошей збільшує ставку процента і навпаки;
- г. зміна пропозиції грошей не впливає на ставку процента.

№ 142. Зміни обсягу пропозиції грошей в економіці, викликані змінами грошової бази, відбуваються через:

- а. зміни у грошовій базі, які включають зміну зобов'язань центрального банку перед населенням (зміни у величині готівки в обігу поза банками) та перед системою комерційних банків (зміни у величині резервів комерційних банків);
- б. мультиплікативні зміни пропозиції грошей в системі комерційних банків; мультиплікативні зміни пропозиції грошей в системі комерційних банків;
- в. зміни у структурі депозитів.
- г. вірні перші дві відповіді.

№ 143. Коефіцієнт депонування:

- а. це відношення попиту на готівку до депозитів;
- б. це відношення депозитів до попиту на готівку;
- в. це відношення норми обов'язкових резервів до розміру надлишкових резервів;
- г. це відношення суми кредитних актів банку до величини депозитів.

№ 144. При системі часткового резервування рівень фактичного резервування залежить від:

- а. коефіцієнту депонування;
- б. норми обов'язкових резервів;
- в. від розміру надлишкових резервів;
- г. вірні друга і третя відповіді.

№ 145. Поєднання ліквідних фінансових активів, які є альтернативними вимірниками обсягу та структури грошової маси називають:

- а. грошовими активами;
- б. грошовими агрегатами;
- в. ліквідними активами;
- г. грошовими пасивами.

№ 146 Квасігроші:

- а. грошові депозити;
- б. ощадні депозити;
- в. депозити в іноземній валюті;
- г. всі відповіді вірні.

№ 147. Активи комерційного банку це:

- а. ресурси, що контролюються установою, які набуто в результаті попередніх операцій і які повинні принести дохід чи іншу економічну вигоду в майбутньому;
- б. кредиторська заборгованість банку, що виникла в результаті попередніх операцій і яка має бути погашена у визначений термін. Зобов'язання банку передбачають зменшення доходів, які пов'язані з придбанням активів або отриманням послуг від інших осіб внаслідок раніше проведених операцій.
- в. різниця між активами та зобов'язаннями, тобто частина активів, яка сформована за рахунок власних джерел банку;
- г. наявність економічних ресурсів, що належать банку, і весь капітал, який протистоїть їм на певний момент часу.

148. Коефіцієнтний аналіз балансового звіту поводиться з використанням :

- а. коефіцієнту ліквідних активів, коефіцієнту співвідношення позик та депозитів;

- б. коефіцієнту ліквідних активів, коефіцієнту співвідношення позик та депозитів, коефіцієнту достатності капіталу, коефіцієнту співвідношення дохідних активів до загальних активів, співвідношення резервів під збитки за позиками та загальних позик
- в. коефіцієнту загальної відкритої валютної позиції банку;
- г. коефіцієнту достатності капіталу, коефіцієнту співвідношення дохідних активів до загальних активів, співвідношення резервів під збитки за позиками та загальних позик.

№ 149. Грошовий мультиплікатор, що показує на скільки грошових одиниць зміниться пропозиція грошей (M^s) при зміні грошової бази на одиницю, записується формулою:

- а. $cr + 1 / cr + rr$
- б. $cr + 1 / rr + 1$
- в. $cr + 1 / cr$
- г. $cr / cr + rr$.

Завдання 3 Практичне завдання

1. Розрахуйте прогнозну чисельність трудових ресурсів та зайнятих , складіть баланс трудових ресурсів.
2. Вкажіть на основні дії уряду щодо скорочення рівня безробіття в Україні.

Вихідні дані

1. Чисельність населення в базовому році склала 47,5 тис.чол., в прогнозному скоротиться на 0,5%.
2. Чисельність працездатного населення в працездатному віці в базовому періоді склала 23 млн.чол., в прогнозному періоді співвідношення працездатного населення до загальної чисельності населення не зміниться.
3. В прогнозному періоді передбачається:
 - А) збільшення чисельності осіб , які отримують пільгові пенсії на 100 тис. чол.. в порівнянні з базовим, в якому вони склали –0,8 млн.чол..
 - Б) збільшення на 4 % працюючих осіб пенсійного віку в порівнянні з базовим, в якому вони склали 2,5 млн.чол..
 - В) зменшення чисельності працюючих підлітків на 1,5%, в порівнянні з базовим, в якому вони склали 980 тис.чол..
 - Г) скорочення чисельності інвалідів 1 і 2 груп на 100тис.чол.. в порівнянні з базовим, в якому вони склали 0,4 млн.чол..
4. Чисельність учнів, які навчаються з відривом від виробництва в базовому році склала 2,2 млн.чол., в прогнозному – зросте на 5%.

5. Чисельність осіб працездатного віку, зайнятих в домашньому господарстві в базовому році склала 2,1 млн.чол.. в прогнозованому – збільшиться на 1%.
6. За експертними даними, чисельність безробітних в прогнозованому періоді склала 2,5 млн.чол., в базовому їх чисельність склала – 2,3 млн.чол..
7. В галузях обслуговування буде зайнято 48%, що на 2% більше, ніж в базовому.

Методичні рекомендації до розв'язання:

Чисельність трудових ресурсів визначається за формулою

$$TPp = \text{Працездатне населення працездатного віку (+) працюючі особи пенсійного віку (+) працюючі підлітки(-) чисельність інвалідів 1 і 2 груп (-) особи, які отримують пільгові пенсії}$$

Рівень безробіття визначається

$$Rб = \text{Чисельність безробітних} : TPp \times 100\%$$

Варіант 5
Завдання 1.

1. Теорії макроекономічної політики.

Завдання 2
(тестування)

№ 150. Якщо швидкість обороту грошей складає 10 оборотів за рік, а величина грошової бази 2000 одиниць, то можливий обсяг попиту на гроші становитиме:

- а. 200 одиниць;
- б. 20000 одиниць;
- в. 400 одиниць;
- г. 4000 одиниць.

№ 151. Якщо норма резервування складає 20%, то з кожної 1000 одиниць залученої валюти кредитувати економіку можна на суму:

- а. 500 одиниць;
- б. 800 одиниць;
- в. 1200 одиниць;
- г. 200 одиниць.

152. Під структурною політикою держави розуміють:

- а) співвідношення між матеріальним виробництвом і сферою обслуговування;
- б) систему практичних заходів держави, спрямованих на зміну внутрішніх пропорцій в економічній системі;
- в) цільові кредити в пріоритетні галузі її виробництва;
- г) забезпечення макроекономічної стабільності та збалансування економічних та соціальних проектів.

№ 153. Яка структура економіки характеризує співвідношення між виробничим і особистим споживанням, використанням ВВП на відновлення основного капіталу, споживання та нагромадження?

- а) галузева;
- б) соціально-економічна;
- в) зовнішньоекономічна;
- г) відтворювальна.

№ 154. Політика держави, спрямована на створення правової бази для вільного протікання капіталу і праці в найбільш рентабельній галузі економіки називається:

- а) соціальною;
- б) активною;
- в) пасивною;
- г) структурною.

№ 155. Політика, при якій держава широко застосовує державні важелі для прискорення прогресивних структурних зрушень називається:

- а) активною;
- б) економічною;
- в) пасивною;
- г) соціальною.

№ 156. Реальні інвестиції – це:

- а) вкладення коштів в основний капітал;
- б) вкладення коштів в цінні папери;
- в) купівля патентів, ліцензій, ноу-хау;
- г) валового внутрішнього продукту.

№ 157. Визначте , реальну ставку позичкового проценту, якщо відомо, що облікова ставка центрального банку 20%, банківська маржа 10 %, рівень інфляції складає 8%.

- а. 32;
- б. 38;
- в. 22;
- г. 18.

№ 158. Якщо Центральний банк підвищує облікові ставки, то:

- а. Зростає величина кредитів;
- б. Зростає величина депозитів;
- в. Зростає величина інвестицій;
- г. Зростає сукупний попит.

№ 159. Фінансові інвестиції – це:

- а) вкладення коштів у цінні папери;
- б) вкладення коштів в основний капітал;
- в) вкладення котів;
- г) купівля патентів, ліцензій, ноу-хау.

№ 160. Інструментами прямого регулювання ринку цінних паперів є:

- а) кредитне стимулювання;
- б) здійснення операцій з цінними паперами;
- в) здійснення емісії державних цінних паперів;
- г) регулювання грошовою масою через політику дешевих грошей.

Завдання 3
Практичне завдання

Використовуючи матеріал, поданий в таблиці, визначить, на яку величину у році $t+1$ зросте ВВП країни за рахунок зміни державних витрат у попередньому періоді.

Таблиця 1

Макроекономічні показники

Показники	Рік $t-1$	Рік t
ВВП, в млн. грн	172,952	210800
Витрати Державного бюджету, в млн. грн.	27,8% ВВП	52913,6
Імпорт товарів та послуг, в млн. грн.	18116	19903
Валовий національний дохід, в млн. грн.	167900	204700
Податкові надходження, в млн. грн	31342,2	35665,1
Споживчі витрати, в млн. грн.	133100	163900

Варіант 6

Завдання 1

1. Суть та інструменти реалізації грошово-кредитного регулювання.

Завдання 2

(тестування)

№ 161. Інструментами непрямого регулювання ринку цінних паперів є:

- а. податкове стимулювання фінансових посередників;
- б. встановлення переліку пакетів акцій приватизованих підприємств для продажу;
- в. створення системи захисту інвесторів від втрат;
- г. встановлення обмежень на володіння пакетами акцій.

№ 162. Магічний багатокутник цілей в економічній політиці це:

- а. це поєднання цілей повної зайнятості, стабільного рівня цін, зовнішньоекономічної рівноваги;
- б. це поєднання цілей економічного зростання, повної зайнятості, стабільного рівня цін, та національної валюти, зовнішньоекономічної рівноваги;
- в. це поєднання цілей економічного зростання, повної зайнятості, стабільного рівня цін;
- г. це поєднання цілей стабільного рівня цін та національної валюти, зовнішньоекономічної рівноваги;

№ 163. Для проведення успішної монетарної політики за теорією Тінбергена стосовно кожної цілі:

- а. має бути використаний свій окремий незалежний набір інструментів;
- б. мають бути прийняті необхідні нормативно-правові акти;
- в. повинна працювати демократична коаліція;
- г. всі відповіді вірні.

№ 164. Оптимальна макроекономічна політика за Яном Тінбергеном це послідовність таких кроків:

- а. формулювання головних цілей, яких бажано досягнути, визначення показників, в яких можна виміряти цілі, підбір поліпшених інструментів, які має у своєму розпорядженні уряд;
- б. формулювання головних цілей, яких бажано досягнути, підбір інструментів, які має у своєму розпорядженні уряд;
- в. формулювання головних цілей, яких бажано досягнути, визначення показників, в яких можна виміряти цілі;
- г. формулювання головних цілей, яких бажано досягнути

№ 165. Мінімальний споживчий бюджет – це:

- а. соціально-економічний норматив, що відображає мінімальні потреби населення в їжі й одязі;

- б. набір споживчих товарів і послуг, що забезпечує задоволення основних фізіологічних і соціально-культурних потреб людини;
- в. вартісна величина мінімального набору продуктів і послуг, необхідних для нормального функціонування людини;
- г. величина сукупного доходу на душу населення, який забезпечує непрацездатному громадянину споживання товарів та послуг на мінімальному рівні.

№ 166. Прожитковий мінімум розрізняють:

- а. фізіологічний, соціальний;
- б. ціновий, інфляційний;
- в. нормативний, ненормативний;
- г. номінальний, натуральний.

№ 167. Реальні доходи населення – це:

- а. частина видатків населення спрямованої на споживання і нагромадження;
- б. частина грошових доходів населення;
- в. частина національного доходу, яку населення використовує безпосередньо на споживання і нагромадження;
- г. сума матеріальних благ.

№ 168. Складовими реальних доходів населення є:

- а) грошові доходи населення, доходи, отримані у вигляді безплатних п ослуг;
- б) доходи, отримані з-за кордону;
- в) рівень мінімальної зарплати і пенсії;
- г) мінімальний споживчий кошик, валова виручка.

№ 169. Показниками, розрахунок яких здійснюють у практиці прогнозування реальних доходів населення є:

- а) натуральні та грошові доходи населення;
- б) номінальні доходи населення та реальні угоди з урахування індексу цін;
- в) натуральні доходи від особистого підсобного господарства та доходи, отримані з-за кордону;
- г) доходи від купівлі цінних паперів та валюти.

№ 170. Мінімальний споживчий бюджет – це:

- а) соціально-економічний норматив, що відображає мінімальні потреби населення в їжі й одязі;
- б) набір споживчих товарів і послуг, що забезпечує задоволення основних фізіологічних і соціально-культурних потреб людини;
- в) вартісна величина мінімального набору продуктів і послуг, необхідних для нормального функціонування людини;

г) величина сукупного доходу на душу населення, який забезпечує непрацездатному громадянину споживання товарів та послуг на мінімальному рівні.

Завдання 3 Практичне завдання

З метою впровадження заходів соціального захисту населення, спрогнозуйте вартісну величину мінімального споживчого бюджету на рік і на місяць. Розрахуйте мінімальний споживчий бюджет для різних верств населення. Порівняйте з встановленим рівнем прожиткового мінімуму в розмірі 342 грн.

Вихідні дані:

Рівні та структура споживання продовольчих, непродовольчих товарів та послуг чоловіка віком 30-59 років

Товарні групи та статті витрат	Норма споживання на душу в рік,	Термін зношення (служби) виробу, рік	Середня ціна, грн..	Вартісна величина спожитих товарів, грн
2. Продовольчі товари, всього	-	-	-	
В т.ч. м'ясопродукти, кг	38	-	18,0	
-молокопродукти	233	-	1,3	
-масло, кг	6	-	9,8	
- яйця, шт.	250	-	0,20	
- хлібопродукти, кг	112	-	1,2	
- цукор, кг	35	-	2,6	
- інші	-	-	-	780
2. Непродовольчі товари, всього	-	-	-	
В т.ч. – одяг -.- костюм, шт.	2	4	260,0	
- штани, шт	3	2	60,0	
-сорочка, шт.	4	2	45,0	
- взуття – туфлі, пар	3	2	115,0	
- інші	-	-	-	1060
3 Послуги	-	-	-	
ВСЬОГО	-	-	-	

Витрати на оплату послуг складають 25 % доходу, величина якого прогнозується в розмірі 260 грн. на місяць.

Для розрахунку вартості МСБ для різних верств населення використати наступні коефіцієнти: - діти до 6-и років – 0,6 величини МСБ; діти шкільного віку до 18 років – 0,8; люди похилого віку старші 60 років – 0,7

Методичні рекомендації до розв'язання:

Вартість річного МСБ визначається сумуванням вартості продовольчих товарів ($V_{п.т}$), вартості непродовольчих товарів ($V_{н.т}$) та послуг ($П$)

$$МСБ_{р} = V_{п.т} + V_{н.т} + П$$

$$МСБ \text{ на місяць} = МСБ_{р} : 12 \text{ міс.}$$

Варіант 7

Завдання 1

1. Інструменти та наслідки бюджетної політики.

Завдання 2

(тестування)

№ 1. Економічна політика це:

- а. сукупність заходів, спрямованих на впорядкування руху економічних процесів, здійснення впливу на них чи безпосереднє визначення їх результатів;
- б. сукупність заходів на загальнонаціональному рівні, які спрямовані на впорядкування економічних процесів, здійснюють на них вплив або наперед визначають їх результати;
- в. сукупність заходів на мегаекономічному рівні, які спрямовані на впорядкування економічних процесів, здійснюють на них вплив або наперед визначають їх результати;
- г. сукупність заходів, спрямованих на впорядкування руху економічних процесів на регіональному рівні.

№ 2. Суб'єктами економічної політики є:

- а. державні інститути;
- б. окремі сектори;
- в. корпоративні структури;
- г. транснаціональні корпорації.

№ 3. Економічна політика реалізується через:

- а. грошово-кредитну;
- б. бюджетну політику;
- в. фіскальну політику;
- г. вірні всі відповіді

№ 4. Ефект від економічної політики вищий у тому випадку, коли:

- а. здійснюється орієнтація на існуючі в дані країні політичні сили;
- б. здійснюється орієнтація на існуючі в дані країні політичні сили,
- в. рівень розвитку країни, її виробничо-технічний потенціал, стан соціальної інфраструктури, інституційний лад;
- г. здійснюється орієнтація на існуючі в дані країні політичні сили,
- д. рівень розвитку країни, інституційний лад;

№ 5. Які рівні економічної політики виділяють:

- а. макрорівень (у масштабах країни або групи країн); мезорівень, що включає окремі сфери і напрямки; мікрорівень, на якому розв'язуються локальні проблеми;
- б. загальнодержавну, регіональну та місцеву політики;

- в. макрорівень, макроструктурний рівень, мезорівень, мікрорівень, локальний рівень;
- г. вірні відповіді (б) і (в).

№ 6. Необхідність макроекономічної політики зумовлена:

- а. недосконалістю ринкового механізму, який саморегулюється на даний момент і не завжди враховує перспективу;
- б. певною соціальною доктриною держави, яку необхідно реалізовувати;
- в. необхідністю гарантій державної безпеки, в т.ч. економічної безпеки;
- г. вірні всі відповіді.

№ 7. До суб'єктів економічної політики відносять:

- а. державу, регіональні та місцеві інституційні утворення;
- б. недержавні спілки та об'єднання;
- в. регіональні інститути;
- г. вірні перші дві відповіді.

№ 8. Методами економічної політики є:

- а. економічні, соціальні, правові, адміністративні;
- б. економічні, адміністративні;
- в. економічні, соціальні;
- г. економічні, соціальні, правові.

№ 9. До генеральних цілей економічної політики можна віднести:

- а. забезпечення економічної безпеки країни;
- б. забезпечення економічного зростання;
- в. забезпечення стабільності цін;
- г. вірні перші дві відповіді.

№ 10. Які цілі економічної політики не піддаються структурно-оперативному вирішенню:

- а. суспільно-політичні;
- б. структурні;
- в. стабілізаційні;
- г. усі відповіді вірні.

Завдання 3

Практичне завдання

З використанням платіжного балансу країни, поданого в таблиці:

1. Визначить сальдо балансу товарів та послуг в роках t , $t+1$ та спрогнозуйте його значення на рік $t+2$, якщо відомо, що прогнозується ріст експорту товарів та послуг на 5,7%, імпорту товарів та послуг – на 6,6%.
2. Визначить сальдо рахунку поточних операцій платіжного балансу в роках t , $t+1$, $t+2$ і дайте оцінку отриманим результатам.

3. Порівняйте баланс доходів та поточних трансфертів, обґрунтуйте висновки.
4. Визначить величину капітальних трансфертів в роках t , $t+1$, $t+2$, якщо країна планує скоротити борги по фінансовим операціям в році $t+2$ на 30 млн. дол. США.
5. Спрогнозуйте величину портфельних інвестицій, якщо економісти передбачають вплив капіталу нерезидентів з вітчизняного ринку корпоративних цінних паперів у розмірі 69 млн. дол. США.
6. Центральний банк планує в році $t+2$ продати в рахунок резервних активів іноземної валюти на величину 169 млн. дол. США. Як така операція центрального банку відобразиться на діловій кон'юктурі валютного ринку країни?
7. Отримані результати внесіть у відповідні позиції платіжного балансу і отримані результати проаналізуйте.
8. Очікується, що державні запозичення будуть здійснюватись в основному за рахунок використання кредитів Міжнародного Валютного фонду та Світового банку. У році $t+2$ від МВФ очікується надання кредитів у сумі 552 млн. дол. США, від Світового банку – 250 млн. дол. США, якщо ці кошти частково використати з метою валютної інтервенції, то як це відобразиться на міжнародних валютних резервах центрального банку країни?

Таблиця 2

Платіжний баланс

<i>Статті платіжного балансу</i>	t рік, факт	t+1 рік, очікуване значення	t+2 рік, прогноз
I. Рахунок поточних операцій	-	-	-
1.1. Баланс товарів та послуг	-	-	-
Експорт товарів та послуг	19248	20769	-
Імпорт товарів та послуг	18116	19903	-
1.1.1. Баланс товарів	-	-	-
Експорт	15448	16879	-
Імпорт	14943	16237	-
1.1.2. Баланс послуг	-	-	-
Експорт	3800	3890	3948
Імпорт	3173	3666	3769
1.2. Баланс доходів	-942	-971	-992
1.3. Поточні зовнішньоекономічні трансфери	1017	1109	1230
II. Рахунок операцій з капіталом та фінансових операцій	-1207	-1004	-981
2.1. Капітальні трансфери	-	-	-
2.2. Фінансові операції	-1199	-999	-
III. Прямі інвестиції	594	800	1050
IV. Портфельні інвестиції	-201	-228	-
V. Середньострокові та довгострокові кредити	-590	732	456
VI. Залучення кредитів	1339	2494	1846
VII. Реструктуризація двохсторонніх кредитів	0	691	157
VIII. Погашення кредитів	-1929	-1762	-1390
IX. Короткостроковий капітал	-604	-1499	-1205
X. Резервні активи	-398	-804	-

Варіант 8
Завдання 1

1. Тарифне та нетарифне регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Завдання 2
(тестування)

№ 40. Крива LM відображає:

- а) можливі комбінації ставки проценту на ринку заощаджень та інвестицій, при яких товарний ринок перебуває у стані рівноваги;
- б) можливі комбінації ставки проценту, кінцевого результату народногосподарської діяльності, коли ставка проценту зазнає впливу грошового ринку;
- в) можливі комбінації рівня цін та кінцевого народногосподарського результату виробництва;
- г) теорію переваг ліквідності, яка виходить з того, що коливання ставки проценту приводить до зміни структури розподілу грошей на готівку та банківські депозити, облігації.

№ 41

Якщо Міністерство фінансів підвищує податки, як це вплине на загальну рівновагу на національному ринку, якщо Уряд прагне втримати пропозицію грошей на належному рівні (при виборі правильної відповіді скористайтесь моделлю IS-LM):

- а) обсяг виробництва скоротиться, що приведе до зменшення попиту на запаси грошових засобів і приведе до зменшення процентної ставки на ринку заощаджень та інвестицій;
- б) обсяг виробництва збільшуватиметься, що приведе до збільшення попиту на грошові запаси і приведе до росту процентної ставки на ринку позичкових капіталів і відповідно до зменшення пропозиції грошової маси.

№ 42

Як на вашу думку уряд може забезпечити зменшення дефіциту Державного бюджету не допустивши збільшення ставки позичкового проценту?:

- а) через збільшення грошової пропозиції;
- б) через скорочення пропозиції грошей;
- в) через продаж державних боргових зобов'язань;
- г) вірні перші дві відповіді.

№ 43

Якщо відбувається ріст пропозиції грошей на ринку грошей, то як це відобразиться на діловій активності товарного ринку. Побудуйте логічну послідовність із поданих нижче тверджень:

- а) зменшення запасів підприємств;
- б) відбудеться зменшення процентної ставки;

- в) ріст інвестицій;
- г) ріст кінцевого випуску.

№ 44

Якщо відбувається зменшення податкового тиску на сектор виробництва, то які зміни відбудуться на товарному ринку:

- а) зменшення сукупного попиту;
- б) зменшення запасів товаровиробників;
- в) збільшення сукупного попиту;
- г) збільшення запасів підприємств;

№ 45

Якщо відбувається зменшення податкового тиску на сектор виробництва, то які зміни відбудуться на грошовому ринку:

- а) збільшення попиту на гроші для здійснення угод та зменшення процентної ставки на ринку позичкових капіталів;
- б) збільшення процентної ставки на ринку позичкових капіталів та скорочення попиту на гроші;
- в) ріст ліквідності грошей;
- г) зменшення ліквідності грошей.

№ 46

Найкраще взаємодію ставки проценту, яка формується на ринку інвестицій та величини

загальних доходів можна відобразити за допомогою:

- а) кривої інвестицій; в) кривої IS;
- б) кривої LM; г) кривої AD.

№ 47

Формулу кривої IS можна подати у вигляді:

- а) добутку мультиплікатора банківських депозитів і коефіцієнта еластичності інвестицій за процентною ставкою;
- б) добутку мультиплікатора фіскальної політики на різницю сукупного попиту і стимулюваних процентною ставкою інвестицій;
- в) різниці добутку кінцевого результату виробництва і коефіцієнта еластичності попиту на гроші за розміром реального продукту, скоректованого на коефіцієнт еластичності попиту на гроші за величиною ставки процента і добутку реальних грошових запасів скоректованих на коефіцієнт еластичності попиту на гроші за величиною ставки проценту;
- г) формули попиту на гроші у кейнсіанській моделі ринку грошей.

№ 48

Формулу кривої LM можна виразити у вигляді рівняння;

- а) добутку мультиплікатора банківських депозитів і коефіцієнта еластичності інвестицій за процентною ставкою;
- б) добутку мультиплікатора фіскальної політики на різницю сукупного попиту і стимульованих процентною ставкою інвестицій;
- в) різниці добутку кінцевого результату виробництва і коефіцієнта еластичності попиту на гроші за розміром реального продукту, скоректованого на коефіцієнт еластичності попиту на гроші за величиною ставки процента і добутку реальних грошових запасів скоректованих на коефіцієнт еластичності попиту на гроші за величиною ставки проценту;
- г) пропозиції товарів та послуг у класичній моделі ринку товарів.

№ 49

Зміщення кривої сукупного попиту вправо не може відображати:

- а) підвищення рівня цін і реального обсягу ВВП одночасно;
- б) підвищення рівня цін при відсутності росту реального обсягу ВВП;
- в) ріст реального обсягу ВВП при відсутності підвищення цін;
- г) підвищення рівня цін і падіння реального обсягу ВВП одночасно;
- д) всі попередні відповіді невірні.

№ 50

Результати зміщення кривої сукупного попиту вліво і вправо однакові, якщо:

- а) це зміщення спостерігається на горизонтальному відрізку кривої сукупної пропозиції;
- б) це зміщення спостерігається на вертикальному відрізку кривої сукупної пропозиції;
- в) це зміщення спостерігається на проміжному відрізку кривої сукупної пропозиції;
- г) економіка знаходиться в стані депресії;
- д) всі попередні відповіді невірні.

Завдання 3

Практичне завдання

За вихідними даними знайдіть інвестиції, заощадження, торгівельний баланс та рівноважний обмінний курс:

$$Y = C + I + G + NX,$$

$$Y = 10000,$$

$$G = 5000,$$

$$T = 2000;$$

$$C = 150 + 0,8(Y - T),$$

$$I = 1000 - 50r,$$

$$NX = 500 - 500\varepsilon,$$

$$r = 5,$$

де r – світова процентна ставка, ε – реальний обмінний курс.

Варіант 9

Завдання 1

1. Торговельна політика та механізми її реалізації.

Завдання 2

(тестування)

№ 22

Основними причинами інтернаціоналізації виробництва є:

- а) необхідність включення усіх факторів виробництва національних держав у світовий рух та міжнародний поділ праці;
- б) обмеженість ресурсів окремих країн;
- в) надмірні споживчі витрати у середині країни;
- г) політичні причини.

№ 23

Інтеграційна форма інтернаціоналізації виробництва це:

- а) процес взаємопереплетення економік різних держав за рахунок купівлі підприємств однією державою на території іншої, заснування філій підприємств даної держави на території інших країн;
- б) об'єднання спочатку ринків, а згодом і виробництв двох держав у зону вільної торгівлі і підприємництва;
- в) це спосіб виробництва;
- г) це складова платіжного балансу.

№ 24

Основною метою вивозу капіталу є:

- а) отримання більш вищої норми прибутку за рахунок використання інтернаціонального фактора виробництва;
- б) ріст чистого експорту;
- в) економія власних ресурсів;
- г) відкриття рахунків у іноземних банках.

№ 25

Виберіть твердження, які характеризують протекціоністську політику держави:

- а) ріст імпортного мита, обмеження валютних операцій, ускладнення митних процедур;
- б) скорочення імпортного мита, спрощення митних процедур;
- г) ліквідація ліцензування і квотування зовнішньої торгівлі;
- д) зменшення митного адміністрування.

№ 26

Виберіть твердження, які характеризують ліберальну зовнішню політику держави;

- а) ріст імпортного мита;
- б) обмеження валютних операцій;

- в) ускладнення митних процедур;
- г) ліквідація ліцензування і квотування зовнішньої торгівлі.

№ 27

Найповніше зовнішньоекономічне положення країни можна відобразити за допомогою:

- а) балансу поточних операцій;
- б) торговельного балансу;
- в) балансу послуг;
- г) платіжного балансу.

№ 28

Замкнута валюта це:

- а) валюта, яка вільно і необмежено обмінюється на іноземні валюти;
- б) національна валюта, яка функціонує тільки в межах однієї країни;
- в) національні грошово-кредитні кошти провідних країн світу, які використовуються для розрахунків зовнішньоекономічних операцій, іноземних інвестицій;
- г) валютні резерви.

№ 29

Резервна валюта це:

- а) валюта, яка вільно і необмежено обмінюється на іноземні валюти;
- б) національна валюта, яка функціонує тільки в межах однієї країни;
- в) національні грошово-кредитні кошти провідних країн світу, які використовуються для розрахунків зовнішньоекономічних операцій, іноземних інвестицій
- г) валюта, що конвертується без обмежень.

№ 30

Вільно-плаваючі валютні курси встановлюються:

- а) розміром золотого запасу країни;
- б) на основі співвідношення між попитом і пропозицією;
- в) суб'єктами, які здійснюють міжнародні угоди;
- г) центральними банками, які купують і продають валюту на відкритих ринках;

№ 31. Обмеження сфери тіньової економіки можна забезпечити через:

- а) податкову амністію;
- б) політичну та законодавчу стабільність;
- в) Кримінальний кодекс;
- г) усі відповіді вірні.

№ 32

Інвестиції в кейнсіанській моделі ринку заощаджень та інвестицій залежать від:

- а) величини реальної процентної ставки;
- б) від норми прибутку;
- в) від сфери застосування капіталу;
- г) від заощаджень.

Завдання 3

Практичне завдання

Економіку країни характеризують такі параметри:

- експорт товарів – 850 у.о.;
- імпорт товарів – 820 у.о.;
- резиденти країни отримують доходи від іноземних інвестицій у формі виплати процентів із-за кордону – 320 у.о.;
- видатки резидентів країни на туризм – 350 у.о.;
- доходи даної країни від туризму – 280 у.о.;
- країна виплачує зарубіжним інвесторам дохід у сумі 200 у.о.;
- перекази капіталу, отримані резидентами – 180 у.о.;
- перекази капіталу резидентами нерезидентам – 230 у.о.;
- прямі інвестиції нерезидентів в економіку країни – 200 у.о.;
- прямі інвестиції резидентів країни за кордон – 220 у.о.

Обчисліть: а) сальдо поточного рахунку, сальдо рахунку капіталів і фінансів, сальдо підсумкового балансу країни; б) зміну величини офіційних золотовалютних резервів країни.

Варіант 10

Завдання 1

1. Основні функції комерційних банків та механізми створення грошей.

Завдання 2

(тестування)

№ 11. При прямому котуванні валюти:

- а) за основу береться одиниця іноземної валюти виражена через певну кількість національної;
- б) за основу береться національна валюта виражена через іноземну валюту;
- в) за основу береться рівень національного доходу;
- г) за основу береться сальдо платіжного балансу країни.

№ 12. При зворотному котируванні:

- а) за основу береться одиниця іноземної валюти виражена через певну кількість національної;
- б) за основу береться національна валюта виражена через іноземну валюту.
- в) за основу береться рівень національного доходу;
- г) за основу береться сальдо платіжного балансу країни.

№ 13. Співвідношення купівельної спроможності двох чи більше валют відносно певного набору товарів і послуг називається:

- а) валютним курсом;
- б) паритетом купівельної спроможності;
- в) валютним котируванням;
- г) валютною інтервенцією.

№ 14. Фіксовані валютні курси встановлюються:

- а) попитом і пропозицією;
- б) державою через центральний банк;
- в) суб'єктами іноземних угод;
- г) країною, з якою співпрацюють економічні суб'єкти.

№ 15. Цілеспрямовані дії Уряду на зниження обмінного курсу валюти своєї країни називають:

- а) девольвацією; б) револьвацією.
- в) інтервенцією; г) рестрикцією.

№ 16. Дії Уряду, спрямовані на підвищення обмінного курсу національної валюти називають:

- а) девольвацією; б) револьвацією.
- в) інтервенцією; г) рестрикцією.

№ 17. Для того, щоб підняти в ціні національну валюту уряд країни:

- а) купуватиме іноземну валюту; б) продаватиме іноземну валюту;

а) купуватиме національну валюту; в) скорочуватиме готівкові запаси банків.

№ 18. Для того, що забезпечити конвертованість національної валюти Уряд:

- а) припиняє кредитну емісію паперових грошей;
- б) отримує кредити від МВФ;
- в) залучає іноземний капітал;
- г) скорочує неефективні витрати.

№ 19. Якщо при режимі фіксованих валютних курсів рівень інфляції в країні буде вищим, ніж в інших країнах, то:

- а) ростиме вітчизняний експорт;
- б) ростиме імпорт;
- в) зменшуватиметься експорт;
- г) зменшуватиметься імпорт.

№ 20. Активне сальдо платіжного балансу країни зросте якщо:

- а) ростимуть темпи інфляції;
- б) скоротиться державний борг;
- в) ростимуть нагромадження іноземної валюти в країні;
- г) скорочуватимуться темпи економічного росту.

№ 21. До форм міжнародних економічних відносин можна віднести:

- а) торгівлю;
- б) сальдо платіжного балансу;
- є) зовнішній вклад.
- в) трудову міграцію;

Завдання 3 **Практичне завдання**

Проаналізуйте ефективність та прибутковість діяльності банку, визначивши:

1) чистий спред; 2) чисту процентну маржу; операційний дохід, коли відомо:

1. Відсотки отримані 879500 грн.
2. Відсотки сплачені 851400 грн.
3. Надані кредити 3376600 грн.
4. Залучені кошти за відсотки 2740700 грн.
5. Загальні активи 9950300 грн.
6. Доходи та комісія за надані послуги 265300 грн.
7. Сплачена комісія 19800 грн.

VIII. Перелік питань для підсумкового контролю знань з дисципліни «ЕКОНОМІКА II»

1. Суть, цілі та засоби макроекономічної політики.
2. Основні концепції та умови застосування макроекономічної політики.
3. Макроекономічна стабілізація як основа здійснення макрополітики.
4. Роль та завдання держави в системі макроекономічного регулювання.
5. Народногосподарська кон'юнктура та кон'юнктурна політика держави.
6. Зміст та особливості проведення структурної політики.
7. Інноваційна та науково-технічна політика.
8. Інвестиційна складова структурної політики.
9. Регіональна економічна політика.
10. Зміст та завдання соціальної політики.
11. Екологічні аспекти економічної політики.
12. Особливості функціонування вільних економічних зон та територій пріоритетного розвитку.
13. Світова економіка та макроекономічні аспекти її цілісності. Роль, форми та особливості міжнародної торгівлі.
14. Базові теорії міжнародної торгівлі та їх використання в торговельній політиці.
15. Торговельна політика та механізми її реалізації.
16. Економічний зміст і структура платіжного балансу.
17. Макроекономічна характеристика сучасної моделі валютного ринку. Вартість валюти та валютний курс. Основні теорії валютного курсу.
18. Механізми реалізації валютного регулювання національної економіки.
19. Особливості здійснення макроекономічної політики у відкритій економіці.
20. Глобалізація і регіоналізація в системі світогосподарських зв'язків
21. Національна безпека та механізм її забезпечення.
22. Зміст і завдання фіскальної політики уряду.
23. Регіональна фіскальна політика.
24. Автоматична фіскальна політика.
25. Дискреційна фіскальна політика.
26. Податкове регулювання як складова фіскальної політики.
27. Наслідки фіскальної політики.
28. Бюджетне регулювання як елемент фіскальної політики.
29. Структурні елементи політики доходів.
30. Структурні елементи політики видатків.
31. Державний борг: вимірювання та механізм управління ним. Макроекономічні аспекти сеньйоражу.
32. Пряме та непряме регулювання рівня цін.
33. Пряме та непряме регулювання грошового ринку інструментами фіскальної політики. Амортизаційна політика.
34. Регулювання ринку праці. Вплив фіскальних заходів на кількість робочих місць.

35. Пряме та непряме стимулювання економічного росту через інструменти фінансової політики.
36. Зміст і завдання монетарної політики.
37. Сутність пропозиції грошей та коефіцієнт монетизації (Маршалла).
38. Операції центрального банку і грошова база.
39. Основні функції комерційних банків та механізм створення грошей.
40. Грошовий та депозитний мультиплікатори і пропозиція грошей.
41. Вплив грошово-кредитної політики на економіку: політика дорогих і дешевих грошей.
42. Попит на гроші та фактори, що його визначають: рівень цін, процентна ставка, реальні доходи.
43. Суть дворівневої банківської системи.
44. Емісійна функція центрального банку.
45. Регулююча функція центрального банку.
46. Таргетування грошової маси.
47. Облікова політика.
48. Регулювання кредитної активності комерційних банків.
49. Ліцензія на проведення банківських операцій.
50. Банківська звітність.
51. Механізм здійснення банківського нагляду.
52. Суть та методика оцінки банківської ліквідності.
53. Банківська платоспроможність.

IX. Критерії оцінювання знань студентів за формами контролю

В процесі вивчення дисципліни „Економіка II” використовуються наступні методи оцінювання навчальної роботи слухача магістратури:

- поточне тестування та підсумкове тестування по кожному змістовому модулю;
- усне опитування;
- оцінювання виконання ІНДЗ та самостійної роботи;
- підсумковий письмовий екзамен.

Підсумковий бал (за 100-бальною шкалою) визначається як середньозважена величина, в залежності від питомої ваги кожної складової залікового кредиту:

Таблиця 1

Модуль 1 (підсумкове тестування)			Усне опитування	Модуль 3 підсумкова оцінка за самостійну роботу	Екзамен	Разом
Зміст. модуль 1	Зміст. Модуль 2	Зміст. Модуль 3				
10	10	10	15	15	40	100

Шкала оцінювання:

За шкалою Університету	За національною шкалою	За шкалою ECTS
---------------------------	------------------------------	----------------

85–100	відмінно	A (відмінно)
84–70	добре	B (дуже добре)
		C (добре)
69–60	задовільно	D (задовільно)
		E (достатньо)
35–59	незадовільно	FX (незадовільно з можливістю повторного складання)
1–34		F (незадовільно з обов'язковим повторним курсом)

За окремими формами контролю знань слухачів магістратури з дисципліни застосовуються критерії оцінювання, подані в таблиці 5.

Таблиця 5

Критерії оцінювання знань в розрізі основних форм контролю

1	Форми контролю/ критерії оцінювання	Бальна шкала оцінок знань			
		Відмінно (85-100)	Добре (70-84)	Задовільно (60-69)	Незадовільно (до 60)
1	2	3	4	5	6
1	УСНЕ ОПИТУВАННЯ				
	Повнота відповіді	повна	повна	не повна	часткова, відсутня
	Глибина і різносторонність знань	достатня	належна	задовільна	відсутня
	Системність та логіка викладення матеріалу	систематизоване, логічне	логічне	відсутня	відсутня
	Ступінь ознайомлення з основними методичними розробками, законодавством та уміння їх використовувати при відповіді	високий, використовуються при відповіді	достатній, використовуються при відповіді	належний, частково використовуються при відповіді	відсутній
	Уміння узагальнювати викладений матеріал	обґрунтовані висновки	недостатньо обґрунтовані висновки	частково обґрунтовані висновки	відсутність висновків
2	РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ЗАДАЧ, ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО ЗАВДАННЯ				
	Знання методики розв'язання	глибокі	належні	недостатні	відсутні
	Володіння алгоритмом розв'язку	володіє	володіє	частково володіє	не володіє
	Самостійність розв'язку	Самостійність розрахунків	недостатня самостійність розрахунків	здійснення розрахунків з допомогою викладача	відсутня самостійність розрахунків
	Правильність і повнота розрахунків	правильні і повні	правильні неповні	частково правильні, неповні	неправильні неповні
	Наявність узагальнених висновків	наявні, обґрунтовані	наявні	наявні	відсутні
3	ПРОГРАМОВАНІЙ КОНТРОЛЬ (ТЕСТУВАННЯ)				

	▪ Правильність і повнота відповіді	повна, правильна	повна, частково неправильна	неповна, частково правильна	неповна, неправильна
	▪ Чіткість відповіді (наявність чи відсутність виправлень)	чітка без виправлень	наявність незначних виправлень	наявність виправлень	не чітка
	▪ Наявність помилок	відсутні	наявність незначних помилок	значні помилки	значні помилки
4	НАПИСАННЯ РЕФЕРАТУ (ДОПОВІДІ)				
	▪ Самостійність викладу матеріалу	самостійний виклад	самостійний виклад	несамостійний виклад	несамостійний виклад
	▪ Логічність і послідовність викладу матеріалу	логічний і послідовний	логічний виклад, відсутність послідовності	частково логічний виклад, послідовність відсутня	відсутня
	▪ Відповідність викладу матеріалу темі	відповідає	відповідає	частково відповідає	не відповідає
	▪ Використання нових літературних джерел	використовуються достатньо	частково використовуються	не використовуються	не використовуються
	▪ Відповідність оформлення реферату згідно вимог	відповідає	відповідає	частково відповідає	не відповідає

Додаток 1

Параметри, що характеризують діяльність комерційних банків

Бухгалтерський баланс - це звіт про фінансовий стан банку, який відображає його активи, пасиви та власний капітал у грошовому виразі на певну дату.

Активи - це ресурси, що контролюються установою, які набуто в результаті попередніх операцій і які повинні принести дохід чи іншу економічну вигоду в майбутньому.

Зобов'язання (залучений капітал) - це кредиторська заборгованість банку, що виникла в результаті попередніх операцій і яка має бути погашена у визначений термін.

Власний капітал - це різниця між активами та зобов'язаннями, тобто частина активів, яка сформована за рахунок власних джерел банку. При обчисленні нормативів загальна сума капіталу дорівнює сумі капіталів першого та другого рівнів (основного та додаткового капіталу) за мінусом відвернень. Загальна сума капіталу, яка береться в розрахунок при обчисленні нормативів, може різнитися від загальної суми капіталу, що показана у фінансовій звітності.

Витрати банку - загальна сума витрат з залучення коштів клієнтів, оплата послуг, амортизаційні відрахування за основними фондами, витрати на утримання апарату управління банку та інші витрати.

Доходи банку - загальна сума коштів, отриманих банком від здійснення активних операцій. До них відносяться: отримані відсотки, доходи і комісія від наданих послуг, доходи від операцій з цінними паперами, валютою, золотом та інші доходи.

Прибуток банку - різниця між доходами і витратами банку.

Чистий прибуток - прибуток, який залишається в розпорядженні банку після сплати платежів до бюджету.

Маржа банківська - різниця між курсами валют, цінних паперів, відсотковими ставками й іншими показниками.

Економічний норматив діяльності банку - це показник, що характеризує той чи інший напрямок діяльності банку.

Активи високоліквідні - кошти та активи, які можуть бути легко трансформовані у наявні кошти.

Активи робочі - кошти на коррахунку, в касі, вкладені в майно, розміщені в інших банках, цінних паперах, надані кредити, інші кошти та інші активи, що приносять прибуток банку.

Ліквідність - здатність банку забезпечити своєчасне виконання своїх грошових зобов'язань. Визначається збалансованістю між строками і сумами погашення активів та строками і сумами виконання зобов'язань банку, а також строками та сумами інших джерел та напрямів використання коштів типу видачі кредитів та понесення витрат.

Валютна позиція банку - співвідношення між сумою активів та позабалансових вимог в певній іноземній валюті та сумою балансових та позабалансових зобов'язань в цій самій валюті.

Валютна позиція відкрита - валютна позиція, що не дорівнює нулю. Відкрита валютна позиція несе за собою додатковий ризик у разі зміни валютного курсу.

Валютна позиція відкрита довга - якщо вартість активів та позабалансових вимог перевищує вартість пасивів та позабалансових зобов'язань у кожній іноземній валюті. Банк із такою позицією може понести витрати у разі збільшення курсу національної валюти щодо іноземної валюти.

Валютна позиція відкрита коротка - якщо вартість пасивів та позабалансових зобов'язань перевищує вартість активів та позабалансових вимог у кожній іноземній валюті. Банк із такою позицією може понести додаткові витрати у разі збільшення курсу іноземної валюти щодо національної валюти.

Валютна позиція закрита - валютна позиція, що дорівнює нулю.

Великий кредит - сукупний розмір позик (у т.ч. міжбанківських), з врахуванням векселів та 100% сум позабалансових вимог (гарантій, поручительств), які є у комерційного банку щодо одного позичальника або групи споріднених позичальників, яка перевищує 10% власного капіталу банку.

Достатність капіталу - спроможність банку захистити кредиторів та вкладників від непередбачених збитків, яких може зазнати банк у процесі своєї діяльності залежно від розміру різноманітних ризиків.

Інсайдер - фізична особа, компанія, її філія, що споріднені з банком, тобто виступають його засновниками або мають до нього фінансовий інтерес чи контролюють його діяльність.

Рейтинг банків - це їх порівняння за допомогою обраних критеріїв.

Система CAMEL - це система оцінки банківської установи за критеріями: достатність капіталу, якість активів, якість управління, доходність банку та ліквідність балансу.

Додаток 2
Розрахунок платоспроможності банку
(млн. грн.)

Розрахунок платоспроможності банку за станом на	Форма ПС	
01	02	03
1. Основний капітал		
Бал.рах 010		
011, 012, 013, 016, 017, 734		
018 (п-а) у частині переоцінки валютних внесків до статутного фонду		
2. Додатковий капітал		
015		
019		
818		
877		
98П-98А-95А		
018 (п-а) крім переоцінки валютних внесків до статутного фонду		
3. Сума додаткового капіталу, яка приймається до розрахунку (стр.2, але не більше стр.1)		
4. Загальний капітал (стр.1 + стр.3)		
5. Відрахування		
Бал.рах. 191, 192		
825		
932 (а)		
904 (а)		
096 (а)		
097 (а)		
6. Власні кошти банку (стр.4 - стр.5)		
7. Активи з урахуванням їх потенційної ліквідності		
0%		
10%		
20%		
50%		
100%		
8. Платоспроможність (достатність капіталу) банку (стр.6/стр.7) * 100		%
9. Додаткові вимоги до платоспроможності банку		
- фактична сума всіх великих кредитів (к4 Усього форми ПС(3))		
- нормативна сума всіх великих кредитів (стр.6 помножена на 8)		
- відхилення фактичної суми всіх великих кредитів від нормативної		% від норми
- Необхідна платоспроможність		%

Форма ПС (1)

Основний капітал банку

станом на

(млн. грн.)

Вид пасиву	Сума
1. Статутний фонд банку	
а) фактично сплачений	
- у вільно конвертованій валюті (крб.)	
- за курсом	
б) зареєстрований Національним банком	
- прості акції	

	- привілейовані акції		
	- пайові внески		
	- за рахунок майна		
	- у вільно конвертованій валюті (крб.)		
	- за курсом		
	2. Інші фонди банку, які відносяться до основного ка-		
	піталу (бал.рах. 011, 012, 013, 016, 017, 734, 018)		
	- результати переоцінки в частині валютних внесків		
	до статутного фонду (018 (п-а))		
	- інвестиції у вільно конвертованій валюті (крб.)		
	- за курсом		
	3. Інші кошти банку, які відносяться до додаткового		
	капіталу, у тому числі		
	- фонд зношення основних коштів (б.р.015)		
	- резерви страхування активних операцій комерційних		
	банків (б.р.019)		
	- фонд валютних ризиків (б.р.818)		
	- кошти, зарезервовані для погашення кредитів, нада-		
	них іноземними державами (б.р.877)		
	- нерозподілена частина прибутку, яка залишається у		
	банку (98П-98А-95А)		
	- результати переоцінки (б.р.018 (п-а)), крім валют-		
	них внесків до статутного фонду		
	4. Участь капіталу банку у статутних фондах		
	- акціонерних товариств (б.р.191)		
	- інших підприємств та організацій шляхом:		
	а) купівлі акцій (б.р.192)		
	б) пайових внесків (б.р.825)		
	в) дебітори за капітальними вкладеннями (б.р.932А)		
	г) дебітори за господарськими операціями банку		
	(б.р. 904А, 096А, 097А)		

№ з/п	Показники, в млн.грн.	Показники, що характеризують банківську систему України								
		01.01.2001	01.01.2002	01.01.2003	01.01.2004	01.01.2005	01.01.2006	01.01.2007	2008	
									01.01	01.11
1.	<i>Кількість зареєстрованих банків</i>	195	189	182	179	181	186	193	198	197
2.	Виключено з Державного реєстру банків	9	9	12	8	4	1	6	1	7
3.	<i>Кількість банків, що знаходиться у стадії ліквідації</i>	38	35	24	20	20	20	19	19	13
1.	<i>Кількість діючих банків</i>	153	152	157	158	160	165	170	175	182
1.1	з них: з іноземним капіталом	22	21	20	19	19	23	35	47	50
1.1.1	у т.ч. зі 100% іноземним капіталом	7	6	7	7	7	9	13	17	18
2.	Частка іноземного капіталу у статутному капіталі банків, %	13.3	12.5	13.7	11.3	9.6	19.5	27.6	35.0	38.1*
	АКТИВИ									
1.	Загальні активи (не скориговані на резерви під активні операції)	39866	50785	67774	105539	141497	223024	353086	619004	822384
1.1	Чисті активи (скориговані на резерви за активними операціями)	37129	47 591	63896	100234	134348	213878	340179	599396	790493
2.	Високоліквідні активи	8270	7744	9043	16043	23595	36482	44851	63587	63646
3.	Кредити надані	23637	32097	46736	73442	97197	156385	269688	485507	675810
3.1	з нього: кредити, що надані суб'єктам господарської діяльності	18216	26564	38189	57957	72875	109020	167661	276184	395549
3.2	кредити надані фізичним особам	941	1373	3255	8879	14599	33156	77755	153633	228724
4.	Довгострокові кредити	3309	5683	10690	28136	45531	86227	157224	291963	415452
4.1	з них:	2761	5125	9698	23239	34693	58528	90576	156355	213270

	довгострокові кредити суб'єктам господарської діяльності									
5.	Проблемні кредити (прострочені та сумнівні)	2679	1863	2113	2500	3145	3379	4456	6357	12091
6.	Вкладення в цінні папери	2175	4390	4402	6534	8157	14338	14466	28693	29971
7.	Резерви під активні операції банків	2737	3194	3905	5355	7250	9370	13289	20188	32866
	% виконання формування резерву	61.5	85.4	93.3	98.2	99.7	100.05	100.1	100.04	100.05
7.1	з них: резерв на відшкодування можливих втрат за кредитними операціями	2 336	2963	3575	4631	6367	8328	12246	18477	29986
	ПАСИВИ									
1.	Пасиви, усього	37129	47591	63896	100234	134348	213878	340179	599396	790493
2.	Власний капітал	6507	7915	9983	12882	18421	25451	42566	69578	95735
2.1	з нього: сплачений зареєстрований статутний капітал	3 665	4575	6003	8116	11648	16144	26266	42873	62970
2.2	Частка капіталу у пасивах	17.5	16.6	15.6	12.9	13.7	11.9	12.5	11.6	12.1
3.	Зобов'язання банків	30622	39 676	53 913	87352	115927	188427	297613	529818	694759
3.1	з них: кошти суб'єктів господарської діяльності	13071	15653	19 703	27987	40128	61214	76898	111995	133567
3.1.1	з них: строкові кошти суб'єктів господарської діяльності	2867	4698	6161	10391	15377	26807	37675	54189	65410
3.2	кошти фізичних осіб	6649	11165	19092	32113	41207	72542	106078	163482	193607
3.2.1	з них: строкові вклади фізичних осіб	4569	8060	14128	24861	33204	55257	81850	125625	158662

	<i>Довідково:</i>									
1.	Регулятивний капітал	5148	8025	10099	13274	18188	26373	41148	72265	100988
2.	Адекватність регулятивного капіталу (H2)	15.53	20.69	18.01	15.11	16.81	14.95	14.19	13.92	13.16
3.	Доходи	7446	8583	10470	13949	20072	27537	41645	68185	91106
4.	Витрати	7476	8051	9785	13122	18809	25367	37501	61565	83610
5.	Результат діяльності	-30	532	685	827	1263	2170	4144	6620	7496
6.	Рентабельність активів, %	-0.09	1.27	1.27	1.04	1.07	1.31	1.61	1.50	1.32
7.	Рентабельність капіталу, %	-0.45	7.50	7.97	7.61	8.43	10.39	13.52	12.67	10.91
8.	Чиста процентна маржа, %	6.31	6.94	6.00	5.78	4.90	4.90	5.30	5.03	5.18
9.	Чистий спред, %	7.10	8.45	7.20	6.97	5.72	5.78	5.76	5.31	5.16

* для розрахунку використано суму іноземного капіталу за даними форми звітності №670 "Звіт про двадцять найбільших учасників банку" за станом на 01.10.2008.

Зміст

1.	Анотація дисципліни	с. 3
2.	Програмне забезпечення викладання дисципліни	с. 5
3.	Тематичний план вивчення дисципліни	с. 8
4.	Навчально-методичне забезпечення проведення практичних занять	с. 10
5.	Методичні вказівки до організації самостійної роботи студентів	с. 43
6.	Перелік тестових завдань	с. 49
7.	Варіанти контрольних робіт	с. 88
8.	Перелік питань для підсумкового контролю знань по дисципліні	с. 122
9.	Критерії оцінювання знань студентів за формами контролю	с.123
11	Додатки	с.126
12	Зміст	с.133